

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL I

6

decembrie
1966

lei 3

Foto: DAN GRIGORESCU

VACANȚĂ DE IARNĂ
PE MUNTELE CRISTIANUL
MARE

DIN SUMAR

- **EDUCAȚIA, PSIHOLOGIA ȘI TĂCEREA**
- **CUM REZOLVAȚI CAZURILE DIFICILE?**
- **MODA ȘI BUNUL GUST**
- **CUM AȚI PETRECUT VACAȚA?**
- **UN LABORATOR SOCIOLOGIC**
- **AVEȚI COPII?**
- **ESTETICA SERBĂRILOR ȘCOLARE**
- **INTERVIU DESPRE BEATLES, COMPLE-
XAȚI ȘI BEATNICI**
- **DIN CARNETUL UNUI DIRECTOR DE
LICEU**
- **PAGINI SCRISE DE CITITORI, CRONICI,
MERIDIANE**

FRUMOASĂ EȘTI, PATRIA MEA!

La 30 decembrie 1947, în prima oră din viața Republicii, în primele clipe solemne ale istoriei sale, în minte, parc-o văd, se vălurase în Piața Palatului o imensă Horă a Unirii, o tălăzuire uriașă de energie și bucurie populară. Undeva prin arhivele jurnalelor cinematografice, undeva printre imaginile surprinse atunci de către fotoreporteri stă desigur, nemuritoare și plină de frumusețe, și această spontană, unanimă și clocotitoare mărturie a sentimentului de descătușare pe care l-a trăit în ziua aceea poporul nostru. Au trecut de atunci incoace 19 ani, 19 ajunuri de An Nou. Am privit în tot acest timp, ca niște martori inflăcărați, ca niște copiiști de manuscrise și ca niște cronicari neadormiți, măreția crescândă a patriei noastre, opera monumentală durată sub conducerea încercată a partidului, strălucirea de aur și nestemate a muncii rodnice și libere a poporului nostru. A crescut sub ochii noștri, ca o coloană fără sfârșit, grandioasa construcție a industriei socialiste, a agriculturii moderne și mecanizate, a orașelor noi, a omului nou.

Sintem martori cu toții ai unui fenomen în aparență obișnuit, dar elocvent în gradul cel mai înalt: excursiile școlare. În mii de autocare, în sute de trenuri, în zeci de tabere pionierești, vara și iarna, milioane de copii învață, călătorind pe meleagurile patriei, să-i cunoască istoria de douăzeci de ori seculară, învață să-i cunoască profundele ei frumuseți și tradiții, minunatele ei rosturi în istoria contemporană a lumii. Nu sînt în lume prea multe țărături de mare atît de tinere și de frumos împodobite cum este al nostru, la Pontul Euxin. Nu sînt în lume prea mulți uriași ai industriei chimice atît de puternici, atît de frumoși și atît de tineri cum sînt giganții românești de pe Valea Trotușului, de la Ișalnița și de la Turnu Măgurele. Cînd va fi gata în întregime, Combinatul siderurgic de la Galați va spori de cîteva ori forța și frumusețea patriei noastre. Cînd va fi gata noua poartă de la Porțile de Fier ale Dunării, stîlpul ei de beton armat vor spori printr-un nou exemplu măreția coloanei brăncușiene, profunzimea geniului creator românesc. Nu sînt pe lume smălțuri mai adînc și mai tulburător frumoase decît culorile salbei de minăstiri moldovene.

Priviți ca și noi, în o mie de colțuri ale țării, pe Valea Zemeșului sau pe Valea Bistriței, în țara Dornelor sau în Maramureș, în Apuseni sau pe Valea Birzavei, cit de mult evocă toate aceste colțuri ale pămîntului românesc smălțurile stemei Republicii Socialiste România. Le evocă brazii din Țara de Sus, sondele de pe Valea Zemeșului și a Jiului, le evocă albastrul de sîdef al mării și al Dunării. Și nu în ultimul rînd le evocă ochii de cicoarc ai milioaneilor de copii cînd privesc nemuritoare frumuseți ale patriei socialiste.

Mindrie și patriotism luminat, seruirea de-a trăi într-o țară liberă, puternică și pașnică, acestea alcătuiesc în inimile tuturor buchetul celor mai frumoase sentimente pe care le închinăm, prin munca și strădania noastră, patriei socialiste. Și nu cunoaștem cînte mai mare, speranță mai inflăcărată și mai îndreptățită, decît conștiința că educînd copiii în spiritul eticii comuniste, făurim din aluatul cel mai prețios chipul de mîine al constructorilor comunismului. Trăim prin ei tinerețea veșnică a patriei, frumusețea nepieritoare a Republicii Socialiste România.

PETRU VINTILĂ

Un laborator sociologic

În Ministerul Învățămîntului a luat ființă la sfîrșitul anului trecut un colectiv de cercetare în domeniul sociologiei învățămîntului, numit laboratorul sociologic.

La încheierea primului an de muncă a acestui colectiv a apărut lucrarea „Cercetări sociologice contemporane“, elaborată pe baza concepției și metodei sociologiei marxiste leniniste; în principal ea se referă la problemele integrării sociale a tineretului, ale orientării școlare și profesionale, precum și asupra unor chestiuni de metodologie și istorie a sociologiei.

Această carte este rezultatul unor cercetări sociologice întreprinse în numeroase școli de sociologi, pedagogi, psihologi, filozofi, medici — Bianca Bratu, Haralambie Culea, Nicolae Dumitru, Ion Stanciu la București, de Dumitru Salade în Cluj, de Stanciu Stoian și Aculin Cazacu la Ploiești, de dr. Octavian Berlogea, H.N. Popescu și Vasile Popeangă la Arad și Timișoara. Chestiunile metodologice și istorice sînt tratate de H.H. Stahl, G. Vlădescu-Răcoasa, Ion Matei, Nicolae Kallos, G. Goian.

Apresiasi asupra rezultatelor și valorii lucrărilor este apanajul cititorilor acestei cărți. Noi am dori aci să subliniem doar cîteva aspecte ale orientării investigațiilor care pot fi utile cercetătorilor în acest domeniu.

În anul 1967 cercetările de sociologie educațională ale laboratorului vor continua cuprinzînd nu numai probleme ale învățămîntului general și de cultură generală, ci și chestiuni ale învățămîntului profesional, ale învățămîntului seral, ale învățămîntului universitar, concentrîndu-se îndeosebi asupra relațiilor mediu social — familie — școală — fabrică sau altă unitate productivă. Ceea ce ne preocupă este în primul rînd *eficiența* acestor cercetări, necesitatea ca rezultatele anchetelor să poată servi un documentar interesant și util celor ce îndrumază întreaga activitate a învățămîntului din țara noastră. Dar prima condiție pentru a îndeplini acest obiectiv este *profunda probitate științifică* a lucrărilor, cerință evidențiată de documentele de partid.

Stabilirea temelor de cercetare trebuie făcută în raport tocmai cu acest obiectiv principal, iar formularea concretă a acestor teme e bine să fie cit mai precis delimitată. În această privință mi se pare demnă de subliniat tema aleasă de cercetătorii din Cluj: „Variabilele sociologice ale adaptării elevilor unei școli profesionale la cerințele școlii și producției“ (cercetarea se va efectua la Grupul școlar Tehnologic din Cluj), precum și cea enunțată de cercetătorii de la Institutul pedagogic din Bacău: „Procesul educativ în familiile din mediul rural în care părinții lucrează în producția industrială“.

O dată cu stabilirea temelor este necesară elaborarea extrem de îngrijită nu numai a planului tematic al studiului, ci și a instrumentelor de lucru: chestionare, formulare, tabele ș.a. De întocmirea atentă a acestor instrumente de lucru depinde în mare măsură calitatea lucrării și posibilitățile de elaborare a unor concluzii. În această privință colectivele din București și Ploiești au cîștigat o mai mare experiență în acest an de muncă, experiență de care se împărtășesc acum și colectivele din Cluj, Arad și Bacău.

De mare folos este asocierea în muncă a unor cadre didactice pasionate de astfel de studii din școlile de cultură generală, profesionale, tehnice sau din facultățile unde se face cercetarea. În această privință trebuie semnalate rezultatele excelente obținute în 1966 la Liceul nr. 1 din Ploiești, la Liceul „Dimitrie Cantemir“ din Capitală, la Liceul „Ion Slavici“ din Arad și în alte școli. În timpul culegerii și prelucrării rezultatelor este bine să fie lămurite cu multă răbdare diferite neclarități, confuzii care se pot ivi în desfășurarea activității de cercetare, iar în faza de încheiere a lucrărilor, rezultatele trebuie să fie confruntate încă o dată cu realitatea; unii din participanții la anchetă putînd fi solicitați să dea noi precizări.

La încheierea lucrării (în această scurtă relatare nu putem menționa decît învățăminte principale) munca de redactare să nu înceapă decît după întocmirea unui plan final bine chibzuit întrucît acesta va ușura mult însăși formularea ideilor și concluziilor.

Din multe părți ale țării laboratorul de sociologie al Ministerului Învățămîntului primește propuneri pentru participarea la unele cercetări — acesta este un fenomen îmbucurător pe care îl salutăm. Dar trebuie să subliniem aci că acceptarea acestor colaboratori de către laboratorul sociologic al Ministerului Învățămîntului depinde în primul rînd de *spiritul de exigență* pe care acești cercetători îl manifestă față de propriile lor propuneri atît în privința temelor alese, cit și în legătură cu instrumentele de cercetare. Și în acest domeniu este valabilă zicala populară „graba strică treaba“. Cercetările vor fi cu atît mai valoroase cu cît vor fi mai minuțios și mai profund pregătite atît din punct de vedere ideologic și tematic cît și din punct de vedere metodologic și tehnic.

Considerăm că dacă aceste condiții vor fi îndeplinite (sintem convinși că ele pot fi împlinite) anul 1967 va înregistra bune rezultate și în acest domeniu al cercetării sociologice pe care și revista „Colocvii despre școală, familie și societate“ îl sprijină cu competență și îndeminare.

Prof. MIRON CONSTANTINESCU

Dorind să aflăm metodele de muncă ale profesorilor-diriginți care predau în aceeași școală, alcătuiesc deci un colectiv de oameni apropiați sufletește și animați de un sentiment

firesc de colegialitate, ne-am adresat unui număr de cadre didactice de la școala generală nr. 152 din Capitală cu următoarele întrebări:

convins să-i aranjeze în locuința un colț al său și le-am cerut să se ocupe cu toată căldura de viață, învățătura și de preocupările sale. Indiferența tatălui său adoptiv a fost repede înfrântă, câștigându-i interesul pentru viitorul acestui copil. I-am povestit despre ceea ce vedeam că e frumos și valoros în sufletul copilului, despre mica lui însingurare. Poate că am fost patetic în ceea ce spuneam, poate că și modul cald în care i-am vorbit, au contribuit la legarea lui de soarta acestui copil. Am continuat să vizitez familia elevului V. Șt.; atât tatăl său adoptiv cât și mama elevului au ținut o legătură strânsă cu școala. E adevărat, elevul V. Șt. a rămas corigent, dar toamna, profesoara de franceză mi-a spus, plăcut surprinsă, că V. Șt. s-a prezentat strălucit la examen. Trebuie să amintesc și un amănunt important: în elucidarea acestui caz nu am ignorat nici ajutorul tatălui bun al elevului, așa încât munca educativă pentru recuperarea copilului s-a purtat concentrat. În ce mă privește, ca diriginte, am căutat de-a lungul întregului an să-i descopăr, să-i pun în valoare și să-i elogiez tot ce era frumos în el. I-am dat în școală sarcini de răspundere, l-am inclus în echipa de elevi de serviciu pe școală o săptămână întreagă și l-am elogiat pentru zelul dovedit,

act de curtoazie, ci o cerință ce se dovedește deseori a avea o însemnătate vitală.

4. Este bine ca fiecare diriginte să țină la zi caietul său cu observații caracterologice asupra elevilor. Înșă, este foarte greu acest lucru, mai ales dacă dorești ca el să nu fie o formalitate, ci un jurnal cu profunde observații tipologice și portretistice, fundamentale în cunoașterea elevilor. Ca să realizezi, chiar și în răstimpul unui an întreg, circa 40 de portrete și teste psihologice, se cere truda similară scrierii unui tratat științific.

1. Vă rugăm să ne povestiți un caz mai dificil în ce privește educația elevilor, pe care l-ați rezolvat și în ce mod ați procedat?

2. Apelați în munca educativă la forța morală a clasei de elevi?

3. Solicitați ajutorul și colaborarea părinților în rezolvarea cazurilor dificile?

4. Țineți la zi un caiet cu observații caracterologice asupra elevilor din clasa unde sînteți diriginte?

Iată o parte din răspunsurile pe care le-am primit:

Prof. Apostol Aurelia

1. Am avut în activitatea mea de dirigintă și cazuri dificile. Rezultate spectaculoase se dobîndesc printr-o muncă asiduă și tenace și uneori factorul care decide este tocmai răbdarea. Un diriginte pasionat de munca lui nu trebuie niciodată să fie descurajat de un eșec sau altul, munca lui îndelung răbdătoare nu va rămîne fără rezultate bune. Consider interesant să semnez, ca pe un aparent paradox, că așa zisele cazuri grele le-am rezolvat în primul rînd cu ajutorul elevilor socotiți a fi „cazuri”. Am preluat o clasă cu destul de numeroși elevi ce dovedeau carențe serioase în comportament: erau mincinoși, turbulenți, cu lipsuri nemotivate la cursuri, gata să se ia la hartă din te miri ce. Nu sînt posesoarea vreunui secret pedagogic și nu așteptați să vă povestesc minuni. Orelle de dirigenție cu această clasă le-am organizat sub forma unui ciclu unitar axat pe temele atitudinii civilizate și ale eticii. Nu le-am ținut cuvîntări și conferințe, nu i-am „dădăcit” la aceste ore, fiindcă ele au avut neîncetat un caracter de „colocvii”, de discuții deschise, cinstite și fără echivocuri, cu elevii. A fost de ajuns să declanșez discuția, pentru ca elevii să participe la ea cu o gravitate crescîndă și cu o pasiune revelatoare pentru mine. Nu erau niște copii care purtau o dezbateră pe tema propriului lor comportament, ci aveam impresia că mă găsesc în fața unui colectiv capabil de idei mature, de judecăți încercate de semnificații etice.

După prima oră, i-am elogiat pentru capacitatea lor de analiză, pentru profunzimea ideilor.

Valoarea educativă a întregului ciclu de ore a crescut pe parcurs, observînd o exigență sporită, o pasiune tot mai înflăcărată în a se analiza cu o simpatie intransigentă, cu o juvenilitate seriozitate.

2. Socotesc că prin cele relatate mai sus am răspuns și la întrebarea privind forța morală a clasei.

3. Un diriginte care nu-și vizitează elevii acasă, care nu păstrează o legătură strînsă cu părinții întîmpină greutăți destule în clasă. Convorbirile cu părinții reprezintă o metodă de o mare eficiență pedagogică.

4. Am pînă azi numeroase caiete de diriginte și, desigur, în fiecare an țin la zi un nou caiet cu observațiile caracterologice ale elevilor cărora le sînt dirigintă. Aceste caiete sînt pentru mine ceea ce pentru un medic

chirurg sînt fișele cazurilor diagnosticate și rezolvate. Ele fac parte din viața și munca noastră, ele sînt de fapt un jurnal cu observații de pedagog, psiholog, profesor și de părinte.

Prof. Caius Urdea

1. Un caz greu? Să vi-l povestesc: anul trecut venise în clasa VI-a A un elev nou: V.Șt. Repetase clasa a V-a la școala generală nr. 165, unde

CUM REZOLVAȚI CAZURILE DIFICILE?

diriginții despre munca lor educativă cu elevii

se remarcase nu numai prin notele slabe obținute, dar și prin seria lungă de absențe de la cursuri. Umbla pe străzi, bătea bulevardele, mergea la toate filmele. Tatăl său divorțase și se recăsătorise. Mamă-sa, de-asemena se recăsătorise, avînd cu noul ei soț un copil.

În primul trimestru, V.Șt. a venit în școala noastră cu întregul său bagaj de cusururi și lipsuri pentru care cu un an în urmă rămăsese repetent. Alarmat de această situație, cunoscîndu-i și antecedentele, am hotărît să-l schimb, să-l salvez. Primul lucru făcut a fost să vorbesc cu el în tihnă, pe larg, între patru ochi. Am aflat astfel amănunte revelatoare, remarcînd totodată și caracterul neașteptat de sincer al elevului respectiv. Trăia o dramă, era o victimă a dramei unei familii destrămate, era lipsit de căldura și grija paternă. I-am vorbit și eu deschis, apropiat. Eram impresionat de tristețea singurătății sale sufletești și, vorbind cu el, adoptasem spontan, nu numai tonul unui diriginte, ci și al unui părinte.

Consider că sentimentul patern, atitudinea înțelegătoare și apropiată caracteristică oricărui părinte îngrijorat de soarta copilului său trebuie să intre în mod firesc, profund și în tipologia, în metoda de muncă a oricărui diriginte. Oare noi nu sîntem părinți cu zeci de copii? Dar, să revenim la cazul lui V. Șt. Nu m-am mulțumit să vorbesc cu el și am făcut o vizită acasă, părinților săi, l-am

pentru priceperea și rîvna sa. Observam la el, cu bucurie, strădania tăcută și tenace de a nu-mi umbri încrederea ce-i arătasem.

2. Forța morală a elevilor clasei unde sînt diriginte îmi este de un neprețuit ajutor fără încetare. Ea constituie o realitate permanentă și se manifestă spontan, chiar dacă nu apelez în mod deschis la ea. Astfel, întrajutorarea la studiu, combaterea unor tendințe de delăsare la învățatură, oprobiul colectiv în fața actelor de indisciplină și de huliganism, crearea unui curent de opinie publică pentru buna păstrare a avutului obștesc din școală, participarea clasei la opera de înfrumusețare a școlii, a terenului sportiv, participarea la excursii colective, iată tot atîtea locuri, împrejurări și cazuri în care forța morală a colectivului se exercită nu teoretic, ci practic.

3. În privința colaborării cu părinții, sînt nevoit să remarc cu mîhnire dificultatea de a-i aduce la școală, la întîlnirile și lectoratele organizate. A lăsa numai în sarcina diriginții opera de educație, a nu vedea în colaborarea cu școala un factor important pentru buna creștere a copiilor, mi se pare a fi o disciplină la care unii părinți merită nota 4. Vizitele diriginților acasă la elevi, ar trebui răspîluite prin vizitele părinților la școală. Acesta nu este un simplu

Prof. Letiția Tănăsescu

1. Fără să mă laud că am reușit întotdeauna, am avut și cazuri grele cu bune rezultate. Rezolvarea lor este în general mult ușurată atunci cînd dirigințele cunoaște în amănunt personalitatea și caracterul elevului, cînd cunoaște familia și mai ales mediul în care trăiește, cercul său de prieteni și cunoștințe. Numai așa poți cultiva cu succes părțile pozitive ale elevului și poți înlătura ceea ce este negru, nociv și negativ. Iată un exemplu: acum cîțiva ani am adus la Școala nr. 88 din Dudești-Ciopea o fetiță care întrerupsese învățatura după 4 clase și o ajută pe mama ei într-o muncă de mic comerț ambulant (cumpărau și vindeau sticle goale și borcane). Mi-am pus la inimă grija educării ei, aproape că zilnic eram nedespărțite, ducînd-o la cinematograf, teatru, la muzee și expoziții, deprinzînd-o să găsească în lecturile literare o pasiune crescîndă. A terminat 8 clase cu note bune și cu o comportare model. A urmat o școală profesională, azi e muncitoare frunțasă și învață la liceul seral.

Cazurile grele nu se rezolvă într-un trimestru, uneori nici chiar într-un an. Ele cer perseverență, durată, dar cu atît mai mare este satisfacția noastră de a fi reușit.

2. Folosesc forța morală a clasei în orele de dirigenție, în fiecare oră rezervînd auto-analizei timpul și atenția cuvenită. Discutarea cazurilor de indisciplină, sau de răminere în urmă la învățatură se face de către elevi și vă asigur că ei manifestă totdeauna o seriozitate care mă încîntă și-mi sporește încrederea în forța morală a opiniei publice cristalizată în fiecare clasă de elevi.

3. La o oră de analiza muncii din trimestrul II, anul trecut, am invitat și pe mama unui elev foarte nedisciplinat: B.I. Mama i-a vorbit băiatului în fața clasei, despre munca ei la fabrică și acasă, despre durerea pricinuită de faptul că el are o comportare urîtă. Cuvîntul ei, simplu, cald, plin de-o îndurerată căldură, emoționant, a avut darul să impresioneze clasa întregă, și în primul rînd, pe băiatul ei. Din ziua aceea elevul B.I. s-a schimbat. A devenit un copil bun.

4. Îmi notez cu destulă regularitate observațiile caracterologice privitoare la elevii mei, deși știu că așa putea face mai mult. Diriginții — înșă — duc o permanentă luptă cu timpul.

N.R. Dorim să nu tragem încă, la confesiunile de mai sus, nici o concluzie. Dezbateră pe această temă nu o socotim încheiată și dorim ca la ea să participe în primul rînd cititorii revistei noastre, nu numai diriginți, ci și părinți. Așteptăm factorul poștal să bată la ușa redacției, cu geanta doldora de scrisori.

PETRU TOLVADIA

EDUCAȚIA, PSIHOLOGIA ȘI TĂCEREA

Ritmul tumultuos, fără precedent, al vieții noastre contemporane, determinat de revoluția tehnico-științifică și de tensiunea construcției sociale în plin progres, nu este lipsit de un exces de zgomot și, pe alocuri, de un abuz de mișcare. Trăim realizări spectaculoase în aceste condiții. Se vorbește totuși de problema liniștii, a răgazului, a tăcerii. Ofensiva zgomotului stârnește reacții și ridică probleme, dintre care aceea a confortului sonor a devenit deosebit de acută. Confortul sonor în viața școlii sau a familiei nu constituie singura problemă a psihologiei tăcerii. În esența artei pedagogice ca și a oricărei munci, tăcerea cu toate nuanțele și transfigurările ei, cu modurile ei de manifestare, reprezintă un prețios filon cu funcții de întărire și de catalizare. Dar orice moment de tăcere este implicat într-o strategie educativă în cadrul căreia se consumă marcarea și sublinierea unui adevăr important, constituirea unor răgazuri mici, fertile și utile pentru respirația actului de gândire. Spațiul lecțiilor școlii de azi se convertește în verigi, în care timpul permite comutările de la o idee la alta, de la o idee la o ilustrație a ei sau la o schemă ce suplimentează edificiul ideilor cuprinse în lecție. Timpul lucrează prin comunicare și tăceri ca și când ar fi vorba de o transmisie de tip morse, după un cod special în care spațiile goale sînt tot atît de puțin goale ca și cele negoale. Dar tăcerea comunică și ea. Oricine știe cîte nenumărate variante are tăcerea cînd se așterne între doi sau mai mulți oameni. Există printre altele tăcerea penibilă și grea prin care se subliniază un moment de eșec, sau tăcerea plină de îndemnuri, de reluare a unui drum de gândire, tăcerea care invită la gândire mai profundă, meditativă și densă, tăcerea din preajma găsirii unei soluții neașteptate, tăcerea căutării, tăcerea neliniștii. Există și tăcerea înțelegerii, tăcerea furtunoasă a enervării, tăcerea cooperării active, tăcerea plină de accente relaxante după un efort sau după o victorie intelectuală. S-ar mai putea adăuga tăcerea contemplării, tăcerea impregnată de emoții, de afecțiune, de admirație, de politețe, sau de respect. Cei mai buni profesori operează economicos cu vorbirea, nu risipesc cuvinte, ci răsdesc idei și subliniază cu auzul tăcerii felurile, nenumăratele momente ale scăpărătorului act de muncă denumit lecție. Nuanțată și încărcată de sensuri, comunicarea cu elevii devine foarte profundă. Există oameni cu personalitate pregnantă, nuanțată de numeroase modalități de a se exprima economicos. De altfel psihologia modernă a confirmat cu interesante studii problematica efectelor fertile ale tăcerii, nu numai în domeniile educației dar și în cele ale muncii, al tratamentului medical, al relațiilor interumane și al muncii științifice. Există studii interesante în aceste domenii, modele ingenioase de cercetare a funcționalității senzoriale, a oscilațiilor ei sub influența tăcerii, sau a netăcerii. În genere, studiile lui S.V. Kravcov privind modificările sensibilității, chiar dacă nu sînt primele în această privință, au atras în mod deosebit atenția prin rigori experimentale în care se cuprind diferite, interesante nuanțe de mediere a cunoașterii prin filtrul zgomotului sau al tăcerii. Atunci cînd netăcerea este zgomotoasă sau este constituită din muzică, tăcerea ce urmează are valori diferite. Are importanță apoi și intensitatea netăcerii după care s-a instalat tăcerea. Dealtfel, cel mai elementar act de atenție și ascultare are la bază atenuarea zgomotului intern, cum se exprima un foarte cunoscut psiholog contemporan, S.L. Rubinstein. Ofensiva asupra zgomotului nociv a provocat chiar aici, în Capitala noastră, înainte cu cîteva ani, o conferință cu participatii strălucite. Există înscrisă în tematica științifică mondială lupta împotriva zgomotului ca un elogiu discret adus rodnicilor pe care le poate genera tăcerea fertilă. Atunci cînd te integrezi într-o activitate nouă, într-un mediu nou, trăiești tăceri prelungite de adaptare, încărcate de timiditate, nesigurantă, tatonări mentale. Găsești întotdeauna reprezentanți ai celor două extreme: oameni care cunosc deliciale tăcerii după ce le-au învățat spontan, adesea această învățare fiind favorizată de temperament — și oameni care fiind oratori buni sau străluciți ignoră cu accente de sarcasm orice oprire, orice așteptare. În genere, tăcerile, cînd sînt de aur adevărat, fac să strălucească greutatea metalului nobil incitînd la adîncă gîndire. Oricum, tăcerea, teren al tuturor tensiunilor, este o realitate psihologică și o necesitate ce poate fi convertită în acțiuni deliberate ce cuprind în concentrația și eficiența lor uimitoarele rezerve ale luminății gîndirii omenești.

URSULA ȘCHIOPU

ESTETICA SERBĂRILOR ȘCOLARE

Există momente în viața noastră personală sau socială care sintetizează în ele o amintire dragă, o izbîndă colectivă, sau punctul de intersecție al unui vis cu realitatea. Sînt tot atîtea evenimente pe care vrem să le disociem din șirul clipelor obișnuite, spre a le investi cu o frumusețe capabilă să le sublinieze conținutul emoțional și importanța deosebită, cu o frumusețe care să le confere o prezență luminoasă în viața de zi cu zi. Pentru ele, imaginația și sensibilitatea umană a croit haina de sărbătoare a ceremoniilor sociale.

Din șirul acestor ceremonii se desprind unele cu un specific și un farmec aparte, aparținînd zonei celei mai elevate, mai pure și mai pregnante ale memoriei noastre afective — copilăria. Sînt serbările școlare.

Dacă, ascunse în straturile profunde ale memoriei involuntare — de care vorbea cu mare finețe psihologică Proust — ne rămîn peste ani atît de surprinzător de intacte și de vii emoțiile unor evenimente ca prima întîlnire cu școala sau încununarea cu laurii de premiant, faptul se datorește nu numai conținutului propriu zis al evenimentului, cît celui aer de sărbătoare, bucurie și entuziasm ce le-au însoțit, declanșînd în noi, puternice sentimente estetice. Forma sărbătorească, ceremonială, face ca asemenea evenimente să nu rămîna simple formalități, ci să capete în mîntea copilului importanța pe care simplul apel la inteligență și cuvînte nu ar putea-o sugera.

Caracterul estetic al serbărilor școlare constă în forța acestora de a sintetiza într-o formă frumoasă, într-o imagine viu colorată, ceea ce are mai emoționant și mai înălțător acest univers străbătut de mîhniri și bucurii inocente, de miracolul cunoașterii și surpriza noului — care este școala. Ceremonialul desfășurat după anumite reguli ce asigură îmbinarea armonioasă a părților într-un întreg, florile, decorul neobișnuit, ținuta sărbătorească, reprezintă, toate, elemente formale ce contribuie la constituirea unor valențe estetice ale serbărilor școlare.

Frumusețea lor sărbătorească nu constituie însă un scop în sine. Ea are darul de a întipări în memorie cu și mai multă strălucire momentele cele mai însemnate ale trecerii noastre prin universul școlar. Nu știu dacă psihologii au calculat cît la sută din conștiința seriozității și importanței momentului celebrat se datorește forme estetice a ceremonialului. Sînt convins însă, că pe calea influenței emoționale și a memoriei afective, ele exercită asupra psihicului atît de receptiv al copilului o puternică influență pozitivă, influență ce capătă o majoră importanță etică și educativă. Sentimente ca dragostea și respectul pentru școală și profesori, bucuria demnității de elev, simțămîntul acut al dreptății și răsplătirii muncii proprii, pot fi consolidate cu mult mai mult succes pe această cale, a serbărilor școlare, decît prin discursuri și conferințe interminabile. Iată un exemplu: am asistat cîndva la tristețea paradoxală a unui elev căruia i se înmîna tocmai premiul I. Muncise mult și cu entuziasm pentru a dobîndi, prima oară în viața lui, recunoașterea acestei supremații. Ceremonialul s-a desfășurat însă, din vina unor profesori blazați și sclerozați sufletește, în grabă și în anonim, ca o simplă formalitate administrativă, lipsindu-l tocmai de bucuria clipei la care visase cel mai mult, momentul solemn și sărbătoreț al înmînării premiului. În mîna cu o coală de hirtie, devenită pentru el fără valoare, cu lacrimi în ochi, copilul se simțea frustrat de un drept al său. Am fost atunci martorul, cred, al unei „crime pedagogice”, cum o numește Makarenko. Asemenea „mici” amănunte pot submina mult mai grav decît ne închipuim încrederea copilului în dreptate, în respectul și dragostea sa pentru muncă și școală. Am dat un exemplu negativ. Desigur, cele pozitive sînt mult mai numeroase. Tocmai acest fapt atrage atenția asupra importanței pe care profesorii și educatorii trebuie s-o acorde funcției estetice a serbărilor școlare și importantului lor rol educativ.

Tradițiile școlii românești sînt bogate în asemenea serbări școlare. Pagini de o fermecătoare autenticitate, datorate unor mari scriitori sau oameni de cultură, evocă asemenea momente din viața lor școlară, amintiri pe care trecerea anilor n-au putut să le estompeze. Creangă, Slavici, Sadoveanu sau Argezi au sintetizat în rînduri incandescente toată lumina acestor „mici bucurii mari” ale anilor de școală.

Școala nouă, socialistă, a preluat aceste tradiții, le-a valorificat și le-a îmbogățit cu altele noi, specifice realității sociale din țara noastră. Tradiții serbărilor din prima zi de școală, a buchetelor de flori, datorite învățătoarei cu obrăzii îmbujorați de emoție, i s-a adăugat în anii noștri sărbătoarea, devenită și ea tradițională, a întîlnirii cu primele cărți ce așteaptă pe fiecare bancă. Un dar și un îndemn din partea patriei. Sau, ca să trecem de la un pol al vieții școlare la celălalt, sărbătorirea majoratului în școală. Această ceremonie subliniază emoțional momentul grav, cînd pe umerii zvelți ai adolescenților, țara prinde toga responsabilității mature, deplin conștiente, de cetățean. Evenimentul cred că ar trebui să fie mai pregnant și mai subtil subliniat pe cale estetică — sărbătorească.

Serbări școlare... Efluvii de vis și nostalgie pentru noi, cei maturi. Să le facem tot mai frumoase, mai autentice și mai bogate, pe măsura viitorului ce-l clădim copiilor noștri.

VICTOR MAȘEK

MARCEL BREAZU:

Foto ION MICLEA

Portret de LUCIA PISO

Latinescul modus — din care derivă cuvîntul modă — înseamnă la început fel de a fi, obicei, atitudine. În acest sens se spunea, de pildă, că fiecare trăiește după felul lui, fiecare om și fiecare popor. Această rădăcină va da mai tîrziu două substantive deosebite: neutru *mod* și femininul modă a căror semnificație se fixează diferentiat și se lărgeste necontenit. Astfel, substantivul neutru *mod* care restituie (dar cit de lărgit!) oarecum vechiul înțeles, devine formă, mijloc, metodă, fiind întrebunțat în diferite ramuri de activitate: în politică (formă de guvernămînt), în economie (mod de producție), în gramatică (modurile verbului), în logică (moduri silogistice), în transporturi, în drept, în muzică etc.

Femininul modă circumscrie o altă realitate. Termenul capătă alt conținut. Modă înseamnă uzanță trecătoare, care, la început, dicta sau reglementa forma mobilelor, a îmbrăcămintei, a podobelilor femeiești, a cofurilor, a vogă, sau cum spun francezii printr-un cuvînt intraductibil, „engouement“.

Să fim la modă înseamnă să te îmbraci, să te coafezi, să folosești mobila de un anumit stil, ș.a.m.d. după gustul și obiceiurile epocii tale. Cuvîntul pătrunde rînd pe rînd în mai toate sectoarele vieții: de la produsele tehnice de uz casnic pînă la artă, de la muzica ușoară și stilul de interpretare pînă la aprecierea unor creatori care sînt „la modă“, de la îmbrăcămintea și forma mobilelor pînă la tapetele camerelor și la covoare. Astfel, moda caracterizează un ansamblu de preferințe, deprinderi și gusturi care predomină într-o epocă dată în societate. De fiecare dată și în fiecare caz desemnează ceva care ține de vogă, de o practică cu deosebire urmată și care reprezintă gustul zilei.

Sociologul Gabriel Tarde (în „Legile Imitației“) a fost primul care a analizat acest fenomen social ca un caz particular al legii imitației și a subliniat caracterul de constrîngere pe care-l reprezintă moda.

Acceptînd-o tacit uneori, căutînd-o și urmînd-o alteori cu zel, moda intră în viața omului de azi și exercită asupra lui sub diferite forme, greu uneori de recunoscut, multiple influențe. Ea are o putere și mai mare asupra tineretului și femellor. În unele țări capitaliste, o publicitate psiho-comercială excesivă o întreține și-o împune în mod artificial în rîndurile tineretului. Ca fenomen social, oricum am privi-o, moda e o realitate de care trebuie să ținem seama. Avea dreptate Bersat cînd observa sub forma unei butade că „omului îi trebuie mult gust ca să scape de gustul (moda) secolului său“.

Exagerările care se observă la o parte a tineretului din țările capitaliste, stridențele și extravagantele care chiar și acolo depășesc limita de „toleranță“, cum și unele tendințe de imitație și snobism manifestate de unii tineri din țara noastră, fac utilă o dezbateră a acestui fenomen social, sub toate aspectele lui, în relația sa cu bunul gust, „acel bun simț delicat“, cum îl numește poetul Chénier și care nu e în fond decît un produs al culturii, decît al educației.

În această problemă am sollicitat părerile unor specialiști din domenii diferite de activitate.

Răspund: Prof. univ. Marcel Breazu.

H. Culea cercetător științific la Institutul de Filozofie al Academiei Republicii Socialiste România.

Ion Lăncrănjan, scriitor, laureat al Premiului de Stat.

Paul Caravia, documentarist la Institutul de arhitectură „Ion Mincu“ din București.

Ținuta vestimentară, în aspectele ei de masă, este expresia nivelului economic general al unui popor, fiind totodată expresia situației lui în climatul în care trăiește, a prelucrării unor tradiții ca și a relațiilor sale cu lumea contemporană. De asemenea ținuta vestimentară, departe de a fi doar un „înveliș“ al corpului omenesc, care nu spune nimic despre „conținutul“ spiritual al omului — dimpotrivă, este, în genere, o mărturie a modului în care individul înțelege raporturile cu semenii săi și o dovadă grăitoare a gusturilor sale estetice.

Mai mult decît în orice alt domeniu, în domeniul vestimentar, ca și al ținutei fizice în ansamblul ei, gusturile evoluează rapid și ar fi o dovadă de anchiloză estetică, rămînerea la gusturile la modă pe vremea bunicii. Noi trebuie să fim consonanți cu epoca în care trăim, ținuta noastră fizică să fie concordantă cu cea morală, cu preocupările noastre generale, cu condițiile pe care ni le oferă contemporaneitatea. *Gustul* nostru este parte integrantă a *psihologiei sociale*, care este, în ultimă instanță, determinată de aceste condiții.

Tocmai de aceea, sînt în răspăr cu bunul gust atît pozițiile conservatoare, care vor să perpetueze pentru eternitate, ceea ce a corespuns doar unei anumite epoci, — cit și excentricitățile care, în numele modernității, preconizează extravagante stridente, în afara contextului general al vieții noastre.

Ar fi fără îndoială ridicul să purtăm pălării înalte — „jobene“ — gulere scrobite și redingote pînă la genunchi, sau rochii cu crinoline și ghețe cu șireturi. Condițiile noastre de muncă și de folosire a timpului liber (sport, turism etc.) fac improprie azi o asemenea modă. Dar mi se pare tot atît de lipsit de gust să adoptăm o ținută potrivită altădată pentru un cow-boy sau o „coafură“ lăptoasă, în contrast cu elementare principii igienice moderne. Cred că acei ce își inchipuie că în felul acesta sînt mai „occidentali“ se înșală profund. Poate că o foarte mică parte a tineretului din apus a adoptat această ținută, pe care o vedem mai cu seamă la cîntăreții de muzică ușoară. Dar să nu uităm că majoritatea oamenilor, cu alte îndeletniciri, în domeniul producției materiale și spirituale, oameni de bun gust și departe de conservatorism, au o ținută decentă, conformă cu ansamblul vieții și preocupărilor cotidiene contemporane.

Cu atît mai mult, într-o țară ca a noastră, în care făurim o nouă societate, stridențele în ceea ce privește moda sînt cu totul în afara bunului gust, acel gust care corespunde decenței, seriozității și adevăratei bucurii de viață, consonantă cu orînduirea ce dă naștere unui om *nou*.

H. CULEA:

La nature donne la génie; la société, l'esprit; les études, le goût — (natura dă geniul; societatea, spiritul; studiile, gustul) scria cu dreptate Louis de Bonald în ale sale „Maximes et Pensées“. Bunul gust nu este înnăscut, ereditar. El nu este nici rodul unor înclinații individuale întîmplătoare. Par de aceea neîndreptățite maximele potrivite căroră: „De gustibus et coloribus non est disputandum“ sau că: „...în materie de gust fiecare trebuie să fie stăpînul său însuși“. Bunul gust este o chestiune de educație și îndelungă instruire, o deprindere caracterologică realizată pe parcursul socializării individului și personalizării sale. De aceea se poate vorbi deopotrivă de o sociologie a bunului gust ca și de o psihologie socială a bunului gust. Prima dintre acestea ar putea pune în lumină condițiile sociale (educative etc.) propice sau nepropice dezvoltării și rafinării „gustului“, ultima, urmînd să revele dependențe psihice subtile de tipul relației dintre bunul simț, delicatețe, conștiința frumosului și binelui, tactul etc. pe de o parte, și bunul gust, pe de altă parte.

Bunul gust, fiind socialmente determinat, cunoaște deci o dezvoltare istorică. Aria de manifestare a bunului gust cuprinde întreaga viață personală și socială a individului. Am putea spune că este chiar o însușire generală a acestei vieți, culoarea ei. De aceea, bunul gust poate fi corelat cu oricare dintre atitudinile insului — în muncă, în dragoste, în prietenie, în conversație, în instruire, în petrecerea timpului liber, în atitudinea față de „permanențe“ sau mode.

Între modă și bunul gust există condiționări comune, asemănări, dar și deosebiri. Ambele sînt condiționate social, iar ca fenomene sociale se întrepătrund în sensul că elementele unuia se regăsesc în celălalt. Astfel, uneori, prin modă bunul gust se reînnoiește, cum de asemenea prin bunul gust o anume modă bizară poate fi adusă la nivelul bunului simț. Moda poate fi un lucru bun sau rău, după conținutul și însemnătatea pe care o capătă în dialectica vie a relației tradiție-inovație și a relației dintre bunul și prostul gust.

De regulă moda reprezintă o uzanță pasageră care reglează după „gustul individual“ de moment (adeseori artificial, determinat prin publicitate, reclamă, acțiune psiho-comercială de șoc, excentricitate etc.), maniera de a trăi, de a se investimînta, de a se bucura de valori etc.

Bunul gust individual, în general expresie a unui „gust social“ statornic, conține totuși numeroase elemente de „gust“ mai mult sau mai puțin efemer și „la modă“. Important este însă ca bunul gust să nu fie redus doar la gustul pentru modă — așa cum se întîmplă adeseori, cînd în lipsa unei educații și instrucții temeinice, apar de bun gust doar „noutățile“ extravagante și ostentative. Lipsa de cultură și educație determină adeseori ca insul să fie prizonierul oricăror „noutăți“, căzînd pradă prostului gust.

Bunul gust are de asemenea drept pericolos inamic și snobismul — aceea slugarnică și mimetică tendință a unor inși de a se îmbrăca, de a vehicula idei ori înfățișa atitudini, chipurile, de bon ton — chiar dacă ei personal consideră că, toate acestea sînt de prost gust.

Unii tineri, spre pildă, consideră de bun gust dacă mimează o anume modă, afișează preferințe pentru o îmbrăcămintă neglijent boemă, pentru o vorbărie incoerentă, ori o gîndire „abscons-existențialistă“ — toate născute pe un alt sol cultural și social. De altfel sociologia genezei și dezvoltării epidemiilor sporadice de modă și „originalitate în bunul gust“ constată tocmai o atare regularitate: moda efemeră este condiționată de climat străin structurii social-culturale a omului, e o imitație lipsită de vitalitate și valori referențiale, în timp ce *inovația autentică* în materie de gust și modă este, dimpotrivă, organică.

De aceea, pentru a realiza o sinteză fericită între bunul gust statornic și modă se cuvine a reține povata cuprinsă într-un proverb de întînsă circulație:

„Nebunii inventează modele, cei înțelepți le urmează... dar de la o anume depărtare“.

ION LĂNCRĂNجان:

Existența modei, în artă și în literatură chiar, unde n-ar avea ce căuta, nu poate fi contestată de nimeni, din păcate. Pot fi discutate fluctuațiile produse de acest fenomen, pot fi analizate cauzele care îl generează, cum se ajunge, de pildă, în literatură, să se scrie numai cum scria Hemingway, iar în altă perioadă cum scrie Salinger — dar fenomenul ca atare nu poate și nici nu trebuie să fie negat. Nici analiza acestora însă, a fluctuațiilor, nu mi se pare atât de potrivită, mai ales că perioadele acestea se succed repede de tot, în funcție de ceea ce se cere la un moment dat în materie de artă, în funcție de ceea ce „merge“, de ceea ce „se poartă“. Așa se ajunge, după socotința mea, la situații destul de ciudate, la punerea pe scenă în teatrele din București a unui singur fel de piese, în majoritatea teatrelor și nu

numai din București. Cînd nu se joacă Eugen Ionescu în București; nu se joacă nicăieri. Pe urmă, cînd se joacă — atunci fiți siguri că se joacă și la Bacău. Izvorul acestui camelionism gălăgios se trage din ceea ce numim noi cu mai multă sau mai puțină indulgență, snobism, fenomen cu răspîndire mare și cu implicații mari, mai ales în Capitală. Snobismul, la rîndul său, crește și înfloarește în voie acolo unde nu crește și nu rodește cultura adevărată și temeinică. Un om bine pregătit, cult și sensibil, nu se va lăsa niciodată luat de curent, de primul curent și de cel mai gălăgios. Va cerceta și va alege, va compara și va opta pentru ceea ce este durabil, chiar dacă e nou, pentru ceea ce trece peste pragul bunelor intenții. Snobul, în schimb, omul care și-a format cultura pe săritele, din ceea ce a auzit

la cafenea sau prin ședințe, din ceea ce i-a rămas și lui în cap — va opta oricînd și pentru orice, se va agita și va apăra ceva, orice, numai să nu i se pară că rămîne în urmă, să nu fie categorisit cumva drept neinițiat. De aceea, cred c-ar fi bine, dacă nu chiar necesar, ca oamenilor tineri, elevilor, îndeosebi, să le fie stimulată, cu pricepere și cu dragoste, pasiunea pentru cunoaștere și pentru cercetare, apropierea și înțelegerea marilor valori ale culturii noastre și ale celei universale — singurele valori care pot feri evoluția viitoare a fenomenelor amintite aici. Desigur că munca acestora e grea și complexă. Am senzația însă că e și frumoasă. Și-mi place să cred că pe măsură ce va crește numărul oamenilor bine pregătiți, culti, va descrește numărul celor cărora le place să picteze cai verzi pe pereți.

PAUL CARAVIA:

Deosebit de fenomenele statornice ale culturii, moda este de obicei calificată drept o manifestare a dorințelor superflue din om, supusă oscilațiilor și schimbărilor, efemeră în durată ei și mai totdeauna violentă, pînă la stridentă.

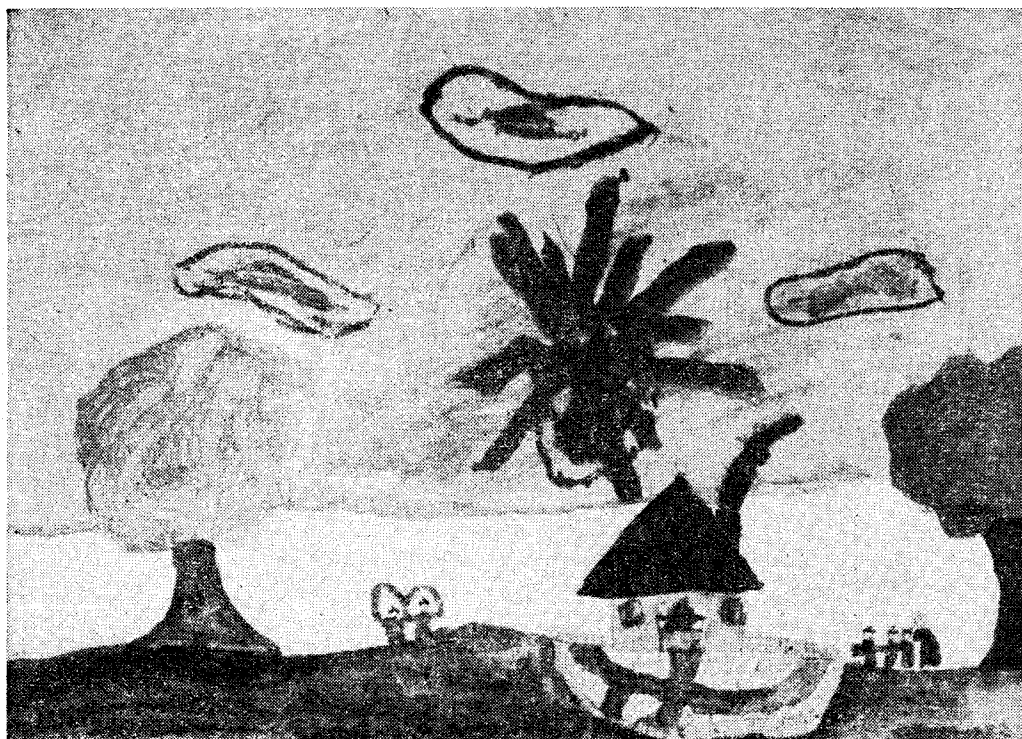
Dezvoltîndu-se la periferia valorilor constante ale vieții, moda dobîndește sensuri pejorative, cînd deține, prin exagerare și falsă interpretare, tendințele sociale ale omului spre echilibru moral și estetic. Tinerii, prin receptivitatea caracteristică pentru noutate și imitație, sînt adesea tentați să preia fără discernămint, tocmai acele obiceiuri ușurate, deghizate în acte de extravaganță. Cîteva exemple mi se par edificatoare. Înțelegînd greșit principiul anticonservator al egalității dintre sexe, unele tinere consimt să elimine din comportamentul lor, exact acele trăsături care conferă farmec feminității. Adoptînd un limbaj decolat, vulgar băiețesc, cu expresii lipsite de elementară eleganță, precum și gesturi de ostentativă asemuire cu cele neîngăduite nici partenerilor de vîrstă, ajung la o precoce defeminizare, frustînd gingășia și demnitatea vîrstei și sexului. În replică, unii tineri pierd măsura și răstălmăcesc greșit simțul bărbăției în formare, prin atitudini voit vulgare, uneori brutale și chiar grosolane. Această comportare n-are nimic comun cu ideea de emancipare, care pretinde, dimpotrivă, un spor de responsabilitate și elevație morală.

Există în epoca noastră o năzuință evident anticonformistă, care se traduce în cultură și în viață prin exprimarea directă și autentică a simțămîntelor. Acest lucru este, în sine, foarte pozitiv. Să ne manifestăm autentic. Foarte bine! Dar care este substanța civică ce se va manifesta autentic? Este, oare, vorba de expansiunea necontrolată a instinctelor? Presupunînd că unii tineri sînt lipsiți de caracter, de gust, de politețe lucidă, de cultură, urmează ca toate aceste trăsături discutabile să iasă la iveală în viața de relație, conform „principiului“ autenticității? De aceea, se constată că în numele așa zisei autenticități, se arborează o ținută voit neîngrijită, cu plețe, se practică o boemie „de cafenea“, se încălcă buna cuviință, se cultivă arlecchinismul vestimentar, se imită, cu instinct antropoid, moravuri care descind din altă ordine de gîndire decît a noastră, se reduce „cultura“ la numele cîtorva vedete de film sau de muzică ușoară etc, etc.

Astfel, idei remarcabile ale timpului nostru devin, la nivelul „modei“, niște scheme stupide de viață.

Și mai dureros este faptul că asemenea fenomene sînt totdeauna lipsite de măsura esteticului, de gust, fie că este vorba de degradarea plasticității cuvîntului, de exhibiționismul în gesticulație sau în ținută, de fizionomia culturală sau intelectuală, de aspectul relațiilor dintre tineri și multe altele.

DIN DESENELE COPIILOR

FILOTEANU MIHAELA (6 ani):

La grădiniță

PĂRINȚI, VĂ CUNOAȘTEȚI COPIII?

- *sufletul copilului — un întreg univers*
- *un vâl care împiedică vederea*
- *ajunge simpla intuiție psihologică?*
- *absențe perpetue în standurile de cărți pentru familie*

Cercetătorii sufletului infantil ne fac atenție asupra fineței și diversității acestuia, insistând ca educatorul să-l cunoască bine, să-l înțeleagă în tot ce are el mai subtil și mai intim. Logica acestui imperativ nu e complicată: izbutește în arta educației acela care se străduiește să cunoască și să înțeleagă sufletul copilului, spre a putea potrivi cu natura lui mijloacele, metodele și procedeele de influențare.

O întâmplare de familie ne-a îndemnat să stăm mai pe îndelete de vorbă cu părinții despre acest lucru: Băiatul, în vîrstă de 16 ani, era — așa cum îl cunoștea familia — destul de ascultător și cuviincios, își făcea la timp lecțiile, nu învăța rău și nu lipsea de la cursuri. Dar iată că într-o zi, părinții sînt chemați de urgență la școală. Și aici, mama și tatăl află că fiul lor a comis o faptă atît de urîtă încît educatorii aveau motive serioase de îngrijorare.

Care este fiul nostru? — se întrebau cu lacrimi în ochi părinții. Acela pe care îl știm noi, sau acela care a putut face un lucru ca acesta?

Într-adevăr, care?

CÎT DINTR-UN ÎNTREG UNIVERS?

Conviețuind ani și ani cu copiii, părinții au de obicei sentimentul că și-i cunosc pe deplin, că n-a rămas nici un ascunzîș al sufletului lor necercetat de ochii grîlîi ai mamei sau tatălui. Mai sceptic, J.J. Rousseau îi avertizează însă: „...căutați de vă studiați mai bine copiii; căci cu siguranță că nu-i cunoașteți” („Émile”).

Cei mai mulți dintre interlocutorii noștri au rostit însă un „da” atît de ferm la prima întrebare pe care le-am adresat-o: PĂRINȚI, VĂ CUNOAȘTEȚI COPIII? încît n-am mai îndrăznit să le amintim cuvintele ilustrului pedagog!

— Dacă nici noi nu-i mai cunoaștem... Doar au crescut sub ochii noștri!... — au adăugat cei mai mulți.

— Atunci — am cutezat noi — *caracterizați cit puteți mai pe larg pe copilul dumneavoastră.*

T.O., casnică: Fetița mea (9 ani) este foarte inteligentă, vioaie, descărcață. E politalentată: a luat ore de balet, de gimnastică artistică; acum învață în particular limba franceză.

G.D., tehnoredactor: Am un copil liniștit (11 ani), cu bună creștere, sentimental; trece printr-o perioadă de nervozitate din cauza pubertății; e sociabil, cu mult spirit de independență.

P.C., strungar: Copilul meu (14 ani) este destul de inteligent și serios, e harnic, învață bine. Îi place pescuitul, ar sta toată ziua pe marginea lacului cu undița în mînă!

M.V., inginer: Spirit activ (17 ani) și neastîmpărat, dornic să știe cît mai multe, se interesează de tot ce e nou pentru el, are aplicații spre matematică și o logică sănătoasă. Învață foarte bine, e premiant.

Aceste sumare schițe de portret psihologic conțin, ce-i drept, date nu lipsite de importanță. Cîteva întrebări ajutătoare au izbutit chiar să mai adauge la acestea și altele. De preferință părinții au făcut precizări cu privire la atitudinea față de carte și față de îndatoririle școlare, la talentele și înclinațiile (mai mult sau mai puțin reale!) ale copiilor, la comportarea lor în familie. Dar, din contextul caracterizărilor au lipsit multe alte trăsături, unele de bază pentru definirea profilului moral (convingerile adolescenților, concepția de viață, ideile despre muncă, atitudinea față de societate etc.), precum și aspectele mai subtile ale vieții interioare (interesele și gradul lor de stabilitate, calitățile atenției, particularitățile gândirii, ritmul adaptării la situații noi etc.).

Sufletul copilului este locul celor mai neastîmpărate gândiri și mai năstrușnice întrebări, al celor mai dureroase frămîntări și îndoieli, al celor mai curate simțămînte — un univers cu legi de multe ori neconforme firii mature și tocmai de aceea mai greu de înțeles. Educatorul trebuie cu orice preț să-l cunoască și să-i pătrundă sensurile. Să-l cunoască în întregime. Căci, pentru a-și exercita cu folos influențele nu e de ajuns doar să știe ceva despre copil, trebuie să știe totul. Aceasta o poate face, nu mulțumindu-se doar cu ce i se oferă spontan și în virtutea conviețuirii îndelungate despre care vorbeam la început, ci pătrunzînd în noianul trăirilor interioare, făcîndu-și un sistem din a le observa și a le studia cu mîgală.

NU PRIVIȚI PRIN FERESTRE ABURITE!

Pedagogul avertizat este convins că la îndemîna oricărui educator stau nenumărate ferestre prin care poate vedea clar sufletul copilului, prin care îl poate studia pe diferite planuri, din variate unghiuri de vedere.

Să le folosim, deci! Numai că iată ce se întîmplă adeseori.

O directoare de școală ne povestește cu neaz cită bătaie de cap îi dau unii părinți, de exemplu, cu prilejul serbărilor școlare:

— De ce n-ați pus solist și pe băiatul meu? Doar e mai talentat decît X.

Cum să-i convingi că nu au dreptate? Dragostea părintească le-a pus peste ochi un vâl care estompează defectele și dau ampoloare calităților. Prin el vîd merite acolo unde nu sînt.

Aici cred că se cer eforturi din amîndouă părțile. Mama și tatăl să încerce — oricît de greu le-ar fi — să nu-și mai privească copilul cu ochii mereu aburiți de atîta drag. Să-i judece obiectiv calitățile și defectele pentru a le putea dezvolta pe cele dîntii și anihila pe celelalte, spre binele lui.

Cuvîntul pedagogului poate risipi vîlul de subiectivism de pe ochii părinților. *Convorbirile individuale*, ce trebuie să devină *adevărata colcoșii pedagogice* — pot avea efecte miraculoase, dacă profesorii discută despre meritele și lipsurile copiilor cu finețe și considerație pentru părinții lor, cu tact și pricepere psiho-pedagogică.

De altfel, școala și familia au datoria să facă permanent un schimb serios de vederi asupra structurii sufletului a elevilor, să se sfătuiască împreună cu privire la dezvoltarea armonioasă a celor pe care îi educă.

„LA ASTA NICI NU M-AM GÎNDIT”

Pentru educator, nimic din ce i se oferă spre a-i cunoaște pe copii nu poate fi lipsit de importanță: cum se adresează prietenilor, ce îi apropie, cu ce ton vorbesc despre alții, ce rețin din cărți și cum le citesc, cum își păstrează maculoarele etc.

— Ați observat vreodată jocul copiilor dumneavoastră? am întrebato mamă.

— De obicei se joacă frumos, dar nu m-am gîndit să le observ în mod special jocul... Ce-aș fi putut deduce din el?

Foarte multe! Cîte un adolescent vrea tot timpul să organizeze el jocul, altul cu tot dinadînsul să-l conducă numai dînsul. Cîte o fetiță smulge din mîinile prietenei păpușa ei, alăturînd-o celorlalte trei sau patru pe care le mai are, continuă să se joace impasibilă, în ciuda lacrimilor mari cu care prietena își revendică jucăria. Atenție! Gesturile acestea sînt declanșate de resorturi interioare, nu vin din senin. Mai tîrziu — dacă educatorul le tratează cu atenție sau dacă le ignoră — pot defini pe omul de inițiativă sau respectiv pe orgoliosul ce se vrea tot timpul ieșit în evidență, ori, poate, pe femeia egoistă și cinică.

Dar iată o mamă absolut convinsă că nu i-a scăpat nimic din ce ar putea-o ajuta să-și cunoască bine fiica.

— Vedeți? spunea ea dirigintei. Pînă și caietul acesta l-am cercetat filă cu filă. În el Laura a extras din lecturile sale preferate. Veți găsi aici o mare pasiune pentru literatură.

Diriginta a cerut caietul să-l studieze și, înapoiindu-l apoi mamei, i-a spus:

— Dar printre rînduri l-ați citit bine? Ați mai găsit în el altceva decît o mare pasiune pentru lectură?

Mama a dat încurcată din umeri.

— Ceea ce a notat Laura din vasta sa lectură în acest caiet pe care, nu întîmplător, a scris „Gînduri” — a continuat profesoara — sînt mai ales meditații despre oameni și viață. Cele mai profunde „gînduri” din operele lui Camil Petrescu, Lucian Blaga, Eminescu, Shakespeare, Balzac, Petrarca, Goethe, Li-Tai-Pe... Bineînțeles, cele în acord cu preocupările și simțirea elevei. O adevărată filozofie a ei, exprimată cu vorbele altora...

— La asta nici nu m-am gîndit — a spus cu mirare mama.

Măi s-a părut, la urmă, că femeia nu mai era chiar atît de convinsă că în adevăr a exploatat larg toate căile de acces spre sufletul fiicei sale.

Practic, se afla într-un domeniu de o întindere vastă, care oferă nelimitat elemente pentru o cunoaștere multilaterală și de fond.

PĂRINȚII ȘI ȘTIINȚA EDUCAȚIEI

— Bine — ne-au spus unii — ne dăm seama că știm prea puțin despre copiii noștri, că uneori ne orbește dragostea noastră pentru ei, că sînt nenumărate căi prin care putem pătrunde în sufletele lor. Dar cum să ne folosim de ele, cum să-l studiem pe copil ca să ajungem la o cunoaștere totală?

Aici este vorba de o adevărată știință, care se învață nu numai din experiența proprie, ci și din munca altora și bineînțeles din cărți. Consider șantierul creației pedagogice mult dator familiei cu privire la îndrumarea ei. Ar fi de dorit ca în standurile librăriilor să se afle cit mai multe lucrări privind metodele și căile de cunoaștere a copilului — a fetelor și băieților de diferite vîrste, începînd cu cea preșcolară. Nu ar fi de prisos să se explice părinților ce înseamnă un studiu psihologic științific, ce importanță are pentru educator cunoașterea profundă a celui pe care îl are în grijă.

În dialogul nostru, părinții au arătat nu o dată soviaală în uzitarea termenilor din domeniul psihologiei și pedagogiei, uneori chiar necunoașterea conținutului lor, nesiguranță în caracterizarea trăsăturilor psihologice esențiale ale copiilor și a celor neesențiale, a stărilor trecătoare și a celor durabile, în definirea trebuințelor, intereselor, a însușirilor temperamentale și de caracter. Nepriceperea părinților de a studia fizionomia morală a școlarilor se datorește lacunelor existente în pregătirea lor teoretică, în cunoștiințele lor de psihologie și pedagogie. Cum să cerem unei mame sau unui tată să țină seama în educație de particularitățile psihice ale adolescenței și de particularitățile psiho-individuale ale adolescentului pe care îl formează, dacă nu știe exact care sînt aceste categorii de particularități și prin ce se deosebesc ele? Sau: cum să-și supravegheze copilul din punctul de vedere al atenției, dacă nu știe bine ce este aceasta, ce calități are și ce implicații în procesul învățării?

Lacunele despre care vorbeam sînt explicabile: cunoștiințele de psihologie însușite cîndva, în școală, de către părinți s-au șters ori s-au uitat cu totul. Iar unii din ei nici nu au învățat vreodată psihologie și cu atît mai puțin psihologia copilului. Literatura de profil adresată părinților — care, după părerea mea, e încă destul de firavă — a abordat pînă acum de preferință chestiuni de tact pedagogic în relațiile cu copiii. Bune și acestea. Dar așa vedea în tematica ei îmbunătățită și probleme de psihologie generală (noțiuni elementare), de psihologie a copilului, de psihologie a educației și chiar probleme de psihologie a învățării care au conținut și sarcinile părinților.

Părinții, ca educatori cu mare răspundere, trebuie să cunoască profund și științific sufletul copilului. Dar mai întîi să-i încercăm cum să o facă.

STELA PREDESCU

Foto
ION MICLEA

Portret de
LUCIA PISO

Mama care crede că a dobândit o mare victorie educativă atunci când copilul ei este foarte ascultător și nu face nimic fără să-i ceară aprobarea, se înșală. Ea doar deschide drumul viitorului „papă-lapte”, lipsit de inițiativă, remorcat neconștient de alții.

Atunci? Încredere absolută în copil? Să-l lăsăm să acționeze cum îl taie capul, pentru ca nu cumva să-i alterăm „personalitatea”?

— Ți-ai făcut lecția la matematică?

— Da — răspunde copilul ocupat cu altceva și nedorind să fie întrerupt, dar având intenția să-și facă tema mai târziu.

Părintele se mulțumește cu răspunsul. S-a înserat însă și elevul nu mai reușește să-și facă lecția. „Tata va afla că am mințit” — își spune el în gând. Cel mai bun lucru: și-o va copia la rezezeală de la un coleg, în recreație. Primul pas greșit a fost făcut. În curând următorul. Pe urmă...?

Atunci cum e bine să procedezi? se va întreba nedumerit părintele dornic să-și îmbogățească bagajul pedagogic.

Nici într-un fel, nici în altul. Lipsa de încredere ca și încrederea excesivă în copil, pot duce la rezultate opuse, dar la fel de dăunătoare. În primul caz, copilul își pierde treptat spiritul de inițiativă, curajul și îndrăzneala și nu va fi în stare să facă mai nimic fără aprobarea prealabilă a celor din jur, iar părinții se vor întreba curînd, plini de amărăciune, cum de alți copii sînt atît de pricepuți la toate, iar al lor nu. În cel de al doilea caz, copilul va începe să se supraestimeze și chiar dacă nu va deveni superficial, va fi, poate pentru toată viața, un ins plin de sine.

Încrederea rațională în copil constituie un element de seamă al întregului sistem educativ. Prin ea, copilul capătă sentimentul utilității acțiunilor lui, optimism și energie, dorința de a se depăși mereu pe sine însuși.

Este lesne de înțeles că nu se poate proceda în același fel la toate vîrstele. Fiecare stadiu de dezvoltare a copilului presupune o anumită atitudine încurajatoare din partea părinților.

Este cunoscută bucuria cu care îndeplinesc majoritatea copiilor de vîrstă mică anumite sarcini gospodărești și cît de mîndri sînt cînd își pot ajuta mama, cînd au sentimentul că sînt puși în rîndul celor mari. Ștersul farfuriilor, punerea mesei, udatul florilor și alte asemenea mici îndeletniciri sînt făcute de copii cu plăcere și ele pot constitui premisele viitoarelor activități gospodărești importante. Spargerea unui obiect sau a altui lucru fără importanță nu scuză nervozitatea mamei care smulge supărată obiectul din mîinile copilului, spunînd cu brutalitate: „Plea-că de aci. Nu ești bun de nimic”. Un pahar se înlocuiește ușor, dar

ceea ce riscă mama să se prefacă pentru totdeauna în cioluri este încrederea copilului în el însuși. Părintele care a procedat astfel nu are dreptul ca mai târziu să se vaite că „fata mea nu-i în stare să coasă un nasture”, „băiatul meu este culmea neîndeminării. Cum pune mîna pe ceva, cum răstoarnă.”

Pe măsură ce copilul crește, părinții îi pot arăta încredere, făcîndu-l să privească lucrurile în perspectivă.

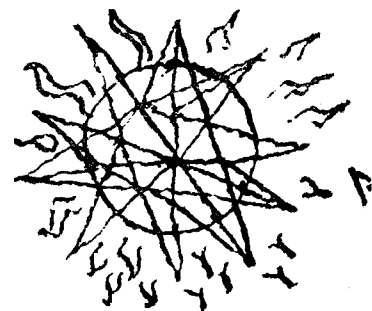
Este inutil să-i spunem unui copil de 3—4 ani „dacă mînci singur, cînd ai să fii mare am să-ți cumpăr o bicicletă”. Este mult mai simplu și mai eficient să facem apel la priceperea lui, spunîndu-i că de acum înainte este destul de mare ca să se descurce singur. Dimpotrivă, unui copil mare ne vom adresa cu totul altfel: „De azi înainte vei îngriji singur de acvarium — îi putem spune. Sînt sigur că o vei face tot atît de bine ca și mine. Dacă vei obține rezultate bune, vei putea să-ți organizezi o mică maternitate.”

Cunoscută fiind labilitatea intereselor copiilor și tendința lor de a renunța după primele greutăți, părintele trebuie să găsească mijlocul să-l controleze discret și să-l încurajeze amical atunci cînd observă intenția copilului de a-și înceta activitatea.

Nu putem să nu amintim cum e bine să ne purtăm cu un adolescent. Acestuia să i se vorbească de la egal la egal — fără familiaritate rău înțeleasă — și cu mult tact. Adolescentului nu-i place să fie tratat ca un copil mic și nici nu trebuie să-i trezim bănuiala că, de fapt, nu e luat în serios sau că a fost dus. I se va arăta încredere, deschizîndu-i noi orizonturi, din punct de vedere social și etic. Procedînd astfel, educatorul va putea mobiliza sufletește pe orice tînr spre îndeplinirea unor sarcini importante, potrivite cu vîrsta lui și cu scopul general al educației.

Încrederea în copil este o importantă condiție pentru munca educativă. Numai să găsim măsura justă pe care să o folosim. Măsura pentru care nu se pot da rețete fixe, ci numai unele îndrumări. Ea presupune pricepere și dragoste din partea părintelui și încredere în educatorul său din partea copilului.

OLGA LĂZĂRESCU

ÎNCREDEREA ÎN COPIL

Aspectele variate ale relațiilor dintre părinți și copii se traduc în viață printr-o multitudine de preocupări pedagogice, care frămîntă deopotrivă atît pe educatori cît și pe părinți.

Valabilitatea anumitor noțiuni pedagogice de circulație universală este recunoscută de toată lumea, poate de aceea ele se și uită atît de ușor. Sînt puțini părinți care să nu știe, de exemplu, că încrederea în copil constituie una din premisele educative fundamentale. Și totuși, cîți dintre ei o respectă? Cîte mame au puterea de a renunța la autoritatea absolută pe care le-o acordă dependența fiziologică primară a copilului față de ele? Străină parcă de schimbările inerente procesului creșterii, mama încearcă, adesea, să permanentizeze o stare de lucruri incompatibilă cu dezvoltarea acestuia, împiedicîndu-l să-și ia zborul, stingherindu-l printr-o supraveghere obositoare și rău înțeleasă. Și astfel, în loc să-l îndemne cu pricepere și afecțiune să devină un om in-

dependent, ea își prelungeste tutela dincolo de limita impusă de canoanele celei mai elementare pedagogii, convînsă că o sollicitudine exagerată are efecte educative excelente.

— Lasă-mă pe mine. Tu ești mică, n-ai să poți — intervine prompt mama, cînd își vede fetița străduindu-se să coasă o rochie de păpușă.

— Du-te la taică-tu să-ți arate. Tu nu ești în stare — îl îndeamnă altă mamă pe fiul ei, care rupe pinză după pinză, încercînd să-și câștige îndeminarea de a lucra la traforaj.

Devenit spectatorul îndeminării părintești, copilul își pierde încrederea în el și în posibilitățile lui. În el se naște o stare de nesatisfacție, care apare în general în urma oricărei nereușite și care va deveni o stavilă în fața altor încercări. Dacă pentru adult o astfel de stare poate deveni un generator de noi îmbolduri și de forțe noi sufletești, pentru copilul care încă nu e sigur pe el, nereușita îi poate stăvilii elanurile, sădindu-i în suflet îndoială și neîncredere.

METODE, TEHNICI ȘI PROCEDEE ÎN CERCETAREA SOCIOLOGICĂ

În cercetarea sociologică există trei metode principale, determinate de fenomenul studiat: a) metoda cercetării unor documente existente (analiza și prelucrarea datelor), b) metoda observației directe, aplicată în cercetarea unei colectivități (compoziție, activitate, condiții de viață, comportament), c) metoda chestionării scrise sau orale (a unor grupuri sau indivizi). Toate trei se bazează pe observație, de aceea în literatura de specialitate ele sînt denumite: prima, *observație documentară*, a doua, *observație directă*, a treia, *observație intensivă*. Cum e bine să fie utilizate cele trei forme de observație mai sus pomenite într-o cercetare sociologică concretă? Ne vom referi cu precădere la metoda observației intensive, folosite de noi într-o cercetare recentă de sociologie a educației, respectiv la chestionarul-anchetă, interviul, autobiografia sociologică și studiul cazurilor.

I. — *Chestionarul — anchetă* folosit a avut o structură corespunzătoare fenomenului studiat și a cuprins următoarele categorii de întrebări: întrebări deschise, în care subiectul poate răspunde pe larg, de exemplu „Ce fel de cărți cumpără elevul, ce preferă?“, întrebări închise (răspunsul prin da și nu), de exemplu, „Elevul are bibliotecă personală?“. Se zice *da* sau *nu*, după împrejurări; întrebări cu evantai de răspunsuri (subiectul poate alege între mai multe răspunsuri anticipate) și întrebări de evaluare, o varietate particulară de întrebări cu evantai închis; de exemplu, la întrebarea „Cum poate fi apreciată influența filmelor asupra elevului?“, se poate răspunde prin *foarte bună*, *bună*, *indiferentă*, *proastă* și întrebări istorioare sau legende, de ex. „Ce carte literară ți-a plăcut mai mult și ce anume din ea?“

Clasificate după natura răspunsurilor, chestionarele au conținut: întrebări privitoare la fapte sau acțiuni (implicînd o mare doză de obiectivitate și permițînd o prelucrare statistică multilaterală) și întrebări privind cunoștințele sau opiniile. O varietate specifică de chestionare a constituit-o cea întemeiată pe întrebări-teste.

II. — *Interviul*. În ce privește modul în care s-au purtat interviurile în cercetarea de care ne ocupăm, relevăm pe cele desfășurate liber (ca în cazul celor practicate în ziaristică, de ziariști, de către scriitorii etc.) și cele pe bază de chestionar. Unele interviuri au fost efectuate prin reluarea aceluiași întrebări puse unui subiect în intervale regulate, sau repetarea altor întrebări puse aceluiași subiect rămasi „omogeni“ în durată. Parțial s-a folosit și interviul convergent (interogarea subiectului în așa fel încît acesta să fie ajutat să-și limpezească lui însuși aspectele specifice atît ale factorilor de conștiință ce acționează asupra sa, cît și ale consecințelor în atitudinea practică sub înrîurirea acestor factori). O extindere foarte mare a căpătat forma interviului, practică cu informatorii recrutați din școală.

III. — *Autobiografia sociologică* a constituit una din metodele cele mai folosite în cercetarea de sociologie a educației, întreprinsă. Amploarea utilizării acestei metode rezultă și din faptul că au fost recoltate dintr-o colectivitate de cea. 750 elevi, aproape 200 autobiografii propriu zise, precum și alte documente personale. Autobiografiile recoltate au fost întocmite sub formă de compuneri de către elevi, într-un răs-

timp de 2-3 săptămîni (perioada vacanței). Pentru întocmirea autobiografiei, elevii au primit din partea anchetatorilor un plan sumar cu indicatorii de bază ce trebuie tratați. Acest plan cuprindea teme privitoare la: istoricul vieții elevului în general, al vieții lui școlare în special; autoanaliza psihologică (caracter, temperament); analiza sociologică a comportamentului actual al subiectului pe diverse planuri (familie, școală, prietenii, societate etc.) opinii și concepția despre viață etc.

După investigația realizată a rezultat pe plan metodologic că prin metoda autobiografică, sau metoda documentelor personale (cum se mai numește aceasta) se înțelege un ansamblu de tehnici adaptate utilizării autobiografiilor de tip social, jurnalelor intime, memoriilor, corespondenței intime, referințelor unor martori, confesiunilor, mărturisirilor orale (cu prilejul interviurilor), sau scrise — în vederea analizării sociologice a atitudinilor, opiniilor, motivațiilor, gradului de autocunoaștere și cunoaștere de alții, puterea de autoanaliză și în general nivelul dezvoltării conștiinței și reflecției unui subiect tipic supus investigației.

Documentele personale obținute în cercetarea noastră ar putea fi clasificate în: documente cu valoare sociografică, documente prin care pot fi verificate anumite ipoteze și documente cu valoare de ilustrare. Procurarea, prelucrarea și valorificarea în scopuri sociologice a variatelor feluri de documente personale, ridică evident,

probleme complexe. Mai întii pentru că, subiecții în majoritatea lor, elaborînd documente personale, sînt refractari dezvăluirii publice a conținutului lor. Aceasta în ce privește procurarea documentelor personale. În ce privește prelucrarea lor, greutatea principală provine de acolo că ele, avînd un conținut foarte divers, nu se pretează formalizării și prelucrării statistice. Cît privește valorificarea lor, aci se pun chestiuni de ordin teoretic, ontologic și metodologic dintre cele mai complexe, în primul rînd, chestiunea valorii relațiilor subiectului despre sine însuși, ori cît de sincere și dezinteresate ar fi aceste relații. Se cuvine să amintim aci, totuși, că în raport cu tehnica anchetei prin chestionar, sau cu tehnica interviului dirijat, metoda documentelor personale prezintă avantajul obținerii unor informații cu un grad sporit de autenticitate și sinceritate.

IV. — *Aplicarea tehnicii cazurilor particulare* a constat în organizarea unei sesiuni experimentale de tip interviu colectiv la care au participat sociologii anchetatori și circa 40 elevi supuși experimentului (selecționați prin procedee probabilistice din colectivitatea celor 750 elevi studiați).

Protocolul experienței a fost următorul. Unul dintre echipierii a expus în fața elevilor o situație de neîntegrare socială (comportamentul nefiresc al unui elev luat drept caz tipic și observat în cursul cercetării o perioadă mai îndelungată), provocată în general prin inadaptația aceluia elev față de mediul familial, școlar și social. Prezentîndu-se acest caz (anonim), s-au evidențiat felurite aspecte ale comportamentului său, s-au expus diferite date biografice care să înlesnească înțelegerea mai amplă a cazului respectiv. Un alt echipier a formulat judecăți de valoare cu privire la comportamentul cazului cercetat. Un al treilea echipier a emis aprecieri contrare privind cauzele comportării nefirești a cazului respectiv. Elevii au fost apoi solicitați să intervină în discuție, să analizeze situația, să porceadă la un schimb de opinii, pentru a se ajunge astfel la o elucidare deplină a cauzelor neîntegrării cazului analizat. Rezultatul intervenției elevilor a fost surprinzător: au luat cuvîntul aproape toți elevii prezenți. Judecînd „cazul“, cei mai mulți s-au referit la experiența lor de viață, la atitudinea și comportamentul lor.

În felul acesta, folosindu-se tehnica „proiectivă“ a studiului cazurilor, am reușit să înregistrăm, cu privire la colectivitatea supusă experienței, o seamă de opinii și reacții psihologice altminteri greu de depistat pe calea testării directe, ori a chestionării directe.

H. CORNEA

Foto
GH. VINȚILĂ

ORĂȘELUL COPILOR

Aveți copii?

Iată acest bloc cu fațada colorată într-o tonalitate albastră-pastel, cu șase rânduri de balcoane și cu sute de ferestre, în cadra cărora oăd perne și pleduri puse la aerisit, zăresc fugare chituri de femei dereticind prin casă și de unde ajunge pînă în stradă reverberația emisiunilor muzicale de dimineață. De la care etaj a ieșit pe fereastră acest planor de hirtie? Prin care fereastră răsună acest plîns de copil? În ce apartament din blocul cit un transatlantic stau acești tineri surizători care pătrund cu un mic crt gîu după ei pe una din numerasele intrări? Vor fi venind de la ofițerul stării civile, sau de la fotograf, or fi spus și ei „da”, fiindcă ea are un buchet de flori în brațe, iar el este îmbrăcat în haine negre. În fața blocului s-au oprit o clipă lîngă un landou alb, împins de o bătrînă cu ochii umezi, secvența asta de speranțe materne declanșînd o subită explozie de veselie.

Aici, la confluența Magistralei cu bulevardul Mărășești, în fața acestui bloc în care n-am mai intrat niciodată, stau cu un carnet în mînă și cu o întrebare pe buze (aveți copii?), dar ezit, pentru că n-am nici o adresă precisă, și sînt cuprins de emoție ca în fața unei necunoscute din algebră.

Pînă la urmă intru, dar trec pe lîngă zece sau douăzeci de uși, urc cîteva etaje, caut să-mi dau seama după ștergătoarele de la intrări și după ghivecele cu flori care anume sînt locatarii cei mai gospodăroși și iată-mă apăsînd pe butonul unei sonerii. Două glasuri subțiri, dar parcă sînt zece trompeți, întreabă: „cine sună”? Apoi ușa se deschide și un bărbat în maieu, cu pămătuful în mînă, cu fața ascunsă sub o albă și trecătoare barbă de săpun, mă privește nițel încurcat. Îi spun pentru ce am venit. Mă poștește în casă. Caut să înțeleg romanul unei căsnicii dintr-o confesiune de cîteva minute:

— Vă dați seama, cu am șapte frați și m-am obișnuit de mic cu acel sentiment cuceritor pe care ți-l dă forța și frumusețea unei familii numeroase. Să vedeți ce se întîmplă: eu merg foarte mult pe teren. Acum o jumătate de oră am sosit de la Oradea. Toată noaptea n-am putut închide ochii, gîndindu-mă la Cristian și la Adrian. Uneori parcă le uit o trăsătură a feței; atunci scot fotografiile și le privesc, făgăduindu-le la întoarcere o jucărie, sau un baton de ciocolată. Poate că eu sînt un sentimental. Făceam pom de iarnă chiar și înainte de a avea copii. Soția imi spunea: „un copil ne-ar înflori casa”. Întîi a venit pe lume Cristian. Pe atunci încătam la seral. Copilul plîngea noaptea, îi plăcea să plîngă și eu încătam cu el în brațe. Îi spuneam, glumind, soției: „ar putea să meergă el în locul meu la examen, deoarece toate lecțiile le-am încătat ținîndu-l în brațe”. Dacă as avea talent, aș putea scrie un roman numai despre perioada asta din viața mea. Este cea mai frumoasă parte a vieții mele...

Povestirea lui N. V. este deseori întreruptă și bruiată de hîrjoana celor doi copii. Cristian face un slalom uriaș din baie pînă în vestibul. Adrian a construit un bloc de scăunele, și acum plînge, fiindcă s-a lovit la un dinte. Uneori, din cucintele tatălui nu aud decît frînturi de cuvinte și silabe, dar eu refac totul ușor, din sugestia acestui apartament care se copilărește atît de simplu și frumos în jurul meu, de la vaza de flori cu buza ciobită, pînă la felia de piine cu unt de pe masă, de la carpeta răsucită, pînă la ursulețul de pistă care doarme cu un ochi deschis.

Am pășit cu dreptul în această documentare romantică. Sunînd la altă ușă, la alt etaj, mă întîmpină Cornel și Dodu. Primul are 18 ani, mezinul 15. În spatele lor, surprîns de vizită, mama copiilor: Despa Ana.

— Sînt casnică. Soțul meu e croitor. Cornel este elev la școala profesională „Electromagnetică” și urmează liceul la seral. Dodu este în clasa a opta la școala nr. 99. Nu-mi închipui că există un lucru mai trist decît o casă fără copii. Ne uităm în ochii copiilor, ne retrăim propria noastră copilărie, punem

în asta și nițică nostalgie, dar și un vis înflăcărât. Cu fiecare copil trăiești o nouă viață și deși nu mă pot exprima prea limpede, cred că înțelegi ce vreau să spun. Poate pentru că sînt femeie, doresc să am și o fetiță. Avem în vecini o fetiță, fata tovarășei Elena Munteanu. O cheamă Luminița și are 4 ani.

Părinții ei mai ies seara la un spectacol și o lasă la noi... Cornel, ia du-te și spune-i lui tanti Elena să vină pînă la noi!

Sosește și mama Luminiței. Are 23 de ani. La anul vrea să se înscrie la Institutul de Arte plastice. Luminița? întrebă ea cu o mindrie decisă. Are două case: la noi și aici. La noi spune că vrea să devină doctoariță, dar aici declară că vrea să se facă... mireasă.

Zăbovesc mai bine de o oră în această casă, fiindcă vorbim despre un milion de lucruri și întîmplări din universul familial. Dodu imi arată colecția lui de ilustrate, iar Cornel, după rugăminți repetate, imi așează în față un caiet cu poezii. Citesc, dar el se retrage în bucătărie rușinat:

Aseară, știi, mergînd pe drum
Tu te-ai uitat prelung la mine.
Te-am întreat cu glas de fum:
Iubești pe cineva? Pe cine?...

— Doina o cheamă, zice Dodu. Vorbește de trei ani cu ea.

Arunc o privire pe furiș spre Despa Ana. Ea roșește. Probabil că și Cornel e tot atît de roșu la obraz, dar el nu se încumetă nici acum să iasă din bucătărie și nu-l văd. Mama își lasă privirea în jos. E o clipă de tăcere. Oare de ce în această clipă de o solemnă discreție, imi place să mă gîndesc că mama iubește încă o dată, ca și prima oară, prin copilul ei ajuns adîl'scent?

Iată acum și această ușă. Nici aici nu știu nimic despre cei ce locuiesc dîncolo. Sun. Din nou explic motivul vizitei. Dan Ștefana zîmbește binevoitoare. Primul obiect pe care-l văd este o fotografie de nuntă. Alături un tablou de familie. Gazda mă informează: acesta-i soțul meu. E mecanic la fabrica „Mătasea populară”. Aceștia-s copiii noștri: Paraschiva, de 10 ani și Dumitru de 7 ani. Marieta e dîncolo, doarme. Are abia două luni și jumătate. Deși sîntem obișnuiți cu copiii, sosirea Marietei pe lume a însemnat un eveniment grozav. Nu mai uit, în seara aceea au început junghiurile. O cecină a dat telefon și a chemat „Salvarea”. Cînd m-a luat „Salvarea”, plîngeam. Mă uitam în urmă și nu-mi venea să plec, fiindcă o lăsam pe Paraschiva bolnavă. Era răcită. În aceeași noapte am născut. A doua zi a venit soțul la maternitate. Sora din salon i-a arătat copilul la fereastră. Deși i-am spus să nu-mi aducă nimic, fiindcă aveam de toate la maternitate, a venit încărcat, aducîndu-mi bere (bărbații cred că laptele se face din... bere!), nuci, prăjituri și fructe, dar... a uitat să cumpere trusoul Marietei. A alergat repede în oraș și l-a adus. Poate că aceste amănunte nu vă spun nimic, dar ele contează foarte mult, pentru că din astfel de nimicuri obișnuite și pline de farmec este alcătuită viața unei familii. Să-l vedeți pe copilul meu, pe Dumitru, are numai 7 ani, dar cită grijă are de Marieta! O leagănă pe genunchi, îi dă să mănînce. Am făcut într-o zi o glumă. Pe urmă mi-a părut foarte rău, dar am făcut-o. Trebuia să mă duc la spital ca să-mi scot certificatul de concediu și am lăsat-o pe Marieta s-o dau de suflet cuiva. Doamne, ce-a mai putut să plîngă! Abia l-am calmat. Mi-a părut rău. Nici n-a mai vrut să mă lase singură să merg la spital. S-a ținut ca scaiul de mine... Mă întrebați dacă-mi iubesc copiii? Să nu întrebați niciodată pe o mamă acest lucru. Nu există dragoste mai aprînsă decît aceea a mamei pentru copiii ei.

PAVEL CRUȘOVAN

Atmosfera din troleibuz era înăbușitoare. Căldura de afară pătrunsă insidios printre pasagerii înghesuși mă gâdila cu dire fierbinți de transpirație, pe sub gulerul apretat al cămășii.

Un singur loc rămăsese gol: cel rezervat bătrînilor, gravidei, bolnavilor. Nimeni nu considerase necesar să-și mărturisească, prin ocuparea lui, bătrînețea, graviditatea sau boala.

La stația Calea Moșilor, pe ușa din față a pătruns un băiețel de vreo 5 ani, cu o mămică fără vîrstă, care atrăgea atenția prin nota ușor ostentativă a finutei. De la mamă ochii mi-au alunecat cu interes spre băiețelul care se instalase lăbărțat pe scaunul pînă

reșfrînte în sus, pe care micul nostru cow-boy o purta pe spate. Aveam în față noastră un manechin-reclamă pentru păzitorii de vite de pe întinsele pășuni din Texas. În genul lui, mă imboldeau amintirile, am văzut și chipuri de bandiți, jefuitori de bănci în perioada „căutătorilor de aur” din Statele Unite, pistolindu-se prin ceața densă a barurilor. Dar pentru că nu ne găseam pe alte meridiane, ci pe al nostru, pe linia troleibuzului 85 de la Moșilor, spre gară, am înregistrat șoapte printre tovarășii mei de drum, șoapte care aveau semnificația unor reflecții critice la adresa caricaturii de pe banca rezervată bătrînilor și bolnavilor. Ele vizau în egală măsură pe părinții

Tinăra mamă și-a pierdut însă cumpătul. A cerut sprîjinul băiatului. Am auzit din nou: „Împușcă-l pe nenea!” Băiețelul a scos iar pistoalele,

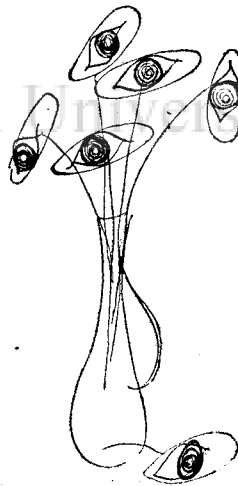

și ne-a luat de astă dată la rînd: poc! poc! poc! Ar fi trebuit să cădem ca muștele. Eu fuseseam sortit să pier alături de o fetiță cuminte care își strinsese la piept păpușa, în brațele bunicii ei.

La Universitate mămică și-a luat odrasla să coboare. Nu înainte ca acesta să-l împuște și pe „nenea șoferul”. Nu-l mai interesa ce-o să se întimplă în continuare cu troleibuzul încercat cu pasageri: el ajunsese la destinație, nu mai avea nevoie de șofer...

— Mămico, l-am împușcat și pe nenea...

Comentariile din troleibuz n-au conținut cale de două-trei stații. Se făceau aprecieri nu numai în legătură cu educația copilului, ci și cu necesitatea educației părinților, a tinerelor mame.

Un asemenea copil nu reprezenta pe ai noștri, nu ne putea fi aproape, decît prin prezența fizică. Educația lui nu ne poate rămîne însă indiferentă, deoarece el nu reprezintă un obiect în inventarul de bunuri personale al unor părinți snobi, ci un capital uman care trebuie crescut și valorificat pentru socialism, pentru viitorul patriei noastre. Față de o asemenea educație dată unui copil, noi tați nu putem rămîne pasivi.

Reacția pasagerilor troleibuzului 85 a fost unanimă, spontană, vehementă pe alocuri, educativă în totalitatea ei. Ea exprima un punct de vedere al nostru al tuturor, în legătură cu educația copiilor, împotriva mămușărelilor și a inconștienței. Va fi învățat ceva tinăra mămică din toate cele petrecute în troleibuz?

ROMEO DĂSCĂLESCU

MINIME și în afecțiunea

Înainte de a-l fi cunoscut, am știut despre elevul Nițu D. următoarele:

1. Că a rămas repetent de 3 ori, ajungînd în clasa a 7-a la vîrsta cînd fi ar trebuit să fie într-a 10-a.
2. Că este cel mai indisciplinat copil din școală.
3. Că elevii îl ocolesc, menținînd față de el distanța pe care le-o impune un bizar amestec de dispreț și teamă (e totuși mai puternic decît toți), în timp ce profesorii „nu mai știu ce să facă spre a-l aduce pe calea cea bună”.

Tot înainte de a-l fi cunoscut, am încercat să ne închipuim cum ar putea să arate ca înfățișare. „Trebuie să fie o intruchipare vie a răutății — ne-am zis — de vreme ce amănuntele de care dispuneam atestă o atît de înverșunată opoziție, din partea lui, față de normele de conduită admise și respectate în școli”. Dar, precum aveam să constatăm, presupunerea era inexactă. Iată-ne deci față în față, în cancelaria școlii.

— Cîți ani ai?

— Șaisprezece.

Și puteam evita întrebarea care i se părea, probabil, că urmează în mod firesc:

— Am rămas repetent, într-a cincea de două ori, într-a șaptea o dată.

Chestionarul decurge linear, fără surprize. Interlocutorul își subliniază, senin, „petele negre” din conduită, cu o luciditate care uimește. Pare cinic, deși e din ce în ce mai evidentă jena de a susține discuția.

— Nu-mi place cartea, nu-mi place să stau la lecții, am multe absențe, pe colegii îi bat adeseori.

— Îți iubești părinții?

Întrebarea produce o clipă de tăcere ciudată. Răspunsul e nesigur:

— Păi... da.

— Pe amîndoi?

— Nu. Numai pe mama. Tata... ne-a părăsit.

Lacrimi, greu stăpînite, se ivesc la colțurile ochilor. Mai departe discuția nu mai poate continua. Copilul nu înțelege să se erijeze în judecătorul propriului său tată. El nu vrea să comenteze nimic din tot ce s-a întîmplat în familia sa. Dar e limpede că o judecată s-a produs, de vreme ce există o atitudine ce nu poate explica decît o consecință a actului reprobabil săvîrșit de părinte.

— Pe tata nu-l iubesc. (Și e ușor de înțeles ce ar putea să urmeze, dacă copilul ar consimți să continue). Nu-l iubesc, pentru că nicl el nu-mă iubește.

Cazul elevului Nițu D. e departe de a ridica numai problema atitudinii afective a unui copil căruia lipsa de unitate a familiei i-a umbrît copilăria. Dar rîndurile de față nu-și propun să se limiteze doar la acest aspect. Vom reține doar caracterul nefiresc al situației pe care o ilustrează, opoziția acestui caz particular față de cazul general care se prezintă cu totul altfel și ridică cu totul alte probleme.

Adresînd unui număr de cincizeci de copii între 10 și 15 ani întrebarea „Vă iubiți părinții?” răspunsurile primite au fost în proporție de 100% afirmative. Motivele, așa cum reies din răspunsurile date, par să fie asemănătoare:

G.D. (11 ani): „Îmi iubesc părinții pentru că fac totul pentru ca eu să pot învăța”. B.I. (14 ani): „Îi iubesc pentru că sînt buni și înțelegători”. D.A. (15 ani): „Părinții mei mă îngrijesc și mă învață să fiu cinstit. De aceea îi iubesc”. Dar iată și următorul răspuns: A.L. (14 ani): „Îmi iubesc părinții fiindcă îmi cumpără o mulțime de lucruri și mă ajută să-mi fac lecțiile, mă lasă să mă joc cum vreau eu”.

Intrăm în amănunte. Tatăl lui A.L. este tehnician proiectant, mama laborantă chimistă. Sînt amîndoi de părere că lecțiile pe care trebuie să le înțeleagă copilul la școală sînt „prea grele pentru vîrsta lui”, de aceea ei se simt obligați să-l ajute. Dar cum? Tatăl: „Uneori îi desenez hărți, alteori îi rezolv problemele de matematică”. Mama: „Băiatul are un scris încă neformat, de aceea îi scriu eu temele ca să

Împușcă-l pe nenea...

atunci gol. Curînd am observat că și alți pasageri își îndreptaseră concentriv privirile spre același obiectiv, spre băiețelul cu ochi albaștri, cioi. Mămică lui îl învîlăia cu o mîndrie nereștinută, ocrotitoare.

băiețelului, lipsiți de bun gust în privința finutei vestimentare a fiului lor.

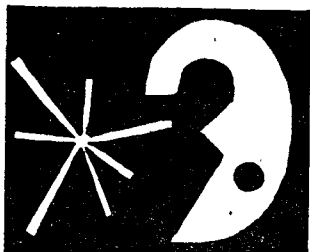
Mămică băiatului, care percepea crimpeie din considerațiile tovarășilor ei de călătorie, cu un aer de vădită superioritate în raport cu aceștia, s-a aplecat spre băiețel și i-a spus ceva la urche. Am auzit un autoritar:

— Împușcă-l pe nenea!...

(Un nenea bătrîn îl rugase tocmai pe băiețel să-i facă și lui puțin loc pe o margine de scaun).

Băiatul, prompt, a scos pistoalele de la brîu, le-a îndreptat spre „nenea”, avînd grijă ca țeava unuia din pistoale să vizeze inima acestuia. După patru focuri: poc! poc! poc! poc! micul pistolard și-a pus pistoalele la loc, iar mămică lui, drept recompensă pentru bracură, i-a dat o porție de gumă de mestecat. Bătrînul rănit în inimă, cu un nereștinut zîmbet de dezgust, a ocupat un alt loc care i se oferise.

Reacția pasagerilor s-a declanșat, de astă dată, în gura mare, spontan, unanim.

Mămică cu părul în coamă de cal i s-au servit rețete de educație, e drept unele dintre ele într-o formă de expresie puțin educativă, i s-au adus critice, i s-au dat sfaturi.

aibă caiete frumoase. Altfel i-ar da note mai mici și vă dați seama, ca părinți, nu ne-ar bucura acest lucru".

Paradoxal este faptul că ceea ce ar trebui să înțeleagă părinții cu ușurință este mai ușor de înțeles de către copil. A.L.: „Eu știu că nu e bine ca tata sau mama să-mi scrie teme. Dar ei vor ca eu să fiu premiant".

Desigur, nu la această vîrstă apare înțelegerea clară a acestor lucruri și nu copilul e cel care trebuie să sesizeze în ce constă greșeala unei asemenea concepții. Totuși, uneori se întâmplă ca fapte de acest fel să nu scape ochiului critic al copilului.

P.V. (14 ani): „Și pe mine mă ajută mama, uneori, chiar dacă eu mă pot descurca și singură. Cîteodată spun că nu vreau să mă ajute, dar mama nu mă lasă singură, spune că sînt încă prea mică".

Există, fără îndoială, o explicație. De cele mai multe ori, părinții sîdesc în copii propriile aspirații neîmplinite, ambiții deșarte, orgolii nesatisfăcute. Rareori se întâmplă ca prin presiunile pe care ei le exercită asupra copiilor lor, din acest motiv, să rezulte o direcționare justă a acestora, o îndrumare firească, justificată. S-ar putea spune că acești părinți nu-și cunosc copiii cu adevărat. Dar dacă faptul le apare unor observatori din afară cît se poate de evident, copiilor înșiși, la un moment dat, le poate trezi judecăți aspre, reticențe, amărăciuni.

Cel mai puternic, mai convingător exemplu de comportare pentru copil îl constituie tocmai părinții. D.I. (13 ani): „Aș vrea să mă fac inginer, ca tata, cu toate că îmi place și sportul. Poate, cînd o să fiu mai mare, o să-mi vină mai ușor să mă hotărîsc". I.I. (12 ani): „Eu vreau să urmez exemplul mamei mele și al tatălui meu și să ajung ca ei."

Faptul nu trebuie subapreciat. Influența puternică pe care o exercită asupra copilului obligă pe părinți la o exigență sporită față de propriile manifestări, gesturi și comportări. Unii sînt de părere că autoritatea trebuie să se bazeze pe inflexibilitatea lor, pe intransigența cu care se comportă față de copil. Mai puțină libertate, spun aceștia, copiii nu sînt destul de apți să înțeleagă și să utilizeze în mod folositor libertatea acordată de părinți. Copiii nu trebuie scăpați din mînă.

În realitate lucrurile nu stau așa.

P.E. (13 ani): „Tata mă bate uneori. Atunci nu-l mai iubesc și nu-l mai ascult. Cînd e bun cu mine, îl iubesc și-l respect".

F.L. (14 ani): „Dacă aș avea părinți mai buni, aș fi bucuros. Dar mama și tata mă pedepsesc prea des".

O reacție firească la un copil, de opoziție, de intoleranță față de brutalitate, face ca „autoritatea" astfel înțeleasă să nu aibă consistență. Relațiile între părinți și copii trebuie să tindă spre prietenie sinceră, spre înțelegere și devotament. De altfel, opera de educație nu-și poate propune scopuri înalte dacă nu se întemeiază pe principiul atragerii conștiente a copilului în această operă. E de ajuns ca personalitatea acestuia, o dată formată, să refuze a se adapta cerințelor „arbitrare" ale părinților.

Părinții să aibă în vedere că acești copii sînt caracterizați în perioada pubertății prin profunde transformări fizice și psihice. Este vîrsta cînd personalitatea copilului se structurează și se formează interese cognitive stabile. Crește exigența și spiritul de observație a copilului, înclinația de a aprecia și de a lua o atitudine față de conduita celor din jur, inclusiv față de comportarea părinților.

Din această cauză, se recomandă ca părinții să se preocupe de crearea unei atmosfere familiare calde și pline de grijă pentru educarea copiilor. Să nu se uite că școala singură nu poate asigura formarea integrală a personalității copilului și că un ajutor substanțial și consecvent în opera de educație este o datorie cetățenească.

EMIL VERZEA
NIC. RĂDULESCU

Cele mai frumoase
cărți ale copilăriei

POEMELE HOMERICE

Civilizația elenică se impune admirației prin nenumărate creații superioare de gîndire și artă. Nici una, însă, nu s-a bucurat de o faimă atît de trainică și de o influență atît de profundă ca cele două străvechi poeme homerice *Iliada* și *Odiseea*. Toată antichitatea, de la originile civilizației grecești pînă la sfîrșitul celei romane, a fost dominată de prestigiul acestor capodopere literare, de o valoare unică în întreaga istorie a omenirii. Secole după secole, au fost învățate pe de rost în școli, au fost recitate cu încîntare de orice om cultivat, au stimulat gîndirea și imaginația, au călăuzit fapte mari. Minunatul lor farmec continuă și azi să-l captiveze pe cititor. Au fost și foarte intens studiate. Cele 15 693 de versuri hexametrice ale *Iliadei* și cele 12 110 ale *Odiseei* au făcut obiectul unor minutioase analize încă din antichitate. Poemele au intrat integral sub focul cercetării critice de fond, abia în epoca modernă, neîncetînd de atunci încoace de a fi supuse unor controverse vii și pasionante cu privire la vechimea, unitatea și paternitatea lor, însăși existența lui Homer fiind pusă la îndoială.

Cît despre partea de adevăr a subiectelor lor, credulitatea antică a fost total părăsită, considerîndu-se pură imaginație poetică atît luptele aheilor lui Agamemnon din jurul Troiei și conflictul acestuia cu Ahile, atît de dinamic descrise în *Iliada*, cît și aventuroasele pribegii maritime ale lui Ulise istorisite în *Odiseea*. Totuși, din timp în timp s-au ivit și spirite a căror sagacitate a dus la bănuiala că în fondul acestor creații literare trebuie să fie și altceva decît poezie. Este interesant de amintit, de pildă, că, în anii tragicei sale captivități din solitaria insulă atlantică Sfînta-Elena, Napoleon, a cărui cultură era foarte întinsă, citind *Iliada* cu ochii unui neîntrecut căpitan de oști, constata o perfectă consecvență a faptelor povestite în epopee, „unde totul e conform cu adevărul și cu practica războiului", spre a încheia cu reflecția că, dacă Agamemnon și-ar fi ținut un jurnal de campanie, „n-ar fi fost mai exact în ce privește distanțele și timpul, ca și în ce privește operațiile militare, decît este această capodoperă". Totuși ilustrul împărat, ca toți contemporanii săi, nu se îndoia nici un moment de caracterul fictiv al faptelor povestite, realismul elogiât de el referindu-se numai la excelenta competență militară pe care i-o atribuia poetului personal.

În zilele noastre, s-a putut ajunge la o înțelegere mai justă a problemelor și la o sinteză echilibrată a diverselor lor interpretări. Azi existența lui Homer nu mai e contestată. Desăvîrșirea literară a *Iliadei* și a *Odiseei*, compoziția lor amplă și magistral ordonată, bogăția și rafinamentul graiului lor, forma impecabilă a hexametrelor, frumusețea și măreția povestirilor, implică neapărat talentul unei personalități excepționale. În ciuda caracterului vag și sovăitor al datelor cu care era prezentat de tradiția antică, un Homer a trebuit să existe. A trăit probabil prin sec. IX î.e.n., undeva pe coasta elenică a Asiei Mici, unde nu mai puțin de șapte orașe eolice și ionice și-l revendicau. Numele lui propriu e necunoscut, căci acela pe care îl știm nu reprezintă decît o poreclă generică, *homeros* însemnînd în dialectul eolic „orb", în sensul de cîntăreț rătăcitor, unul din acei nenumărați aezi bătrîni și cu vederea slăbită, care umblau, din străvechi timpuri, conduși de vreun copil, prin toată lumea grecească, nelipsiți de la solemnități și ospețe, unde cîntau faptele de vitejie ale strămoșilor.

Contrariu părerilor de altădată, Homer n-a inventat tot ceea ce a scris, ci a folosit în mare parte nenumăratele poezii epice care, avînd la bază creații populare foarte vechi, erau perpetuate de către azei din generație în generație, mereu înfrumusețate și îmbogățite. Meritul considerabil al genului său este de a fi selectat aceste elemente tradiționale și de a le fi fixat în scris, rînduindu-le în construcții unitare, de proporții grandioase și de o măiestrie sublimă. Poemele homerice reprezintă, astfel, punctul culminant al unei evoluții poetice care coincide cu însăși perioada de formare a poporului elen și a civilizației elene, avînd rădăcini adînci în depărtarea timpului, pînă în perioada aheilor miceni. De fapt, înseși subiectele poemelor și toate stările de lucruri pe care le oglindesc se referă la acei strămoși ai grecilor. Este ceea ce a fost splendid dovedit de arheologie.

Gloria de a fi îndrumat cercetările pe această nouă cale și de a fi demonstrat realitatea vieții preeleneice descrise în *Iliada* și *Odiseea* îi revine diletantului german H. Schliemann. Într-o vreme cînd nici o îndoială nu se mai admitea asupra caracterului total imaginar al celor două poeme și cînd știința istoriei era complet acaparată de filologie, acest întreprinzător autodidact, care încă din frageda copilărie se pasionase pentru Homer, nutrînd o convingere fanatică în adevărul faptelor povestite de bătrînul aez, a fost cel dintîi căruia i-a venit ideea de a merge pe locurile ilustrilor eroi ai *Iliadei* și ai *Odiseei* și de a le căuta amintirile materiale printre ruine. Era trecut de 45 de ani, cînd, în 1871, și-a putut realiza ținta, începînd săpături la Hisarlik, lingă intrarea în Dardanele, unde

Prof. univ. RADU VULPE
doctor-docent în științe

(continuare în pag. 20)

SAREA ÎN BUCATE...

— Eu te iubesc, tată, ca sarea în bucate — a spus copila din poveste părintelui ei drag, care, neînțelegând temeiul vorbelor ei, a alungat-o de acasă. Povestea spune cum că părintele, gustînd odată din bucate nepotrivite cu sare, și-a dat seama de dragostea pe care i-o purta copila lui. Și rechemînd-o acasă, a copleșit-o cu toată iubirea și recunoștința părintească.

A potrivii sarea-n bucate, a cunoaște rostul mirodeniilor în mîncare, a plămădi aluatul dulce, a cînsti casa și masa familiei cu bucatele pregătite de mîna femeii, mai este oare de actualitate în epoca noastră? O fată tînără, care se dedică științei sau artei, poate fi oare preocupată și de aceste „domestice” griji ale potvirii bucatelor, ale îngrijirii căminului? Ce părere aveți? Aceasta a fost întrebarea pe care am adresat-o citorva zeci de elevi și eleve ai ultimelor clase de liceu. Un număr impresionant — circa 94% — au susținut necesitatea de a-și forma deprinderi gospodărești încă de la această vîrstă. Temeiul? Să-l auzim expus de elevii înșiși:

„Preocupările gospodărești ne pregătesc pentru viață” (Petruța G.), „ne formează din vreme conștiința obligațiilor pe care le vom avea față de familie” (Elena B.), „ne învață să administrăm bine bugetul unei familii” (Viorica S.), „ne deprind să ne organizăm timpul, să învingem unele dificultăți și ne procură o recreare utilă după munca intelectuală” (Luminița P.); „aranjarea locuinței sau a rafturilor cu cărți, amenajarea unui colț de lucru sau ornarea unei salate îți dezvoltă fantezia, simțul estetic și-ți aduc satisfacții” (Cristina D.), „chiar și băieții trebuie să-și formeze unele deprinderi gospodărești, deoarece în familie bărbatul trebuie să îndeplinească muncile mai grele și chiar să-și poată înlocui soția în caz de nevoie” (Ion A.).

Iată și citeva voci „contra”: „Nu cred că asemenea deprinderi sînt absolut necesare unei viitoare soții. Masa pentru tinerele căsnicii nu poate fi o problemă. Ea se rezolvă cu ajutorul cantinelor, a pensiunilor, a expres-urilor și a semifabricatelor” (Doina B.). „Consider că femeia secolului XX nu este menită să fie o bună bucătăreasă, ci un intelectual și o mamă, o tovarășă de viață cu preocupări multilaterale. În timpul liber prefer să citesc o carte bună, să văd un film bun, o piesă de teatru sau să mă îngrijesc de estetica personală inerentă oricărei femei, în loc să prepar ciorba sau tocana. Voi căuta să-mi cumpănesc bugetul în așa fel încît să pot lua masa în oraș sau să pot apela la ajutorul unei femei care să-mi facă tot menajul. Viitorul doresc să mi-l consacru științei, tehnicii, culturii, nu bucătăriei” (Lidia I.). „Dacă socotesc necesar să cunosc treburile gospodărești? E util. Dar necesar... necesară este dezvoltarea aparatelor tehnice care să ușureze munca gospodinei-intelectuale, femeia viitorului. Cred că preocupările gospodărești răpesc mult din timpul liber al femeii, necesar odihnei și preocupărilor ei culturale” (Adina C.).

Noi susținem că aceste preocupări sînt necesare și utile. Ele te leagă de cămin, de casa ta, de familia ta. Fiecare tînără fată se gîndește la ziua cînd va avea familia ei... Preocupările intelectuale, sociale și cele casnice nu se exclud. Căminul este locul unde vîi să te odihnești, să-ți înfîlnești pe cei dragi, să te bucuri împreună cu ei de împlinirile pe care le cunoaște familia ta. De aceea, chiar dacă femeia e o mare savantă sau o muncitoare fruntașă, e bine să știe să facă o tavă cu plăcinte sau niște cornuțele cu nuci, e bine să se simtă prezența ei pretutindeni în casă. Bărbatul și copiii trebuie s-o ajute.

Tineretul pledează pentru ușurarea muncii casnice, prin modernizarea bucătăriilor, pentru dotarea unităților comerciale cu preparate și semi-preparate culinare, pentru spălătorii și bucătării de bloc etc. Pentru că necesitățile lui culturale au crescut, timpul afectat treburilor gospodărești se cere redus. Totuși, chiar cele mai moderne aparate denz casnic nupot acționa singure. Ele trebuie dirijate de mîna omului. Preparatele sau semi-preparatele culinare au nevoie de încă citeva simple adaosuri, deci de cunoașterea felului de a le pregăti, de acel ceva care le dă gust, „ca sarea în bucate”, intuit în experiența proprie a fiecărei gospodine. Îndeletnicirile domestice trebuie ușurate, simplificate, dar sînt necesare. Altfel greu te vei descurca în viață, chiar dacă ai un ajutor în gospodărie. Ca să știi ce să-ți ceri și să-ți îndrumi cum să faci, trebuie să fii tu însăși o bună gospodină.

Pentru o mai exactă informare a cititorilor asupra deprinderilor gospodărești pe care le posedă tinerele fete, facem mai jos citeva precizări, servindu-ne de declarațiile celor chestionate.

— Ce sarcini gospodărești îți revin în familie?

„Fac curățenia generală în casă. Mătur, spăl geamurile, ușile, lustruiesc clanțele, șterg praful etc. Pot să ajut la preparatul mîncării, dar singură nu știu să gătesc bine. Uneori fac și țirguicli. De nu găsesc ce mi-a spus mama, propun alt meniu!” (Ana P., 17 ani). „Știu să prepar cartofi prăjiți, găluște cu prune, compot, tort cu frișcă. Știu să spăl și să limpezese frumos vasele, să spăl paharele și să le șterg — nu-i de loc ușor să faci să strălucească un pahar!” (Doina M., 13 ani).

— Cum ai învățat toate acestea?

„În ora de gospodărie de la școală. Dar și acasă, ajutînd-o pe mama. Ea e funcționară și are puțin timp pentru treburile gospodărești” (Doina M., 13 ani). „Spăl, calc, gătesc, așa, citeva feluri de bucate. Le-am deprins de la mama” (Doina B., 16 ani). „Știu să spăl, să calc și să prepar două,

Foto: I. OSMULKEVICI

trei feluri de mîncare. Am învățat toate acestea constrînsă de împrejurări. Părinții mei sînt salariați. În gospodărie se ivesc zilnic treburi ce se cer rezolvate” (Adina C., 16 ani). „Știu să pregătesc destule feluri de bucate. Le-am învățat ajutînd-o pe mama în gospodărie. De obicei ne împărțim treaba astfel: tu, îmi spune mama, faci supa, eu mîncarea sau friptura etc. Îmi explică unde este nevoie dar mă lasă să fac toate operațiile singură: să aleg carnea, s-o tai, s-o spăl și să potrivesc cantitatea de apă cu care s-o pun la fiert etc. Încerci o mare bucurie cînd știi că ai preparat tu o anumită mîncare, pe care ceilalți o savurează” (Constanța B., 15 ani). „Cu noi acasă stă și bunica. Ea are grija de treburile gospodărești, părinții mei fiind ocupați cu serviciul. Totuși în măsura în care dispun de timp, dinșii o ajută, așa că mie nu-mi revine aproape nici o sarcină gospodărească. Știu, bineînțeles, să-mi cos un nasture sau să fierb laptele, ceaiul...” (Lidia I., 16 ani). „Nu am nici o sarcină de acest fel în familie. Mama și bunica fac totul acasă” (Cornelia D., 16 ani). „Nu prea am deprinderi de muncă gospodărească. Mama nu mă solicită la astfel de îndeletniciri. Prefer să citesc sau să mă plimb” (Maria P., 16 ani).

Oare numai tinerele fete au vorbit în această anchetă? Nu, firește. În dialogul nostru au fost mereu prezenți și părinții, cei care muncesc și se îngrijesc să dea urmașilor lor posibilitatea de a studia, de a se distra, de a trăi din plin, de a se bucura de tinerețea lor. În sinul familiei, copiii se bucură de avantajele create de vîrstaică. De micile rosturi ale casei se îngrijește de obicei mama sau bunica, mulțumită că poate fi de folos. În ajutorul lor uneori vine tatăl, tînăra fată sau chiar bătatul. Cînd părinții consideră că principala datorie a copiilor lor e învățătura, e foarte bine. Principala datorie nu înseamnă unica datorie. Spunînd: „Copiii studiază” — unii părinți își absolvă copiii de orice preocupări domestice. Nu le dau nici o sarcină în gospodăria familiei. Sînt mame care-și creează un fel de virtute din această mare greșală educativă, ignorînd faptul că participarea copilului la astfel de activități îi dezvoltă dragostea de muncă, spiritul de ordine și simțul datoriei față de colectiv.

O mamă pricepută se va simți datoră să îmbine munca intelectuală a copilului ei cu aceea practică din gospodărie, încurajîndu-i inițiativele bune, îndrumîndu-l. Bazele acestor deprinderi se pun la vîrsta școlariității. Dovadă orele de gospodărie din programa școlară. Ar fi util ca aceste ore, care se țin pînă în clasa a VI-a, să se continue și în clasele superioare, cu inițieri mai ample atît gospodărești cît și pedagogice privind creșterea și îngrijirea copilului.

În cercurile pionieresti ar fi utile și amuzante unele concursuri fulger și pe teme de gospodărie: „Cum speli tu ferestrele?” „Cum cureți cartofii?” „Cum se toacă varza?” „Cum se spală sau se calcă o cămașă?” etc.

Pornind de la această anchetă așteptăm părerea dumneavoastră, dragi părinți și educatori. Să știți să potrivești sarea în bucate este după dumneavoastră necesar sau nu? Dacă socotiți că e necesar, cum procedați pentru a le forma copiilor dumneavoastră deprinderi de muncă în familie?

LUIZA VLĂDESCU

Pentru a cunoaște factorii organizaționali, criteriile în programare, precum și unele aspecte mai generale ale desfășurării vacanței copiilor de vîrstă mijlocie, am întreprins o anchetă în rândurile părinților, folosind metoda formularelor-chestionare distribuite direct. 108 părinți ai elevilor de la trei școli (Școala generală nr 7 Reșița, Școala generală din comuna Cîlnic, raionul Reșița și Liceul nr 2 Reșița, clasele V—VIII) au răspuns la următoarele întrebări:

1. Unde și-au petrecut copiii dumneavoastră timpul liber în ultima vacanță (în tabere, în oraș, la sat, la bunici)?

2. Care au fost preocupările principale ale copiilor dumneavoastră (spectacole, sport, filatelie etc.) din timpul vacanței?

3. La organizarea timpului liber al copilului dumneavoastră ați sfătuit sau nu sfătuit și îndrumat de școală? Dacă nu, din ce alte surse ați primit sfaturi și îndrumări?

4. Cum ați dori să-și petreacă vacanțele copiii dumneavoastră (în tabere, făcînd sport, excursii etc.)?

I. Unde și-au petrecut copiii dumneavoastră vacanța?

Răspunsurile părinților chestionați arată că foarte puțini copii și-au petrecut vacanța în localitatea unde învață. Vacanța elevilor este întotdeauna sinonimă cu migrația.

„Direcțiile” vacanței au fost, așadar, variate. 26 de elevi au preferat taberele de la munte, 10 pe cele de pe malul mării, 14 excursiile. Din 108 elevi, au optat deci pentru una din aceste forme 50 copii (46,4%, din 47 de familii). Din restul de 58 elevi, 38 și-au petrecut vacanța la sat, la bunici, în localități situate în zona montană (adică 35,1%) și, în sfîrșit, 20 în locul unde au efectuat activitatea școlară (adică 18,5%). Dintre ultimii, numai jumătate au participat la acțiunile organizate de școli (Casa pionierilor etc.) în timpul vacanței (Dar cîte din școli au organizat acest lucru?).

Deși din „geografia” vacanței nu lipsesc locurile variate de petrecere a timpului liber, totuși întîlnim și surprize, iar factorul răspunzător pare să fie școala. Nici o școală nu a organizat excursii sau drumeții colective! Procentul de 12,9% (14 din 108) excursioniști, pe lîngă faptul că este mic, cuprinde excursiile efectuate în afară de organizarea școlară. Nu se pot oare organiza în fiecare școală, măcar într-una din vacanțe, astfel de excursii care să devină apoi tradiționale?

2. Care sînt preocupările din timpul vacanței?

Am exclus din întrebarea noastră, de la început, învățătura, considerînd-o nespecifică etapei. Dintre preocupările din timpul vacanței, locul întîi îl ocupă activitatea sportivă (33%), urmată de lectură (24%), de spectacolele artistice (19%), și de vizitele în întreprinderile industriale din localitate (7%). Părinții au mai semnalat și alte preocupări ale copiilor lor. Printre acestea: filatelia, pescuitul, navomodelismul sau ajutorul la munca cîmpului și în gospodărie. În multe cazuri (37%) preocupările din timpul vacanței nu sînt unilaterale sau exclusive ci se împletesc: V.L. de la Liceul nr. 2 răspunde: „Fiul meu se preocupă de sport și lectură. Preferă cărțile de aventuri și sporturile cu mingea”. Alte preo-

CUM AȚI PETRECUT VACANȚA?

cupări: „vizionările de filme, teatre și concerte, cît și sportul și lectura recomandată de școală” (D.O. de la Școala generală nr. 7). „Principala preocupare a fiicei noastre este lectura și apoi plimbările și micile excursii prin împrejurimi. O îndrumăm îndeosebi spre lectura cărților de autori români de mare prestigiu, despre a căror operă învață și la școală” (M.N. de la Șc. generală nr. 7).

Cinci părinți nu au putut răspunde la această întrebare, deoarece nu cunosc preocupările copiilor lor. Deși procentul este mic, el ridică totuși o problemă. Nu este, în această situație, binevenit sfatul autorizat și competent al profesorului sau școlii?

3. Ajutorul primit din partea școlii

Am solicitat celor chestionați, pe cît posibil, un răspuns precis. Din răspunsurile primite 64 părinți au cerut sau au primit îndrumarea școlii prin dirigintele clasei, directorul sau comitetul de părinți. Dintre aceștia comitetul de părinți întrunește procentul cel mai mic (15%). O altă categorie (26%) au folosit surse din afara școlii: presa (Șcînteia tineretului, Șcînteia pionierului ș.a.) emisiunile pedagogice ale Radio-difuziunii (îndeosebi emisiunea „Părinți și copii”) ori sugestiile primite în discuțiile cu colegii de muncă (6). S-a mai indicat: experiența personală sau cea cîștigată din munca educativă cu copiii mai mari. 19% din cei anchetați folosesc mai multe mijloace. 10% (10 părinți) nu au răspuns.

Reținem că școala are ponderea cea mai mare (64%) ca sfătuitoare al părinților în organizarea timpului liber al copiilor, iar cea mai mică revine comitetului de părinți (23,4%).

Din complexul de mijloace de îndrumare extrașcolară, s-au dovedit utile numai presa și emisiunile de radio, deși posibilitățile de informare ale părinților în legătură cu activitățile instructiv-educative ce pot fi organizate de ei sînt mult mai variate. Oare teatrele, cinematografele, televiziunea sau organizațiile obștești (ne referim îndeosebi la U.C.F.S. și organizația de femei) nu pot aduce un aport mai substanțial? Surprinde faptul că din cei chestionați, 10% nu au putut răspunde la această întrebare. De cele mai multe ori s-a invocat lipsa timpului liber (din cauza obligațiilor profesionale). Dintre aceștia fac parte și cei 5 (5%) care nu au putut răspunde la întrebarea a doua. Școala, comitele de părinți sau organizațiile obștești ar trebui să aibă în vedere și această situație.

4. Anticipare și sugestii binevenite

Am întreprins această anchetă nu numai cu scopul de a face un bilanț, ci și cu acela de a cunoaște ceea ce

mai trebuie făcut. Ultima întrebare a chestionarului nostru a avut acest scop.

Iată cîteva răspunsuri:

„După părerea mea copiii trebuie să-și petreacă timpul liber din vacanțe în tabere și excursii.” (P.I. de la Șc. generală nr. 7); „Să se organizeze de către școală pentru vacanțe mai multe excursii și cercuri sportive ca: înot, scrimă, tenis, volei” (H.A. de la Șc. generală Cîlnic); „În vacanțe în general ar fi bine să se dea posibilitate elevului să varieze diferitele activități și preocupări; timpul să fie programat în așa fel, încît elevul să se bucure și de odihna recreativă a unei tabere și de excursii etc.” (T.C. de la Liceul nr. 2); „Cred că cel mai bine ar fi să se facă excursii în circuit sau drumeții pentru a vedea locuri istorice sau a cunoaște itinerarii turistice” (M.I. de la Șc. generală nr. 7); „Aș dori ca vacanța să și-o petreacă în tabere, iar restul timpului citind cărți de lectură, vizionînd unele spectacole etc.” (M.L. de la Șc. generală Cîlnic); „Excursii de scurtă durată — o zi-două, vizionări colective de teatre, film, muzee etc.,

chiar cercuri de limba română, matematică” (T.C. — Șc. generală Cîlnic). Majoritatea părinților sînt pentru o vacanță organizată de școală. Dintre aceștia aproape jumătate au solicitat excursia scurtă (1 zi), excursia în circuit sau spre locurile istorice și pe itinerarii turistice, unde posibilitățile de satisfacere a curiozității copiilor sînt mai variate și unde aspectele instructiv-educative nu lipsesc. O altă categorie, din fericire destul de mică (15%), dorește „astuparea” (expresia nu ne aparține) timpului liber al copiilor lor cu învățătura, împietînd astfel asupra valorii fiziologice și morale a vacanței, binevenită tocmai pentru a odihni organismul copilului, după efortul din timpul perioadei de studii și, firește, a-l pregăti pentru cea care urmează.

În concluzie, cîteva propuneri care trebuie să stea în atenția organizatorilor timpului liber din perioada vacanței școlarelor:

— Să nu se piardă din vedere rolul conducător al școlii de circumscripție în organizarea timpului liber al școlarelor. Formei celei mai eficiente de legătură dintre școală și familie, comitetului de părinți, este necesar, să i se acorde mai mult sprijin din partea conducerii organizațiilor școlare.

— Să se solicite ajutor și să se colaboreze în această problemă și cu alte organizații, între care și cele obștești: (femei și U.C.F.S.), deosemena și organizația U.T.C. și de pionieri;

— Să se dea o atenție mai mare excursiilor și drumețiilor. La organizarea lor să se apeleze cu mai mult curaj la ajutorul organizațiilor de partid și U.T.C. din școli și întreprinderi.

prof. ROMEO POENARU
și prof. IOAN MĂRUIA
Reșița

CABINET MEDICAL SĂ CONTROLĂM VEDEREA COPILOR NOȘTRI

Copilul are 9 ani, este elev și am descoperit că nu vede bine cu un ochi. Ce se poate face?

— Vom încerca să remediem situația, dar trebuia să veniți mai de mult, la vîrsta de 4—5 ani.

Iată un dialog frecvent într-un cabinet de oftalmologie. Cazurile de afecțiuni cu scădere importantă a vederii încă de la naștere sau din prima parte a copilăriei, sînt descoperite cu ușurință de familie și nu constituie obiectul temei propuse de noi în articolul de față.

Viciile de refracție ca miopia, hipermetropia sau astigmatismul mare, cu scădere importantă a vederii sînt observate din timp, datorită atitudinii copilului. De cele mai multe ori fiind ereditare, părinții se îngrijesc să le trateze fără întîrziere. Bolile grave congenitale ca glaucomul infantil, atrofia nervului optic, cataracta congenitală, dau de obicei scăderi mari ale acuității vizuale și sînt descoperite la timp de familie, iar copiii sînt aduși la medicul oculist.

O situație foarte frecventă este scăderea vederii la un singur ochi, fapt care trece de cele mai multe ori neobservat. Dacă această scădere de vedere monoculară se însoțește de strabism, atunci familia se sesizează din timp, la vîrsta de 2—3 ani, cînd apare de obicei. Sînt și cazuri cînd cei din familie cred că poziția anormală a ochilor este doar o problemă estetică, neînsoțită de o scădere a vederii și amină rezolvarea ei pentru vîrste mai mari, sau așteaptă să treacă de la sine.

Prin popularizarea cunoștințelor medicale, prin ridicarea standardului de viață, prin grija mereu crescîndă pe care o acordă din punct de vedere sanitar statul nostru populației, aceste cazuri sînt îndrumate din timp la medicul oculist și sînt rezolvate cu succes.

Important este să se știe că în toate cazurile de strabism vederea este scăzută la ochiul care stă în poziția anormală sau chiar dacă vederea este egală la cei doi ochi, copilul vede doar cu unul singur: cu cel cu care te fixează. Imaginea ochiului strabic nu se transmite în creier, se NEUTRALIZEAZĂ, deci altfel zis, copilul este CICLOP.

Dr. PETRE STĂNESCU

DIN CARNETUL UNUI DIRECTOR DE LICEU

nceput de un școlar. Clasele sînt curate, cu mirosul de var încă persistent. S-au instalat și bănci noi. Copiii pășesc în virful picioarelor de teamă să nu lase urme pe parchet. Ar dori să le rămînă clasa tot așa de frumoasă și proaspătă. Profesorii le atrag atenția asupra curățeniei și păstrării bunurilor și sînt perfect înțeleși. În clasa X-a C însă au început greutățile din primele zile. O bancă a fost avariată. Vinovat: M.M. Motivul? Capacitatea băncii pot imita perfect loviturile tobei de la orchestra de jazz. După cîteva zile, întrerupătorul a fost defectat. Cercetările n-au durat mult, căci eroul a fost descoperit în persoana aceluiasi M.M. Mobilul nu mai era de data aceasta muzical, ci pentru a scăpa de ora de istorie. L-am invitat la școală pe tatăl elevului. A intrat în cancelarie radios și s-a arătat mirat de invitație. Este știut că părinții nu prea sînt chemați la școală pentru a fi felicitați (din păcate).

— Copilul dumneavoastră constituie pentru noi o problemă. Reeditează isprăvile de la școala cealaltă (îi amintesc că a insistat să fie primit la noi pentru a-l desprinde dintr-un anturaj nefast și să învețe carte, de faptul că bunele lui intenții au avut tot concursul nostru).

— Școală fără probleme nu există. Așa-s copiii aștia de azi, replică părintele prompt și cu dezinvoltură.

— Da, dar nu ca acele cauzate de fiul dv. Atitudinea lui iese din comun.

— Nu înțeleg de ce, fiindcă *personal* mă ocup de educația lui.

— Sper că nu îl învățați să strice băncile, întrerupătoarele?

— Firește că nu, dar știți, e un băiat cu multă energie... Dar în fond sînt niște copilării. Nu făceam și noi d-astea cînd eram ca ei?!

— În adevăr, prea are energie. Ar putea însă să facă sport. În orele de educație fizică se furișează la cuier și taie nasturii de la hainele colegilor.

Tatăl abia își poate stăpîni risul. Se amuză cu poftă și parcă-i crește inima de mîndrie că fiul său e inventiv, nu-i un „mototol“.

— Nu vreau să credeți că eu aș fi de acord cu asemenea fapte. E fire de artist, tovarășă directoroare. Are originalitate, lui nu-i plac banalitățile.

Și continuă volubil să-l justifice pe M. al său.

— Nu știu dacă se poate numi originalitate să pui pioane pe bănci, să deteriorezi mobilierul, să deranjezi orele de curs...

— Nu vă supărați, dar nici tovarășii profesori n-ar trebui să permită... spune el, devenind grav. Și mai ales tovarășa dirigintă ar trebui să-l înțeleagă mai bine. Firile artistice se iau mai cu

binisorul. Dumneavoastră știți ce sensibilitate are? Mai ales un simț al ritmului neobișnuit. Cum aude muzică, lasă lingura de la gură și începe dansul prin casă. Seara, nu se desprinde de lângă televizor, face imprimări. Nici nu știu de unde a reușit să imprime atîtea benzi. Perseverența lui mă face să cred că va realiza ceva în muzică. Poate veți mai auzi de el. Ziua bună...

Într-adevăr ziua bună se cunoaște de dimineață. Lunile au trecut și anul s-a încheiat. Tatăl elevului a mai fost chemat la școală, dar nici cu o iotă n-a cedat din poziția lui. Părerii lui că un băiat cu preocupări atît de „frumoase“ trebuia scuzaț, că în elanul său creator, strică totul în jur și în plus și pe unii colegi, a rămas divergentă față de a noastră.

Au trecut doi ani de cînd M.M. a părăsit școala. Tatăl său i-a dat tot concursul să se aciuze pe lângă o orchestră de amatori. Școala se poate urma și la seral sau fără frecvență.

— Veți mai auzi de fiul meu, îmi stăruie încă vorbele pline de încredere ale tatălui, aruncate atunci cînd a ridicat actele odraslei sale.

Și am auzit. Într-o convorbire cu părinții, un procuror raional a citat printre delicienții pe M.M., acel copil sensibil la frumos, acel talent neînțeles, acea „fire de artist“ sublimă ce-i furniza tatălui subiecte de copioasă admirație. Ce bine era să fi înțeles la timp strădania școlii și să pună umărul alături de noi!

* * *

De cîtăva vreme o observ pe M.B. din clasa a XI-a G. Cert lucru, cu fata asta se petrece ceva. E mereu abătută, apatică chiar, se izolează de colegi și absentează des, ea care pînă în acel an nu întirziase niciodată. Din fata vioaică cu fața radiind, devenise taciturnă și nervoasă. Parecă în fiecare minut era gata să izbucească în plîns. Să fi început a miși o dragoste care o frămîntă? Dar nimeni nu o văzuse și nu o auzise vorbind despre un „el“. Altceva o preocupa. Taina trebuia dezlegată cu multă grijă și tact. Tinerii la vîrsta ei se destăinuie greu, își ascund de obicei necazurile intime. Trebuia prins mo-

mentul favorabil, și acesta mi-a apărut. Am găsit-o într-o dimineață pe culoar. Întirziase la prima oră și, fără a-i arăta că urmăresc s-o dojenesc, am început a discuta despre cu totul alte lucruri decît despre absențele și notele ei proaste. Simțeam că vrea să-mi spună ceva, dar cuvintele i se opreau ca un nod în gît.

— Îmi pare rău că o necăjesc pe tovarășa dirigintă... se va discuta despre mine în consiliu...

Ochii i se umeziră și pentru a nu plînge făcea eforturi vizibile. Nu i-am cerut nici o explicație.

— Orice probleme grele ai avea, să nu neglijezi școala. Deocamdată asta e prima ta datorie.

Soneria a anunțat sfîrșitul orei. M.B. s-a desprins cu greu și m-a întrebat dacă în recreația următoare mă poate găsi singură, în birou. I-am răspuns afirmativ. Nu știu cum va fi trecut ora pentru ea, pentru mine însă așteptarea a fost destul de încordată.

Față în față, privindu-ne drept, fata și-a deschis inima:

— În casa noastră se petrece o dramă surdă pe care caut să o evit. Tata vine acasă foarte tirziu. Nici nu-l prea văd. Are o prietenă... Mama se necăjește că-l vede mereu obosit și fără chef. Nu mai știe cum să-l intre în voie. Ea nu bănuie însă ce se întîmplă. Îl crede ocupat și hărțuit. Tata știe s-o ducă cu vorba. Mi se face milă de ea cînd o văd cu cît devotament se ocupă de gospodărie și mă gîndesc cu stringere de inimă la momentul cînd va afla. Totul se va prăbuși. Liniștea din casa noastră, vacanțele cu părinții...

În adevăr, mama a venit la școală de cîteva ori. E o femeie cumpătată, cam prea devreme încăruntată. Îl deplînge pe soț că serviciul îi răpește mult timp. O spune cu convingere și naivitate. Mă roagă să ajutăm fetița al cărei randament slab, chiar acum în fața bacalaureatului o îngrijorează, dar să nu comunicăm nimic soțului ei. Și așa are destule pe cap.

— Într-o zi, l-am văzut cu „cealaltă“, continuă fata. Mi s-au tăiat picioarele. I-am pierdut apoi din ochi. Deși nu acceptam situația de a „pîndi“, am făcut-o totuși. Voiam să aflu despre ce este vorba și pentru a putea să-l înfrunt pe tata. Voiam să le ies drept în față astfel că văzîndu-mă să se trezească la realitate. Au fost zile de alergătură, dar n-am reușit să-mi pun în aplicare planul, deși i-am văzut ieșind de la serviciu. Ce pot să fac? Cum pot să aduc liniștea în familie?

— Ți-ai asumat o misiune nu prea ușoară. Dar din ceea ce ai făcut pînă acum, cred că ți-ai dat seama că, sacrificînd școala, pierzînd vremea pe străzi, nu poți rezolva mare lucru. Dimpotrivă, sporești necazurile în familie, îți îngreunezi propria ta situație. Am trimis-o pe M.B. în clasă și am rămas cu gîndul la ea. Trebuia neapărat să vorbesc cu tatăl fetei. Voi aborda firește situația la învățătură a fiicei și-i voi cere concursul pentru a limpezi sufletul ei zbuciumat. A venit. A intrat grăbit, mi-a spus că nu are timp mult de stat, că treburi urgente îl reclamă la minister.

— Știți că fiica dumneavoastră este în situația de a pierde anul? Și i-am pus în față catalogul.

Replica a întirziat un timp.

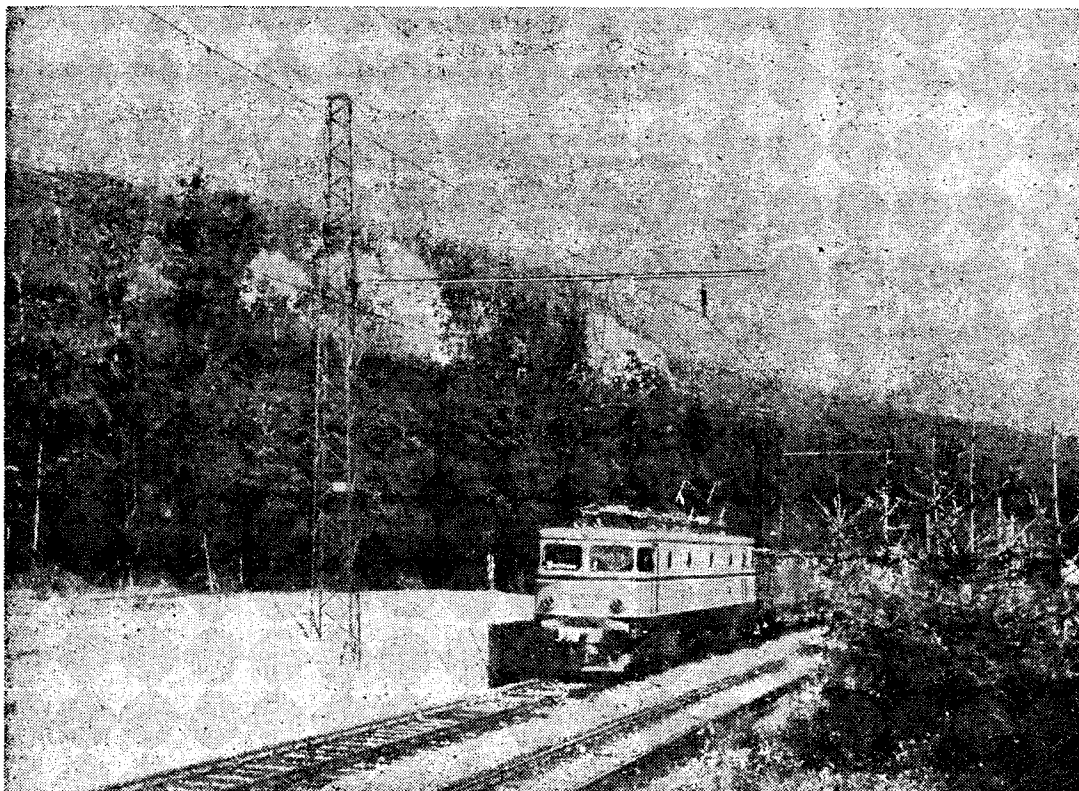
— E într-adevăr de necrezut ceea ce-mi spuneți. Întotdeauna a mers foarte bine. Are tot ce-i trebuie acasă. Eu nu o sîcîi ca alți părinți. Fratele ei dintr-a VI-a este premiant. Soția mea stă acasă. Eu le asigur cele mai bune condiții. Are camera ei. Nu-i lipsește nimic.

— Îi lipsește totuși ceva esențial, liniștea sufletească. Îi lipsește dragostea do adevărat părinte.

Acel „adevărat“ spus apăsător l-a făcut să tresară și să roșească. Totuși continuă:

— Ar putea lua exemplul de la cel mic. Au aceleași condiții. Ea e mai mare, și-ar putea vedea de treabă.

Tren electric pe Valea Prahovei

...Teamai ființe e mai mare, pricepe mai multe. Își irosește timpul luptând pentru armonia familiei.

N-am intrat în comentarii. Nici nu era cazul. Elocința i-a dispărut. Mă temeam să nu se răz-bune pe copil.

— Și se mai poate face ceva? a întrebat cu jumătate de glas. Ar fi foarte neplăcut pentru mine, pentru situația mea.

— În primul rând pentru viitorul fetei. Dar vina trebuie s-o căutați dv. în altă parte, am accentuat.

— Colegele ei vor fi studente, îngăimă cam încurcat.

N-am mai continuat această discuție cu subiectul voalat. L-am ajutat să se retragă fără a-și lua angajamente. Cred că a înțeles mai bine decît dacă i s-ar fi explicat de ce fiica lui s-a poticnit acum, la mal...

M.B. nu putea face eforturi pentru a se salva de la repetenție. În toamnă, parcă un alt părinte a venit, puțin jenat, să ceară acordul pentru mutarea elevei la altă școală „din mai multe motive“.

I-am văzut apoi plecînd la braț, pe tată și fiică. Să fi fost de vreun folos discuția aceea fără prea multe cuvinte? Aș inclina să cred că da. Mi-au spus-o privirile fetei ce s-au îndreptat parcă triumfătoare spre geamul cancelariei.

Scrisoarea primită la școală din partea unor locatari era direct alarmantă: P.S. din clasa a X-a fusese reclamat de vecini că are o comportare scandaloasă, că se adună cu prieteni și dansează pînă noaptea tîrziu, stricîndu-le odihna. Cînd i se atrage atenția, folosește cuvinte jignitoare etc. Mai că nu-ți vine a crede toate acestea, știînd că P.S. este liniștit, respectuos. Într-o zi, la școală au venit ca într-o autentică expediție cîțiva cetățeni, pentru a-mi aduce la cunoștință „un caz grav“. Erau vecinii lui P.S. Cazul descris era ceva mai complicat decît cel relatat în scrisoare. O aspră măsură disciplinară trebuia neapărat aplicată.

— Am venit special la școală, spuse o locatară, pentru a ști și dumneavoastră cum se poartă „premiantul“ P.S. care la școală e unul și acasă, altul.

Dar ce-ar fi dacă l-aș chema pe elev să fie de față? Efectul educativ al unei confruntări ar fi mai puternic.

P.S. s-a prezentat. Privea în jurul său cu uimire și nedumerire. Pe scurt, l-am pus la curent cu „capetele de acuzare“ ce i se aduceau.

— Este adevărat că dansați acasă și-i deranjați cu chiotele voastre pe locatari?

— Nu-mi amintesc, spuse încurcat băiatul. La noi nu vin musafiri.

— De ce minți cu nerușinare, sări aceeași vecină. Vă purtați ca-n junglă! Și era cit pe aci să sloboadă o avalanșă de epitețe.

— Cum niciodată? l-am întrebat.

— A, nu! Îmi amintesc. O singură dată, dar n-am făcut scandal, am dansat puțin și n-am stat prea tîrziu. Mi-am invitat colegii. Poate au fost mai gălăgioși. Era în seara cînd împlineam 17 ani. Dacă am deranjat cu ceva, îmi cer scuze.

— Vasăzică noi, patru oameni serioși, am venit aici cu baliverne?

— Aș vrea să mi se spună vreun cuvînt urît pe care l-aș fi adresat și pe cine am jignit! Eu îi salut pe toți vecinii noștri, deși părinții mei au mult de pătimit din cauza lor. Sînt în liti-giu pentru o bucată de hol.

O undă de indoială a început să-mi dea tîr-coale. Reclamația trebuia verificată la fața locului. Împreună cu dirigintele trebuia cunoscută realitatea. Cred că lipsa de „fermitate“ din partea mea i-a nemulțumit pe cei ce veniseră să-și susțină și oral punctul lor de vedere. După toate cele arătate, P.S. ar fi trebuit eliminat.

Elevul P.S. n-a fost eliminat, fiindcă nu aveam de ce. Ar fi fost victima unor interese meschine. Zeleții apărători ai liniștii publice s-au pus în mișcare nu din cauza inventatei gălăgii, ci pentru că rivneau la un spațiu în plus în blocul unde locuia elevul.

E greu de spus ce reacții va fi produs în sufletul acestui copil minciuna și micimea de caracter a grupului de revoltăți care-și aleseseră ca țintă un obiectiv atît de firav, uluit de loviturile ce i se dăduseră.

ZINA SÎRBU

Desen de

FRANCISC ȘIRATO

GHIODDANUL

Binecuvîntat fie ghiozdanul, acest modest auxiliar al tuturor școlarilor și, prin aceasta, al școlărității însăși. Regulamentul școlar nu suflă o vorbă despre ghiozdan și nu e de mirare. El nu amintește nici despre pămîntul pe care calcă elevul și nici despre aerul pe care îl respiră. Ghiozdanul e inclus personalității oricărui elev și neacceptat. Și dacă un nou Heraclit ar descompune universul școlar în 3—4 elemente, ghiozdanul ar fi numit, indiscutabil, pe primul loc. A fost probabil o vreme cînd ghiozdanul îndeplinea un rol strict utilitar. Cu timpul a devenit însemn și legitimație, dar nu s-a oprit aici. El tînde să-și dilate personalitatea, să-și înmulțească funcțiile și — printr-o rocadă uluitoare — să devină la fel de necesar profesurului ca și elevului.

Totul a pornit de la o observație pe cît de simplă pe atît de fundamentală: elevul nu se poate întoarce de la școală fără ghiozdan! Mai degrabă fără cap! Este posibil ca, luați de treburi, unii părinți să nu observe o lună-două, un trimestru, ba chiar trei, că odraslei îi lipsește această anexă capitală. Se poate însă paria că în prima fracțiune de secundă observă lipsa ghiozdanului. Și ce urmează? Firește, întrebarea: Unde țî-e ghiozdanul? Este contextul foță de care cel mai imaginativ copil din lume nu poate spune decît adevărul. Gol — goluț.

— Mi l-a oprit la școală.

— A, respiră ușurat părintele. Însemnează că școala are nevoie de citeva ghiozdane. Cine știe, face o expoziție, un experiment, ceva... Mă rog, foarte bine, dar... cărțile, caietele?

— Cu totul!

— La tați copiii?

— Numai la doi-trei.

— Și cînd țî-l dă înapoi?

— Cînd mergi mata la școală.

— Dar eu am fost la școală!

Am terminat-o acum 20 de ani.

— La tovarășul diriginte.

— Am avut ședință ieri. Ne-a spus că o să ne reîntîlnim peste o lună.

Băiatul înalță din umeri. Nu poate da nici o explicație. Și, deodată, părintele are o tresărire.

— Mă, tu ai făcut vreo trăznaie!

— Nu, tată...

Băiatul nu pare să mintă. Omul rămîne însă întunecat. Gîndește: Și totuși e ceva grav... Altminteri mi-ar fi scris în carnetul de elev citeva rînduri sau mi-ar fi trimis vorbă să viu la școală ori, poate, dacă era ceva ce nu suferea aminare ar fi trecut tovarășul diriginte pe aici.

Își privește odrasla care, în lipsa ghiozdanului, perfect deformat, vînează ultima muscă supra-viețuitoare. Ce naiba o fi făcut?

Gîndește: Luîndu-i ghiozdanul, tovarășul diriginte mă obligă să iau imediat și necondiționat legătura cu dînsul. E vorba fără îndoială de ceva și urgent, și grav. Măcar de-aș ști despre ce e vorba... A; putea da un telefon unui prieten cu copii să vadă, așa în general, cum cînd se sechestrează un ghiozdan...

— Ascultă, Nae, lui Bebe al tău i-a luat vreodată ghiozdanul la școală?

— Da, cînd a spart un geam. Pînă l-am pus.

— Mă, ai spart vreun geam? — Nu, tăticule.

Alt telefon.

— Gicule! Titi al tău a venit vreodată fără ghiozdan?

— Odată. A spart din greșeală capul unui coleg...

— Mă, ai spart vreun cap? — Nu, tăticule.

Încă unul, spre edificare.

— Nefule, ai și tu copil la școală. Cînd se ia ghiozdanul unui elev?

— Odată, de mult, Mitică s-a dus la strand. Chiulise...

— Mă, tu ai fost la strand!

— Acum, iarna?

Gîndește cu glas tare, înfuriindu-se subit: Și totuși ceva-ceva ai făcut tu... la vino-ncoa. Arș! Harș! Două palme.

La școală îl întîmpină dirigintele. Numai zîmbet:

— Bine că ați venit. Știți, sînteți membru în comitet.

Ieri, la ședință, am uitat să vă rog să semnați procesul verbal. Știam că dacă-i rețin ghiozdanul o să veniți imediat. E o metodă...

— A, e o metodă! răsufală părintele ușurat și pornește în pas sălțat cu ghiozdanul la subțioară.

Binecuvîntat ghiozdan... Ce funcții multiple și neașteptate își asumă... Iată, acum reprezintă legătura cea mai telegrafică posibilă, la bine și la rău, între un totă și școala băiatului. Ce-i drept, în epoca legăturilor radar și radio-cosmice și arsenalul acestor terestre legături trebuia perfecționat. Și a apărut legătura prin... ghiozdan. Cine e oare savantul anonim care a descoperit-o? Să lase modestia deoparte. În șirul marilor inventatori, undeva după Graham Bell și Marconi, rămîne un cadru de aur neocupat... Dar pînă cînd?

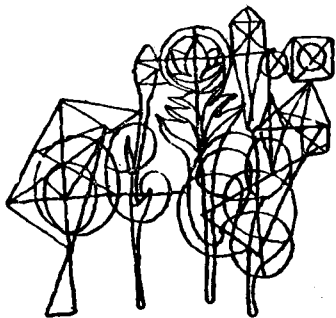
MIRCEA SÎNTIMBREANU

DIN BUCURIILE UNUI PIONIER

(Scrisoarea unei mame)

Nu știu dacă toți copiii trec, un timp atât de îndelungat, prin frământările prin care a trecut băiatul meu până s-a văzut pionier.

Emoțiile au început de la vârsta de patru ani. În anul acela venea la noi un nepot din provincie, care stătea la internat și era pionier. Venea simbăta la prînz și pleca luni disdiminează. Băiatul meu nu scăpa niciodată ora plecării vărului său. De ce? Ca să-l poată admira în ținuta lui proaspătă, de început de săptămînă, să-și încinte ochii de roșul aprins al cravatei ce strălucea sub gulerul lui scrobît. Cu ochii mari, plini încă de somn, îl admira cu respect. Ce mic se vedea pe sine în

tică a „angajamentului scris”, am colaborat și ne-am contrazis cu toții, fiecare apărîndu-și propria inspirație! Iar el, care are și aplicație și pasiune pentru desen, nu mai este în stare să conceapă și să realizeze nimic — încearcă tot felul de idei și nu-i place nici una. Pină la urmă, tot sus, la Costel, și-a găsit scăparea. Peste cîteva zile, la 22 noiembrie, e ziua cea mare. Cînd se gîndește la tot prin ce va trece, i se taie picioarele! Zice că ar vrea să se culce și să se trezească direct pionier!... Dar nu, nu, e o glumă. Cum să se lipsească de cea mai mare bucurie a vieții lui! Din contră, va fi mai treaz decît oricînd, cu sufletul și mintea deschise!...

„Azi e 22 noiembrie 1965. Are 9 ani și 9 zile... Exact acum nouă ani, — tot la 22 noiembrie, — ieșeam cu el din maternitate. Viscolea grozav. Păraseam culcușul cald și ocrotitor, unde toți ne răsătasera, și păseam în vîltoarea de afară. Era parcă prima înfruntare cu viața! Dar, nici o teamă. Jos, la capătul scării, îl aștepta ocrotitor: Tata. Cu brațele întinse și ochii arzînd de nerăbdare, își lua în primire minunea...”

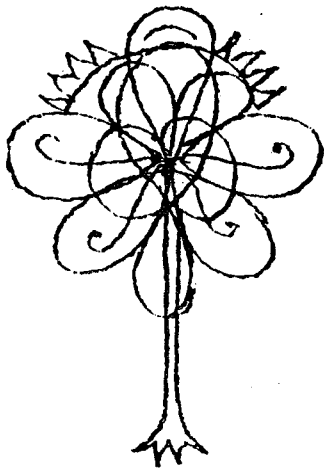
Cu brațele încărcate de flori și bomboane și ochii arzînd de-o altă nerăbdare, merge azi spre școală, să-și vadă fiul pionier...

Cu toții sîntem stăpîniți de bucuria evenimentului. Se apropie ora. Plecăm. Din toate părțile apar alte grupuri sărbătorești. Ce cald ni se pare în școală! Totul dă căldură: florile, luminile, sufletele.

Așezați în careu: pionierii — „bătrînii” — purtîndu-și cu mîndrie cravata. Într-un colț, fără nimic la gît — ca niște pui golași — sfioși și nerăbdători: viitorii pionieri.

În sfîrșit, începe festivitatea. Înghetați și transpirați totodată, copiii înaintează — unul cîte unul, în ordinea alfabetică — sub focurile a zeci de priviri, încurajați de semnele făcute de însoțitorii lor, mișcați și îngrijorați și ei.

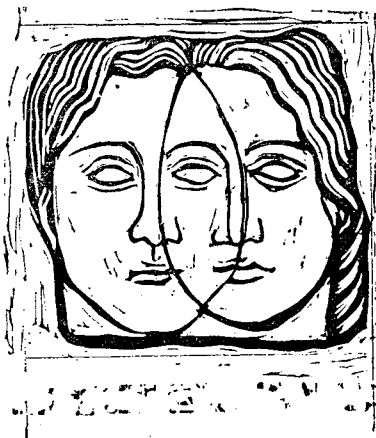
Încă puțin și vine al nostru la rînd. Pe cît par de calmă, pe atît nu-mi mai simt inima. Iată-l, înaintează. E așa de palid! Dragul meu băiețaș,

unde sînt trandafirii tăi frumoși din obraji?! Ce mic te vîd și ce pierdut te simt! Dar nu, mi s-a părut. Nu-i adevărat, nu ești mic — ești băiat mare, un brăduț înalt și drept, cu ochi cinstiți și suflet cald. Uite, ochii tăi i-au căutat pe ai mei. Ce ai citit în ei? Eu sînt calmă, nu vezi?! Îți zîmbesc. Și tu mie. Și uite minunea: nu mai ești palid, îți-au înflorit din nou buzele și obraji. Te-ai uitat repede la tata și la bunica

și ai văzut în ochii lor aceeași tărie și încredere. Dar fii atent, a început să se vorbească de tine, toți vor să spună ceva. Aud ca prin ceață „vesel”, „foarte politicos”, „bun la carte”, „bun coleg”, „ocrotiște pe cei mici”...

Iată-i din nou în grup, de data aceasta în jurul bunei lor învățătoare dintr-a-ntîia și a doua. Au gulerul ridicat, cu vocile tremurînd de emoție rostesc angajamentul. E mo-

mentul culminant. Mîinile întinse ale învățătoarei țin cravata. Visul trăit cinci ani cu atîta ardoare, acum e fapt împlinit.

Cravata înnodată sub guler e a lui! A lui!

Restul serbării e o plutire: poezii, flori, bomboane, felicitări.

Abia în stradă, izbiți de aerul rece, ne dezmeticim. Un chiot general iese din piepturile copiilor. Ce surpriză: ninge! Prima zi cu cravată, prima zi cu zăpadă. Dublă sărbătoare. Și la noi acasă e dublă sărbătoare: am amînat serbarea lui de naștere pentru azi.

Un noian de bucurii.

Acum doarme. S-a culcat cu cravata lîngă el și m-a rugat să nu i-o calc, să... nu se ardă! Era atît de serios și de îngrijorat, că nici nu am îndrăznit să zîmbesc.

Și eu sînt foarte obosită — și nu mai puțin fericită. Pun capul pe pernă și suspin: cinci ani de așteptare, nouă ani de viață! Ieri abia mijeja pe lume, și azi e pionier...”

A trecut un an. Și-a purtat cu cînte cravata și o liniște fecundă s-a instaurat sub pavăza ei. A fost un an de verificare și adîncire a sensurilor morale generate de acest simbol triunghi de mătase. Dacă și în postura de aspirant la cravată fusese același copil bun și cîstît, acum — ca posesor al ei — se simțea și mai obligat, mai matur parcă. „Pe cuvîntul meu de viitor pionier” era într-adevăr o garanție indiscutabilă, dar suportul acestei garanții era amestecul acela de dorință conștientă și exaltare copilărească, sentiment ce dominase anii de așteptare. „Pe cuvîntul meu de pionier”, este acum expresia solemnă a celei mai desăvîrșite integrități morale. Cu mîna pe cravată, sau — în lipsa ei — căutînd grăbit o cît de mică sclipire roșie, înlocuitoare — indiferent în ce este materializată — CUVÎNTUL lui impune încredere și prețuire.

MONICA MACOVEI

DOUĂ EXEMPLE ȘI CÎTEVA SUGESTII

De curînd, am fost martor la această convorbire între două mame:

— Știi dragă, mi-am înscris fetița la școală și ce ghinion, a fost repartizată la învățătoarea X. Am aflat că „n-are metodă de predare, și e și rea”.

— Schimb-o! — îi sugeră cealaltă. Apoi discuția a continuat, ca o adevărată dezbateră, în legătură cu școala și cu metodele de predare. Copiii nu numai că asistau, dar chiar și participau la conversația mamelor.

Să nu uităm că primii pași în școală sînt și primii pași în viață și că elevul trebuie să pornească pe acest drum cu deplină încredere în oameni, dar mai ales în educatorii lui. Avem dreptul noi, părinții, să strivim această încredere? Cred că dimpotrivă. Obligația noastră este să-i educăm pe copii în așa fel, încît să vadă în educatorul lor un om perfect din toate punctele de vedere. Numai atunci, copilul îl va asculta și respecta, îl va urma cu încredere. În ce privește aprecierea asupra „metodelor” să le lăsăm în seama organelor competente.

Un băiat are purtări incompatibile cu cele de elev. Lipsește nemotivat de la școală, fumează și folosește expresii urîte, nu-și pregătește temele și ia mereu note rele. Ceea ce este mai grav, antrenează la aceste fapte și pe colegii lui. Toate eforturile școlii, pentru a-l aduce pe dru-

mul cel bun, rămîn fără rezultat. Zadarnice au fost și încercările de a stabili legătura cu părinții care, sistematic, s-au eschivat de la datoria de a discuta cu profesorii despre situația copilului lor.

Cazul acestui copil a ajuns și în discuția comitetului de părinți, care a hotărît să trimită un delegat la tatăl lui, chiar la locul de muncă. Răspunsul tatălui a fost pe cît de neașteptat, pe atît de uluitor:

— L-am încredințat școlii. Să facă om din el!

Ce ușoară renunțare la obligația morală pe care o avem față de copiii noștri! Cîtă lipsă de răspundere!

În mod normal, un copil petrece zilnic 4—6 ore la școală. Mai rămîn 18—20 de ore pe care le petrece, sau ar trebui să le petreacă, acasă, supraviețuind și îndrumat de familie.

Cum pot atunci unii părinți să-și închipuie că nu au răspundere în creșterea și educarea copilului lor?

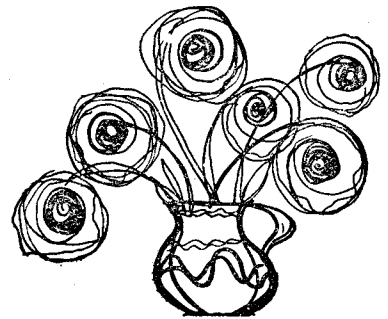
D. CRISTU
București

ACEST LUCRU N-O SĂ-L MAI UITE

Se terminase ultima lecție și elevii, așezați în rând câte doi, erau gata de plecare acasă. Învățătorul le-a reamintit:

— Nu uitați, mîine, părinții sînt invitați la școală!

A doua zi, la orele 14, părinții copiilor intrau grupuri pe porțița

școlii ascunsă între brazi. Fiecare avea de spus cîte ceva, chiar de la intrare.

— Nu ne lasă copiii să întîrziem nici un minut, tovarășe învățător. Fetica mea, de azi dimineată, îmi tot spune: „Mamă, te ajut și eu la bucătărie, numai să nu întîrzii. Tovarășul învățător ține foarte mult să fim punctuali!”

În timp ce aproape toate băncile fuseseră ocupate de părinți, în capătul satului, la o casă de curînd construită, un copil sta supărat pe un scaunel afară, în lumina blajină a soarelui de toamnă: — „Mama a plecat de azi dimineată la oraș și nu s-a mai întors. Tăticu-i plecat pe vaea Mureșului. Cine să meargă la școală în locul lor?”

Pe neașteptate, poarta a scîrțit și a apărut mama cu desagi pe spate:

— Mamă, bine că ai venit! Imediat trebuie să mergi la școală.

— Lasă-mă în pace!... Ce ș-aud acolo? Că nu înveți, că ești rdu?

— Tovarășul învățător ne-a spus să trecem pe la școală și să-i spunem dacă părinții nu pot veni.

— Du-te și-i spune că n-am venit de la oraș!...

Amărit, copilul păși în lungul drumului spre școală. Pe coridorul școlii se opri ezitînd: să intre, să nu intre în clasa în care erau adunați părinții? Să bată în ușă, sau să aștepte pînă va ieși cineva afară? Mîna a prins mînerul ușii cu vîrfurile degetelor tremurînde. Mișca mînerul golben, lucitor încet, dar n-avea îndrăzneală să deschidă ușa.

— E cineva la ușă, s-a auzit un glas dinăuntru. Învățătorul a apărut în prag:

— Ce-i Vasile?

— Tovarășe-nvățător, mama mi-a spus să vă spun că nu-i acasă.

În clasă s-a produs rumoare. Învățătorul a priceput totul și l-a mîngîiat pe frunte. Apoi s-a așezat la catedră și i-a scris mamei lui Vasile un bilețel pe care l-a închis într-un plic alb.

— Dă-i-l mamei tale și-i spune-i că o așteaptă toți părinții.

N-a trecut mult și mama lui Vasile a apărut în clasă. Învățătorul i-a făcut semn să ia loc în bancă fără să-i facă vreo imputare, apoi a reluat firul conferinței: Cum trebuie să ne ajutăm copiii în pregătirea lecțiilor. „Învățarea pe litere — spunea el ascultătorilor — e boala cea mai grea a citirii”.

Părinții, cu privirile ațintite la tablă, erau numai ochi și urechi. Mama lui Vasile era atentă. I se păreau interesante problemele în legătură cu pregătirea lecțiilor acasă. Toată enervarea de pe fața ei se topise. Cînd învățătorul a ridicat caietul lui Vasile și l-a dat ca exemplu de activitate corectă și conștiincioasă, mama a tresărit. Un sentiment de bucurie, de mulțumire o înălța, dar parcă, în același timp un sentiment de vinovăție o făcea să plece ochii în jos.

Privirile părinților s-au întors spre ea. Cînd mama lui Vasile a ajuns acasă, copilul o aștepta în poartă.

— N-ai întîrziat? Hai în casă că ne-așteaptă tata.

Mama își măsură copilul din cap pînă-n picioare. A clătînat din cap a dojană și iertare în același timp. În prag se opri. Parcă uitase ceva la școală.

— Bine că n-am uitat!

— Ce?

— Data la care trebuie să meargă iarăși părinții la școală. Mi-am notat-o aici în caiet. Vorbise mai mult pentru ea.

— Lasă mămică, îți aduc eu aminte.

— Nu mai e nevoie!

Înv. ION CAZAN

Luca Mureșului, raionul Aiud

ECOU LA INTERVIUL DEPRE DELICVENȚA JUVENILĂ

Inspirat din interviul despre delicvența juvenilă, apărut în nr. 3 al revistei „Colocvii”, cititoarea noastră, Emilia Berci, de profesie procuror, a avut o convorbire pe aceeași temă cu judecătoarea Cecilia Theodorescu de la Tribunalul raional Videle. Din dialogul celor două tovarășe extragem următoarele rînduri:

— Care este mediul cel mai prielnic delicvenței juvenile?

— Mediul cel mai prielnic al delicvenței în rîndul minorilor îl constituie familiile dezorganizate.

— Ați putea să ne relatați un caz care să ilustreze această constatare?

— Iată: Minorul A.T., în vîrstă de 14 ani, a fost trimis în judecată pentru furt prin spargere. Cercetîndu-se antecedentele, s-a aflat că acest copil, de la vîrsta de 10 ani,

săvîrșise diferite furturi: de la colegii de școală, de la familiile în care mergea cu părinții. Aceste fapte n-au îngrijorat-o pe mama minorului, care a căutat să le ascundă

față de tatăl copilului, despăgubind într-ascuns pe păgubași. Firește, atitudinea mamei l-a încurajat pe minor, care a continuat aidoma celor prezise în proverbul „cine fură azi un ou...”. În înțelegere cu alți doi tineri, a spart în cele din urmă un geam la o cofetărie din orașul Tîrgoviște și cu ajutorul fratelui său în vîrstă de numai 6 ani, pe care l-au introdus prin spîrtură, au furat banii din sertarul casei.

Nici față de această faptă gravă, mama nu a luat nici o măsură. De ce? Simplu: era preocupată de legăturile sale amoroase extraconjugale. Chiar în timpul anchetei, a plecat la București cu concubinul său luînd și pe minor, pentru a-l sustrage cercetărilor.

Minorul A.T. a fost judecat și s-a dispus internarea lui într-un institut de reeducare. Celălalt copil a fost luat de o rudă. Aceasta a fost și dorința mamei sale, care a declarat că nu-și poate supraveghea copiii, datorită — fără îndoială — ocupațiilor sale extrafamiliale, căci și după proces ea a continuat viața ușuratică de pînă atunci.

Cu ocazia soluționării cauzei, s-a aflat că părinții minorului erau de multă vreme despărțiți în fapt, mama înstrăinînd fără știrea soțului lucruri din casă, pentru a cheltui bani cu celălalt bărbat.

— Concluzia?

— Cred că sînteți de acord cu mine că înainte de a interveni justiția, trebuie să intervină familia în alianță, bineînțeles, cu școala și cu organizațiile de tineret. Familia trebuie să-l supravegheze și să-l educe pe copil, constituînd pentru el un mediu prielnic pentru o dezvoltare armonioasă. Firește, numai în familiile de oameni serioși și cinștiți, în familiile bine consolidate, bazate pe relații reciproce de respect, se poate găsi un astfel de climat.

EMILIA BERCI

CU POEZIA PRINTRE ELEVII

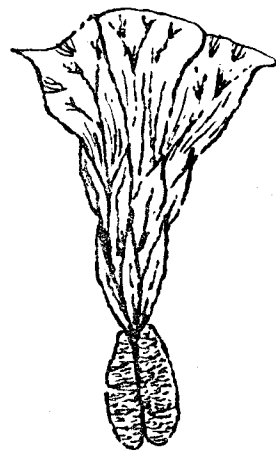
„Sîntem datori să împărtășim celor din jurul nostru credințele sau măsura sensibilității noastre” (Hortensia Popadat-Bengescu)

Am intrat în sala de spectacole a Casei raionale de cultură din orașul Bistrița, pe la orele cinci. Pe scaune nu se mai găseau locuri, nici măcar pe intervale, pe lîngă pereți, sau sus, pe balustradele balcoanelor. Veniseră să asculte poezie și să discute despre poezie cu cîțiva scriitori de la „Luceafărul” 900 de tineri, în marea lor majoritate elevii ai liceelor din localitate. Atenția și importanța date acestei confruntări dintre creatorul operei de artă și criticul ei, se vedeau, așadar, de la bun început. Nu știau cărui public se adresează și ce anume l-ar fi cîștigat în deosebi, totuși la fel de tinerii scriitori au găsit punctele de legătură cu sensibilitatea sălii. Vedeam din nemișcarea și emoția cu care acești școlari ascultau pe Ioana Diaconescu sau pe Ileana Mălăncioiu că o asemenea întîlnire nu va trece ca un simplu divertisment neînsemnat. Și le-am oferit bloc-notessul la cîțiva

dintre ei pentru a-și așterne nemijlocit impresiile:

„Totdeauna ne simțim mai bine între cei de o vîrstă cu noi, și întîlnirea de astăzi ne-a lăsat o impresie neștearsă” (Radu Deac).

„Sînt primii poeți pe care am avut ocazia să-i ascult vreodată și n-am

cuvinte pentru a-mi exprima această bucurie. Poezia „Mărturisire” a Ilenei Mălăncioiu m-a răscolit prin sinceritatea și patosul ei” (Pușcaș Maria).

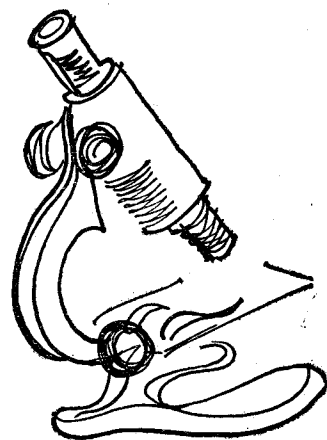
„Cînd cortina s-a ridicat și i-am văzut cît sînt de tineri, am înțeles că simpozionul acesta ne va cîștiga și am urmărit totul cu emoție și cu interes pînă la sfîrșit” (Rodica Săsărman).

Depășind deci reținerea și sfiala, s-a înfiripat de la început acea comunitate optimă între scenă și sală, lectura tinerilor poeți fiind ascultată cu multă atenție și cu sufletească participare. Într-atît, încît eleva Pușcaș Maria din anul II, Școala tehnică de cooperatie, și-a învins propria-i emoție și a urcat pe scenă să recite o poezie personală.

„Asemenea întîlniri înfrîuresc nespuse de mult asupra educației estetice a tineretului și am dori ca acest început să fie continuat” (I. Klein și V. Dumitrescu).

„Sper să mai am ocazia de a-i vedea și altă dată pe acești poeți ca și pe alți creatori de frumos și sper, de asemenea, că așteptarea nu-mi va fi zadarnică” (Maria Pușcaș).

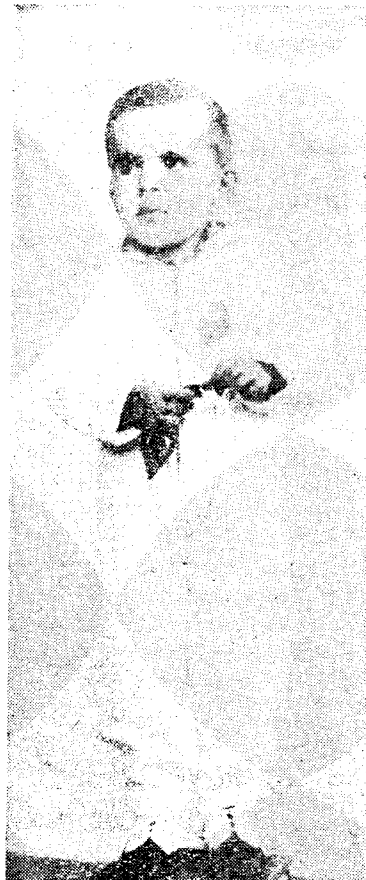
„Scriu și eu poezie și fără îndoială că asemenea întîlniri mă vor ajuta să-mi „dibuiesc” propriul meu drum.

În orașul nostru există un cenaclu literar și aceasta este dorința tuturor membrilor săi” (Lucreția Vieru).

Sînt exprimate aici năzuințele tinerilor către frumos și găsim binevenite asemenea inițiative.

ION FILIPOIU
student — București

COPILUL UNIC

BCU Cluj /

Ioana Matei, Galați: „Vă rog să-mi explicați ce neajunsuri implică educația copilului singur la părinți“.

Tovarășul Mihai Ghivirigă, șef de sector la Institutul de științe pedagogice, vă răspunde următoarele:

În orice familie, indiferent de numărul copiilor, sarcinile și metodele educației sînt aceleași. Diferă însă esențial condițiile în care se face educația și aceasta influențează hotărîtor rezultatele ei. Orice părinte își dorește copii buni. Părinții copilului unic își investesc întregul capital de sentimente și de preocupări într-o singură „acțiune“, cu ambiția meritorie de a o face desăvîșită. De cele mai multe ori însă, copilul unic este un cumular de minusuri în caracter și comportare, ceea ce l-a făcut să ajungă personaj de satiră și anecdotă. „Unicul“ este de obicei mofturos și capricios, egoist și nesociabil, pretențios și irascibil, înfumurat sau timid, negativist sau sugestiv. Precizăm, totuși, că și în cazul copilului unic se pot întîlni — ca excepții — rezultate educative fericite, după cum excepții negative cunosc și unele familii cu mulți copii.

Cauza eșecului educativ n-o constituie nici „copiii răi“ din vecini sau de la școală și nici anumite defecte moștenite de la vreun strămoș. Cauza este în exclusivitate de ordin educativ — greșelile de educație comise în familie, care au întotdeauna același punct de plecare: răsfațul. Lucrurile se înlănțuie într-o logică ușor de înțeles: existența unui singur copil în familie atrage irezistibil răsfațul general, concentrarea dragostei și atenției tuturor — în dimensiuni sporite de teama permanentă și bolnăvicioasă de a nu-l pierde — și de aici o suită interminabilă de greșeli educative.

Faptul că e înconjurat din toate părțile cu o dragoste excesivă și sufocantă — într-un fel de competiție nemărturisită a membrilor familiei —, faptul că părinții dau totul și nu profund nimic, îl face pe copil să creadă că totul i se cuvine în

mod firesc, că n-are obligații față de nimeni; de aici, egoismul caracteristic, un fel de răceală afectivă și indiferența față de alții. Părinții muncesc uneori în locul lui, ea să-l menajeze, și el devine lenes; toți din jur îl laudă și el ajunge înfumurat; alții hotărâse pentru el și devine lipsit de voință sau sugestiv, ori, dimpotrivă, încăpăținat, refractar, negativist. Tot din grijă exagerată și de teama influențelor rele, unii părinți nu-l lasă în contact cu alți copii, făcîndu-l cu timpul individualist, nesociabil și uneori timid; dacă are un temperament vioi, în prezența celorlalți copii se comportă agresiv și tiranic, revendicînd mereu înțietatea cu care este obișnuit acasă. Iată cum excesul de dragoste — mai bine zis dragostea mioapă și lipsită de exigență — trezește reacții negative în lanț.

Și nici părinții nu-s fericiți. Ei trăiesc în permanentă tensiune și neliniște, căci generozitatea lor e plătită de copil cu ingratitude, iar dragostea fără limite cu egoism și indiferență. Rezultatele educative nu sînt pe măsura eforturilor părinților; copiii cresc adesea cu adevărate infirmități morale și, în ultimă instanță, familia și societatea au de suferit deopotrivă.

Prin contrast, familia cu mai mulți copii oferă educației climatul prielnic de echilibru afectiv, de calm și de încredere. În asemenea familie, riscurile educative sînt mai mici, în primul rînd, pentru că și proporțiile răsfațului sînt mai mici. Se poate constata o relație de dependență directă — cu valoare de principiu pedagogic — între numărul copiilor din familie, intensitatea răsfațului și rezultatele educației.

Dacă sînt mai mulți copii, dragostea părinților se împarte, în mod firesc, aproximativ egal la toți copiii. Excepții se fac uneori cu copiii mai mici (de obicei, ultimul copil e preferat) și cu cei bolnavi, în perioadele cînd au nevoie de o îngrijire specială, fără ca aceasta să infirmo regula. De altfel, chiar dacă s-ar repartiza dragostea selectiv, ar fi imposibil să răsfeți pe unul din copii, fără să-i nemulțumești pe ceilalți.

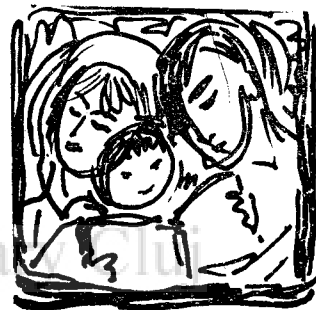
Eliminînd răsfațul — sau admițîndu-l cel mult ca o excepție — familia cu mai mulți

copii evită majoritatea dificultăților educative pe care le-am amintit. Nu mai întîlnim acea „sufocare afectivă“, tipică pentru familiile cu un singur copil, și nici atmosfera chinătoare de tensiune și de îngrijorare continuă, care due la o adevărată „tiranie“ a dragostei părintești (tot atît de dăunătoare din punct de vedere educativ și tot atît de greu de suportat de către copil, ca și asprimea excesivă rezultată din lipsa de dragoste). În schimb, găsîm o dragoste profundă și rațională, lipsită de exagerări și de răsfaț, care creează climatul favorabil unei dezvoltări armonioase și care nu poate forma decît un caracter frumos.

Pe de altă parte, „familia numeroasă“ e o școală a traiului în colectiv: copiii se obișnuiesc de mici să trăiască împreună, să-și împartă lucrurile și sarcinile, să-și împărtășească bucuriile și micile neplaceri, să se ajute și să-și facă concesii reciproce. Adică învață să țină seama și de interesele și drepturile celorlalți din jur. Colectivul — în cazul de față, acela al fraților și surorilor — impune anumite limite în formularea pretențiilor anarhice, în manifestarea egoismului și individualismului. Experiența aceasta a vieții într-un colectiv numeros de familie constituie o bună școală pentru viața de mai târziu, în marele colectiv al societății.

Nu este lipsit de importanță nici faptul că, într-o familie cu mai mulți copii, însăși viața celor mici este mai variată, mai interesantă, mai veselă și mai fericită. Prezența permanentă a fraților și surorilor înseamnă pentru fericirea copiilor mai mult decît ar însemna pentru copilul unic televizorul, magnetofonul și automobilul părinților.

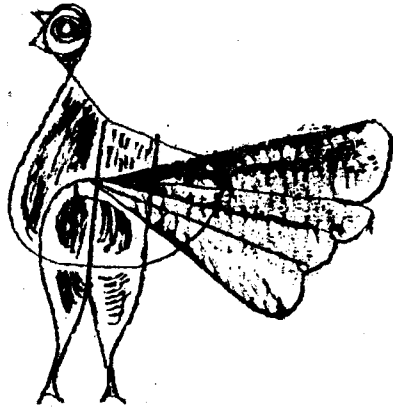

Interesul social și interesul părinților converg spre o direcție unică: familia cu mai mulți copii. Numărul copiilor și educația lor nu constituie, deci, o simplă chestiune personală a părinților, ci — prin consecințele ei — devine o problemă importantă și gravă de ordin social.

CEVA DESPRE EXAGERĂRI ÎN EDUCAȚIE

Prof. György Gáspár, Tîrnăveni. Aveți perfectă dreptate: nici în familie opera de educare nu trebuie să se desfășoare la voia întîmplării, fără a se respecta măcar cerințele pedagogice elementare. Cei mai mulți părinți sînt de acord cu aceasta și caută să aplice normele educației științifice recomandate deseori de școală, cu prilejul lectoratelor sau al convorbirilor individuale. Iată însă că unii dintre ei, deși bine intenționați, ajung totuși să încalce aceste norme. Cum ați observat și dumneavoastră — sînt părinți care, din dragoste prea mare pentru fiii lor și din dorința de a le crea condiții optime de studiu — își scutesc copiii de absolut orice activitate în cadrul familiei. Exagerare de-a dreptul dăunătoare! Căci ce va face în viață, sau, mai bine zis, ce va deveni un copil care așteaptă totul de-a

gata, fiindcă nu a fost obișnuit să-și curețe singur măcar pantofii, care crede că toți sînt datori să muncească pentru dînsul, în timp ce el nu are nici o datorie față de ceilalți membri ai familiei?

Pe bună dreptate atrageți atenția și asupra exagerărilor din cealaltă extremă: folosirea cu precădere a copiilor în îndeplinirea trebuirilor casnice, „ca și cînd aceștia n-ar trebui și să învețe“. Consecințele negative asupra pregătirii școlarului se asociază în acest caz și cu o serie de urmări nefaste asupra sănătății lui. Copilul va trebui să-și dubleze eforturile pentru a face față sarcinilor școlare și va fi nevoit să

scurteze timpul destinat jocului, recreării, odihnei — absolut indispensabile pentru menținerea sănătății lui fizice și morale.

Bine ați sesizat și exagerările în privința lecturii extrașcolare. În adevăr, există părinți — puțini la număr, — care consideră că, la cîrsta celor mici, citirea altor cărți decît a manualelor constituie o distracție, un lucru de prisos și ca atare se simt îndreptății să intervină cu restricții. Nimic mai greșit. Noi credem că părinții, în loc să formuleze interdicții de acest fel, ar trebui, dimpotrivă, să se îngrijească în fața lipsei de atracție pentru cărțile de literatură.

Nu procedează bine nici părinții care îi lasă pe copii să citească orice și oricît de mult. Și această practică este dăunătoare. Lectura extrașcolară trebuie să corespundă vîrstei, pregătirii și preocupărilor elevului. Altfel poate să nu înțeleagă ceea ce citește, sau să înțeleagă greșit și chiar să dobîndească preocupări străine vîrstei lui. Totodată, se cere chibzuință în dozarea timpului destinat lecturii extrașcolare și amplasarea ei în programul zilei. Elevul să aibă suficient timp și pentru studiu și pentru joacă și pentru somn, pe care să le facă la orele potrivite. Altfel va merge la școală mereu cu lecțiile nepregătite și nu peste mult va da semne de surmenaj.

Ce cărți anume, cît timp să citească și ce să citească elevii — iată probleme care privesc în cel mai înalt grad familia. Pentru soluționarea lor justă, o cale sigură e colaborarea cu școala, sfatul competent al profesorilor.

Desen de

C. BACIU

FARMACIA CASEI

Anton P. Anton, Blaj: „Prevederea este mama înțelepciunii — spune un proverb. Eu aș adăuga: și a sănătății. De aceea, mă îngrijese să am mereu în casă rezervele necesare bunului mers al gospodăriei; nu mi-au scăpat din vedere nici medicamentele. Numai că nu prea știu ce medicamente ar fi bine să existe în casă pentru a putea ușura — pînă la venirea medicului — unele eventuale suferințe ale copiilor sau ale celorlalți membri ai familiei“.

Cu alte cuvinte, doriți să aflați ce trebuie să conțină o „farmacie a casei“. Primiți lămuriri din partea tovarășului Dr. G.E. Solcănescu:

Farmacia casei, care se poate organiza într-un dulăpior sau într-o cutie, e bine să conțină următoarele medicamente:

Antinevralgice, tablete ce se folosesc în cazul durerilor de cap, de dinți, de incheieturi. Ele se iau înghițindu-se o tabletă cu 1/2 pahar de apă; după o oră se mai poate lua una.

Aspirine, tablete cu efecte asemănătoare antinevralgicelor; produc însă uncori transpirație abundentă, de aceea bolnavul nu va ieși din casă după ce a luat acest medicament.

Comprimate contra tusei. Ușurează senzația neplăcută de gîdilare în gît, răcind izbucnirile de tuse. Se pot lua 3—4 pastile pe zi, la intervale regulate, cu apă. Se pot folosi și pastile „Codena!“, dar numai de către adulți.

Nilfan, tablete mici, albe. Ușurează mâncărimile în caz de urticarie (blîndă). Se iau cu apă 1—2 pe zi, la intervalul cel mai apropiat, o oră.

Piramidon, tablete pentru adulți, conțin 0,30 ctg substanță activă. Se iau cu apă, împotriva durerilor de cap și a durerilor de incheieturi (dureri așa zise reumatice). Copiii sub 10 ani

capătă numai o treime de tabletă o dată sau o tabletă de Piramidon pentru copii, care conține 0,10 ctg. Se pot lua 3—4 doze pe zi.

Penicilină V, tablete, se iau numai cu asentimentul medicului. E bine să le avem însă în casă, pentru a nu fi nevoiți să le căutăm noaptea la farmacie, în caz că medicul ne indică folosirea lor.

Sulfiazol tablete, se iau în doză de 3—5 pe zi. Ca și în cazul penicilinei, pentru a le folosi, e bine să cerem sfatul medicului.

Lizadon (spasmoverin), tablete albe, ușurează crampele organelor interne, se iau în doze de o tabletă, apoi la nevoie, după o oră încă una și atît. Folosește în bună măsură și în crizele de finichi sau de ficat.

Algocalmin, tablete, se pot lua 1—2 pe zi, dacă celelalte medicamente împotriva durerii nu au avut efect.

Bicarbonat de sodiu (praf sau tablete) se ia în cantitate de un vîrf de linguriță sau 3—4 tablete, în caz de senzație de arsură la stomac.

Pentru primul ajutor în caz de rănire, zgîrieturi e bine să avem alcool (spirit) alb, tifon sterilizat care se vinde la farmacie în cutii de carton, vată, leucoplast. Se șterge ușor, cu alcoolul, rana sau zgîrietura. Apoi cu cîteva straturi de tifon sterilizat se apasă ușor rana, pînă se oprește sîngele. În continuare, se aplică o bucățică de vată peste tifon (niciodată vata nu se pune direct pe rană) și se leagă cu o fașă de tifon. E bine să avem în casă 2—3 feși, de diferite lățimi. Dacă rana este pe un loc potrivit, bucățile de tifon peste care am pus vata, se pot fixa cu leucoplast. Nici acesta nu se pune direct pe rană. Ca sfat practic: vata nu trebuie ținută sub formă de pachet: se desface pachetul și se

întinde foaia de vată, apoi se taie în bucăți de 5—6 cm lățime cu o foarfecă foarte bine curățită cu alcool; bucățile se așază unele peste altele într-o cutie. La nevoie, apucăm ușor cu vîrfurile degetelor felia de vată de deasupra. Operația este permisă numai după ce ne-am spălat bine pe mîini cu apă și săpun. Folosim astfel numai cantitatea de vată strict trebuitoare, fără a minji tot pachetul.

E bine ca foarfeca pe care o folosim la tăiatul vatei, a feșilor, a leucoplastului, să rămînă în permanență în cutia de farmacie și să nu-i dăm alte întrebuițări.

Desigur că medicamentele și materialele medicale pe care le-am înșirat nu pot fi folosite decît ca o măsură de primă urgență, în timpul nopții, în călătorie, sau în excursii.

Îndată ce e posibil, suferindul trebuie să se prezinte la medic, la orice instituție medicală (asistența de urgență este obligatorie și gratuită în țara noastră).

Folosirea de medicamente după propria noastră inspirație timp îndelungat poate duce la intoxicații medicamentoase grave. De aceea, o dată cu cumpărarea medicamentelor să citim cu atenție textul de pe foaia tipărită care se găsește în fiecare cutie, să observăm bine *contraindicațiile* specificate și doza maximă admisă. Aceste foi trebuie păstrate, pentru a le consulta de fiecare dată cînd vrem să folosim vreunul din medicamente.

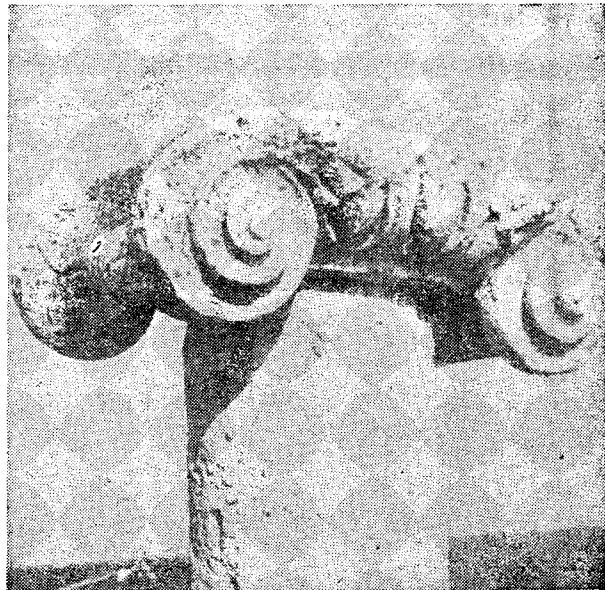
Desigur că în cutia de „farmacie“ se vor păstra și medicamentele prescrise de medic pentru o folosire mai îndelungată. Aceasta, pentru ca să ne dăm seama cînd sînt pe sfîrșite și să ne procurăm altele din vreme.

Mica noastră farmacie va fi așezată într-un loc ferit de umezeală și de căldură excesivă. Dulăpiorul e bine să fie închis cu o cheie și plasat în așa fel, încît să nu ajungă la ea copiii, care au obiceiul să înghită adeseori pastilele ce le cad în mînă, putîndu-se intoxica.

(urmare din pag. 11)

el presupunea că ar fi fost Troia. Intuiția i-a fost confirmată peste așteptări. Nu numai că acea cetate corespundea cu precizie datelor topografice din Iliada, dar unul din numeroasele sale straturi suprapuse conținea resturile unei civilizații dezvoltate, mai vechi decât cea greacă și întru totul asemănătoare cu aceea care reieșea din descrierile lui Homer. Schliemann a constatat apoi aceeași civilizație aheică în săpăturile sale de la Mycenae, de la Tirynth, de la Orchomenos. A fost o adevărată stupefacție în toată lumea! Erau date peste cap idei care timp de veacuri tronaseră ca axiome nu numai relativ la poemele homerice, dar și în ce privește originile întregii civilizații elenice. Desigur, săpăturile lui Schliemann nu erau acelea ale unui om de știință, însă, pentru imensul serviciu pe care inițiativa sa răscolitoare l-a adus progresului științelor istorice, posteritatea îi va trece cu vederea erorile de metodă și de interpretare, îndreptate de altfel prin intervenția ulterioară a cercetătorilor calificați.

Particularități ciudate ale vieții descrise în Iliada și Odiseea, care, cu totul străine de ale civilizației elene clasice, fuseseră puse pe seama fanteziei lui Homer, acum se vedeau a se referi la o umanitate anterioară, adevărată, trăind în plină epocă a bronzului și într-o organizare socială încă primitivă, care nu depășise stadiul patriarhal al democrației militare, cu o viață economică elementară, tulburată de continue războaie pentru pradă.

Capitel de coloană la Istria

SĂ CONTROLĂM VEDEREA COPIILOR NOȘTRI

(urmare din pag. 13)

Această afecțiune, strabismul, se tratează prin ochelari, exerciții ortoptice pentru stabilirea vederii binoculare la un centru de specialitate, și doar în caz de nereușită cu aceste metode, se face operația, de obicei la vârsta de 5—6—7 ani. Completa rezolvare a strabismului nu trebuie să depășească vârsta de 7 ani, pentru că restabilirea vederii binoculare se poate dobîndi ușor la 5—6 ani, dar devine foarte dificilă sau aproape imposibilă după 8—9 ani.

În trecut, cînd încă nu cunoșteau datele fiziologice ale vederii binoculare, se aștepta să mai crească copilul, pentru a suporta mai ușor operația cu anestezie locală. Rezultatul era însă de cele mai multe ori doar estetic. Practic, copilul rămînea cu vederea scăzută la ochiul ce fusese strabie.

În prezent, cu ajutorul ochelarilor și cu tratamentul ortoptic în centrele universitare din țară, se recuperează întii vederea ochiului strabie prin exerciții pleioptice (reeducare funcțională), apoi se restabilește vederea binoculară cu ajutorul ochelarilor și prin exerciții cu stereoscoape și sinoptofore. Numai în cazurile cînd unghiul de deviație e prea mare, sau cînd în ciuda exercițiilor, creerul refuză să primească cele două imagini simultan (Horor fusioni) — se indică operația, care la rîndul ei este urmată de exerciții de stabilire a vederii binoculare.

În perioada tratamentului de reeducare funcțională a unui ochi este necesară o atenție deosebită și o colaborare totală între familie și medic, altfel nu se ajunge în timp util la restabilirea vederii binoculare.

De foarte multe ori este necesar ca ochiul bun să fie astupat cu un opercul (ocluzie indirectă), pentru a pune în activitate ochiul mai lenș — cel strabie. Copilul este tentat să se uite tot cu ochiul care vede bine și atunci înlătură pansamentul sau privește pe de lături, și dacă nu e supravegheat permanent de cei din jur, ocluzia nu dă rezultatul dorit.

De obicei în 4—8 săptămîni se reușește să se recapete valoarea funcțională a ochiului strabie. Tot acel timp trebuie utilizat cu grijă, pentru activitatea rațională progresivă a ochiului slab văzător, prin desene, semne scrise, exerciții de scriere, după sfatul medicului oftalmolog.

După cum am spus mai înainte, sînt însă nenumărate cazuri, cînd deși un ochi nu vede bine, totuși nu se produce deviația strabie. Copilul nu-și dă seama că de fapt folosește doar un singur ochi, el vede destul de bine, mai ales că nu are o activitate oculară prea mare. Imaginea ochiului slab se neutralizează, nu e transmisă în creier. Simptomele apar mult mai tîrziu, cînd este necesară o activitate oculară mai prelungită, după primele clase — și copilul se plînge de dureri de cap după ce-și face lecțiile, sau după vizionarea unui film.

Copilul are acum 9—10, sau mai mulți ani. Cei din familie nu-și dau seama de faptul că acesta vede doar cu un singur ochi, decît întîmplător, sau după ce consultă pentru durerea de cap medici de alte specialități, care îl îndrumă la un medic oftalmolog. O parte dintre elevi sînt depistați cu ocazia examinării medicale pentru începerea anului școlar, sau de către echipele medicale complexe care cercetează periodic populația școlară. Cauzele care provoacă scăderea vederii la un singur ochi sînt uneori afecțiuni ale corneei din prima copilărie, uveite posterioare (coroidite, infecții secundare din corp, care se transmit pe cale hematice și ochiului, cum sînt tuberculoza, sifilisul, toxoplasmoza, etc.) și viciile de refracție, de obicei hipermetropia.

Cînd cauza scăderii foarte mare a vederii unui singur ochi e una din bolile mai sus amintite, de cele mai multe ori nu se mai poate recupera vederea aceluși ochi, dar important de știut este faptul că de cele mai multe ori este de vină un viciu de refracție — hipermetropia sau miopia. Foarte mulți copii au așa zisul „ochi scurt” — hipermetropia — foarte răspîndită la populația țării noastre. Deși lipsa de bombare a cristalinului e destul de mare, de 4—5 sau chiar 7—8 dioptrii, copilul reușește să vadă oarecum satisfăcător prin efortul de supraacomodație, încît poate trece neobservată această mică infirmitate.

Dacă o afecțiune oarecare a unui ochi necesită astuparea cu pansament mai multă vreme, sau o boală eruptivă, de pildă, obligă copilul să stea mai mult timp în pat, și acesta de obicei stă cu un ochi „în pernă”,

ochiul respectiv își pierde funcționalitatea, rămîne inert — lenș — iar imaginea lui, imprecisă, nu se mai transmite creerului. Această pierdere funcțională se produce la copil foarte ușor, uneori doar pentru două săptămîni de boală și trece neobservată, căci nu e urmată de strabism. Copilul continuă a vedea cu un singur ochi, — și aceasta cu efortul de a-și corija spontan viciul de refracție — iar, după mai mulți ani, cînd e nevoit să aibă o activitate oculară susținută, apar durerile de cap, ceafă, frunte și ochi.

Uneori viciul de refracție este destul de mic la ambii ochi, o mică hipermetropie sau astigmatism și nu implică o scădere mare de vedere, dar ambliopizarea s-a produs în timpul unei șederi prelungite la pat cu ocazia unei afecțiuni a copilăriei. În stadiul cînd copilul are deja 10—12 ani sau mai mult, exercițiile de reeducare funcțională (— desambliopizare — a ochiului „lenș”) e foarte rar încununată de succes. Adolescentul va continua să activeze cu un singur ochi, cu ochelari de cele mai multe ori, tot restul vieții.

Totuși, dacă reeducarea funcțională nu mai este posibilă, problema nu se oprește aici. Sarcina familiei și a corpului didactic care are copilul în grijă, este de a-i studia bine activitatea și de a se informa care sînt aptitudinile lui. Trebuie știut că adolescentul respectiv nu va putea urma o facultate care cere mari eforturi vizuale sau vedere binoculară și nici o profesie cu mare activitate oculară. El trebuie încă din timp canalizat, formîndu-i-se gustul și cultura adecuată, pentru îndeletniciri care nu cer aceste exigențe. Nu trebuie lăsată la întîmplare orientarea lui, căci viziata medicală la intrarea în facultăți este eliminatorie.

În sfîrșit, o altă deficiență care constituie cauza multor neajunsuri, ca: dureri de cap și imposibilitatea de a studia mai intens, este dificultatea în vederea binoculară — heteroforia. Noi vedem cu ambii ochi același obiect, avem deci două imagini egale pe cele două retine și prin suprapunerea lor — fuzionare — se transmit în creier la nivelul scizurii calcarine (în regiunea occipitală), ambele suprapuse, încît vedem un singur obiect. Fuziunea celor două imagini se produce printr-un act reflex — automat —, cît și prin așa zisa chemare a imaginii conștiente. Dacă, privind un obiect, imaginile sînt ușor dublate, prin atenție și voîntă imaginea se unifică prin suprapunerea voluntară — prin efortul de a vedea bine. Actul reflex al vederii binoculare nu e înnăscut. El se formează în primii ani de la naștere și devine complet abia la vârsta de 6 ani. În primele 3 luni de la naștere, copilul nici nu poate fixa un obiectiv cu ambii ochi mai mult de cîteva secunde și de obicei privirea lui fuge în toate direcțiile. Treptat, se formează puterea de fixație și apoi vederea binoculară. Mișcările armonioase ale celor doi ochi, făcute de către mușchii oculari, astfel ca axele vizuale ale lor să cadă pe obiectiv, sînt uneori făcute cu dificultate. Apare atunci așa numita heteroforie. Din efortul de a suprapune cele două imagini și a menține axele oculare perfect reglate pe aceeași distanță, apare și oboseala musculară și instabilitatea imaginii unice. Acest fenomen se produce la activitatea în apropiere, deci la citit. Cînd privim la distanță, cei doi ochi stau paralel. La apropiere, ochii devin convergenți la 30 cm, astfel că axele lor vizuale se întretaie pe locul fixat. Cînd sînt deficiențe ale mușchilor oculari, aceștia nu pot lucra astfel ca ambele axe să se întretaie exact pe locul fixat. Ori trag prea mult dreptii interni, și axele se întretaie mai mult decît este necesar — așa zisa esoforie sau *spasm de convergență*, ori trag insuficient și mai lipsește puțin, ca axele să se întretaie pe locul fixat. Este așa zisa *insuficiență de convergență* — *exoforie*. Insuficiența de convergență e mult mai frecventă decît spasmul de convergență, și este cauzată de lipsa forței musculare datorată altor boli generale, sau unei stări anormale glandulare. Ambele incorectitudini în mișcarea armonioasă a globilor oculari produc dureri de cap, de ochi, de frunte, ceafă, duc la imposibilitatea unei activități oculare susținute.

Important este de știut că prin exerciții de gimnastică ortoptică cu sinoptoforul sau stereoscopul, se poate trata această deficiență, sau uneori printr-un tratament medicamentos cu stricnină și vitamina B copilul duce o activitate oculară normală.

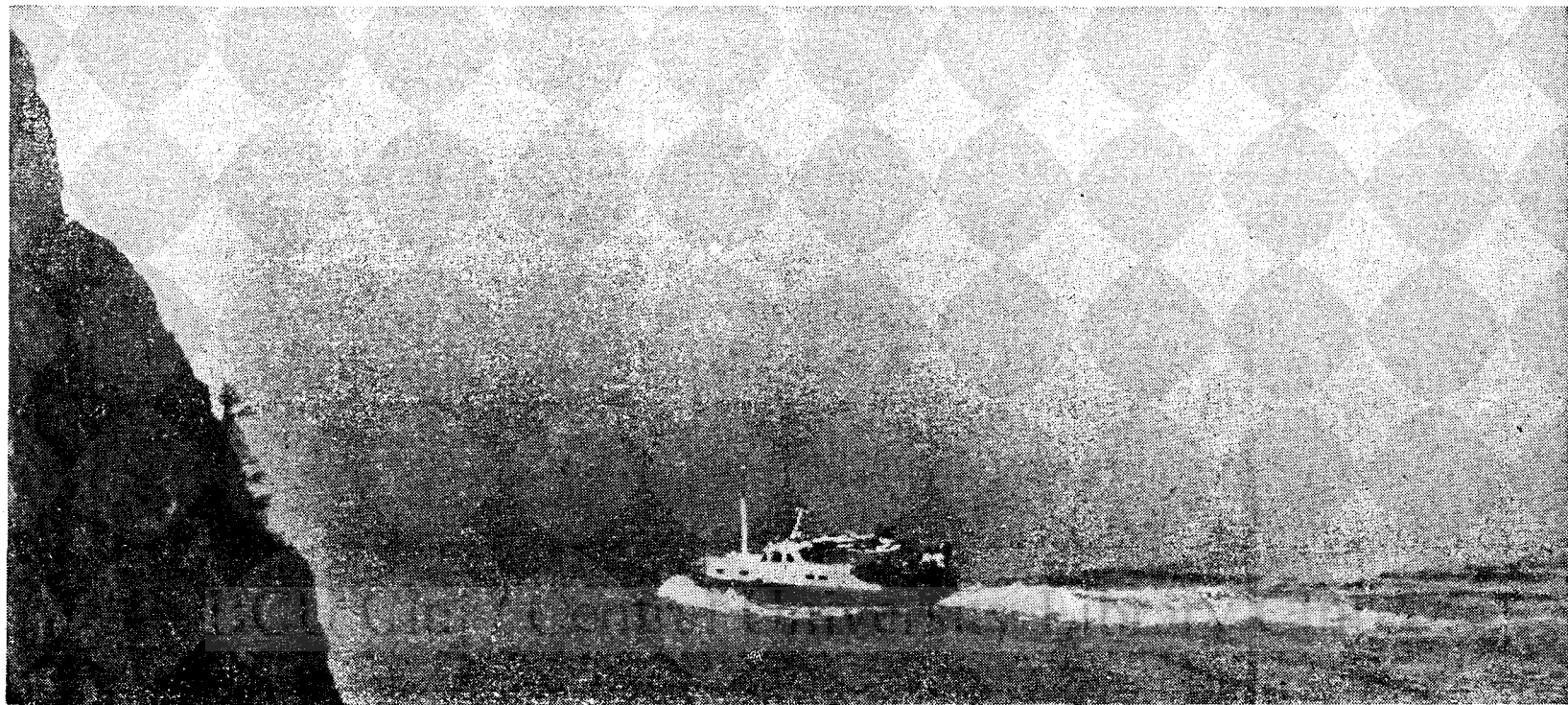
Prin acțiunea rețelei de oftalmologie din țară, s-a început de mai mulți ani opera de depistare a ambliopiilor și viciilor de refracție la copiii școlari. Pînă cînd rețeaua va fi complet dezvoltată, încît această problemă să privească exclusiv pe medicii oftalmologi, este necesar ca părinții și corpul didactic, cunoscînd importanța vederii perfecte a copiilor pentru buna lor dezvoltare psihică, să participe cu grijă la depistarea acestor deficiențe, controlînd atent acuitatea vizuală după comportamentul copilului și ducînd la medicul oculist orice caz suspect.

În munții Argeșului au apărut, făurite de brațele viguroase ale constructorilor socialismului, o grandioasă construcție hidro-energetică și un uriaș lac de acumulare. Imaginea de mai jos surprinde o parte din vasta orizontalitate a acestei tinere mări artificiale pe oglinda căreia a și pornit în croazieră cel dintâi vas turistic. Numeroasele excursii cu elevii, pe care le vor organiza școlile în acest excepțional de frumos colț al patriei noastre, vor reîntâlni desigur, în coordonatele sale reale, ceea ce obiectivul fotografic a fost siluit să constrângă la dimensiunile unei file de baedeker. Imaginea de mai jos, având un caracter senzational pentru mulți excursioniști care n-au văzut încă fărurile și oglinda mirifică a acestei noi mări interioare, apărută pe harta țărilor noastre, constituie în intenția noastră o invitație la călătorie pentru excursiile școlare, un îndemn înflăcărat pentru opera educativă de cunoaștere a frumuseților și a construcțiilor socialiste românești.

Micul nostru ghid turistic, pe care-l inauguriăm în numărul de față printr-o imagine decupată de ochiul ciclopic al unui teleobiectiv de aparat fotografic, risnește în același timp să devină o rubrică deschisă tuturor cititorilor noștri, amatori pasionați ai artei fotografice.

Invităm pe această cale cititorii noștri să ne trimită fotografii inspirate din vastul tezaur de puncte turistice de care patria noastră este plină întocmai ca un stup cu faguri de aur și lumină. „Micul nostru ghid turistic” creă să atragă atenția părinților și educatorilor asupra bogatelor resurse educative ce stau, deseori ignorate sau prea puțin încurajate, în pasiunea și vocația copiilor noștri pentru arta fotografică.

Cele mai frumoase, reprezentative și originale fotografii vor fi publicate în revista noastră și nu vom uita — bineînțeles — să așezăm dedesubtul lor numele autorilor.

LACUL DE ACUMULARE DE LA HIDROCENTRALA DE PE ARGEȘ.

MICA
BIBLIOGRAFIE
COLOCVII

ȘCIINTEIA

- Copii, noaptea pe stradă de Mihai Stoian (1.XI.1966)
- Prietene, de ce nu ai copii? Al. Andrițoiu (2.XI.1966)
- Selecția talentelor de perspectivă în școală de Vasile Tutoveanu (4.XI.1966)
- Moralitatea familiei de Manole Auneanu (9.XI.1966)
- Cuconii, mândria și demnitatea oșenilor de Mihai Negulescu (10.XI.1966)
- Marile familii de Vasile Băran (11.XI.1966)
- Simțul artistic și existența omului tânăr de Zoe Dumitrescu-Bușulenga (14.XI.1966)
- Culcul mamei de I.D. Bălan (19.XI.1966)
- Să nu uităm: și ei vor fi, la rândul lor, părinți de Mihai Stoian (22.XI.1966)
- Cum se acționează în școală asupra concepției despre lume și viață a elevilor de Florica Dinulescu (26.XI.1966)
- Curiozitatea și ambiția de Ecaterina Oproiu (30.XI.1966)

CONTEMPORANUL

- Manualele de teoria literaturii de Radu Ciobanu (11.XI.1966)
- Școlile de artă plastică de Cornel Radu Constantinescu (11.XI.1966)
- Școala de coregrafie de Toma George Maiorescu (25.XI.1966)

DUMITRU ISAC:

„JEAN JACQUES ROUSSEAU”

CRONICĂ ȘTIINȚIFICĂ

Cartea lui Dumitru Isac, *Jean-Jacques Rousseau*, apărută în colecția „Oameni de seamă” a Editurii tineretului, trezește, prin caracterul ei sobru, de biografie întemeiată riguros pe fapte și pe documente precise, un real interes.

Desigur, Dumitru Isac a procedat bine când, în sprijinul considerațiilor sale, în locul unor izvoare indoielnice, a apelat, cu precădere, la *Corespondența* lui Rousseau și la *Confesiuni*. Aceasta i-a permis să reconstituie, cu obiectivitate și căldură, personalitatea complexă și controversată a lui Rousseau.

Autorul dezvăluie cum se încheagă, sub înfățișarea destul de precară a omului, imaginea autentică a lui Rousseau: gânditorul revoluționar, a cărui vehemență protestatară a prefigurat cu atita fermitate și strălucire marile idei ale Revoluției Franceze.

Biografia lui ne face să aistăm la procesul descoperirii izvoarelor ascunse care au dus la alienarea omului în societatea modernă. Societatea aceasta, deși era angajată pe un drum așa-zis prosper, punea în același timp toate opreliștile posibile în fața dezvoltării libere a personalității umane, ceea ce se reflectă tulburător și pregnant în opera iconoclastă a neîmpăcatului protestatar.

În ciuda faptului că nu face o exegeză teoretică, autorul surprinde cu acuitate liniile principale ale gândirii marelui izolat al secolului al XVIII-lea. Pentru Rousseau iluminatul dar și utopicul marilor aspirații către purificare, apariția societății pe baze contractuale reprezintă un progres față de „starea naturală”, dar ea se dovedește a fi „și un declin, pentru că aduce inegalitate, mizerie, boli, imoralitate”. „În fața acestei constatări — remarcă autorul — Rousseau nu-și propune o „reîntoarcere” la starea primitivă, ci o restaurare a omului pe baza elementelor pozitive achiziționate prin cultură și civilizație”. Această restaurare se face mai întâi prin educație, idee care dezvoltată în *Emil*, se va realiza prin evitarea societății și prin contactul direct cu „natura”. Nu numai copiii, ci fiecare dintre noi poate reface în el omul natural; acesta e sensul *Noii Héloïse*, în care iubirea dintre Julie și Saint-Preux se desfășoară în cadrul inocenței naturale...

Societatea decăzută se poate restaura și ea, revenind la funcția sa primordială; această problemă e dezbătută în *Contractul Social*. Nu e vorba aici de a distruge societatea existentă, ci de a o ameliora prin eliminarea abuzurilor, nenorocirilor, opresiunii.

Valoarea profundă a gândirii lui Rousseau „stă în a fi făcut — așa cum subliniază D. Isac — un înflăcărat elogiu al drepturilor inviolabile ale omului-individ, în cadrul unui regim tiranic și în condițiile unor vaste nemulțumiri populare. El este acela care a aruncat în balanța revoluționară ideea incendiară că statul e în serviciul cetățeanului, că guvernarea n-are altă putere decât aceea de mândată a voinței popular-soverane”.

Sînt tot atitea idei democratice care au intrat, așa cum observă, pe bună dreptate, autorul, „în patrimoniul de gîndire al omului modern și în conștiința politică a contemporaneității”.

În mod deosebit interesează astăzi pe educatori și părinți ideile pedagogice cuprinse în *Emile*. Deși multe teze pedagogice din această operă sînt perimate, cîteva idei își păstrează actualitatea și merită o atenție specială. În primul rînd, se impune teza educării libere a tineretului în spiritul autentic al naturii. Pentru aceasta, arta educației presupune necesitatea de a găsi căile cele mai potrivite pentru îndepărtarea obstacolelor și crearea condițiilor optime, care să permită facultăților copilului și înclinațiilor lui de a se dezvolta în conformitate cu propria lor natură. *Educabilitate* înseamnă posibilitatea de a dirija, sub raport pedagogic, dezvoltarea oricărui copil, dar numai în funcție de înclinațiile lui firești, fără nici o forțare exterioară, fără o imixtiune artificială a educatorului în alegerea profesiei sau a destinului lui. Pentru a se atinge acest obiectiv, educatorul trebuie să țină seama de particularitățile individuale ale elevului. Acesta constituie un alt precept rousseauist prețios și actual, verificat pe parcursul citorva decenii de experimentare continuă. Implicit, ideile pedagogice cuprinse în *Emile* invită la orientarea educației în sensul dobîndirii deprinderilor elementare morale și, în special, în direcția formării simțului de datorie cetățenească, de care trebuie să fie pătruns fiecare elev.

Adăugînd la acestea ideea că orice copil educat trebuie să ajungă la armonizarea trebuințelor individuale cu năzuințele sociale sau colective, ne completăm, în linii mari, imaginea cu privire la teoria generală pedagogică a lui Rousseau — teorie mereu actuală și mereu necesară acelor care au grija educării tinerelor generații din patria noastră.

Dimensiunile
educației

Prof. dr. docent **Dimitrie Todoran** semnează în „Revista de pedagogie” nr. 10/1966, un studiu amplu intitulat „Dimensiunile educației și sfera de cercetare a pedagogiei”. Omul, relevă autorul articolului, este „obiect” de educație nu numai într-o anumită vîrstă, ci în tot cursul vieții sale, modelarea lui spirituală fiind determinată de interacțiunea dintre individ și colectivitate. De aici rezultă faptul că scopul educației nu se deduce din natura biologică sau psihologică a omului, ci din esența sa socială. „Dimensiunile educației ni se înfățișează, în ultimă analiză, ca fiind reduse la procese fundamentale și elementare de înțelegere reciprocă dintre societate și persoana umană. Raporturile educative, de la cele mai simple pînă la cele mai complexe, se condensează în procesele de formare intelectuală, morală, estetică și fizică a omului”. Dar caracterul complex, dialectic al procesului educativ, arată autorul, nu poate fi înțeles fără cunoștințe profunde despre structura biologică și psihică a omului.

În procesul educației un loc aparte îl ocupă școala, instituție prin excelență formativă, ea separînd din existența unui om vîrsta de maximă influență educativă. Tocmai din faptul că misiunea de cea mai mare noblete a pedagogilor este de a modela cu seriozitate și pricepere generațiile viitoare, în timpul de fertilitate receptivitate a anilor școlărității, decurge necesitatea ca aceștia să dovedească o cunoaștere științifică profundă a problemelor educative, să fie la curent cu toate noutățile pedagogice ale contemporaneității.

Activitatea
dirigintei

În același număr din „Revista de pedagogie” remarcăm articolul „Activitatea dirigintei pentru cunoașterea multilaterală a elevilor” semnat de prof. **Francisc Vereș**. Autorul relatează câteva aspecte caracteristice din activitatea sa de diriginte, pentru a evidenția faptul că în munca de educație, pedagogul trebuie să țină seama de particularitățile individuale ale fiecărui elev, de formația sa psihică, de mediul familial în care trăiește și care îl determină în cel mai înalt grad modul de comportare în colectivul clasei sau în afara lui.

Studierea familiei, a relațiilor dintre membrii ei, a atmosferei morale în care crește elevul, nu este un scop în sine, ci mijlocul prin care dirigintele poate să scutească copilul de sub o eventuală influență negativă și să acționeze prin el chiar asupra celorlalți membri ai familiei, determinînd crearea unui climat spiritual propice dezvoltării armonioase a viitorului cetățean. Exemplele date de autor, privind modul cum se realizează cunoașterea în amănunt a particularităților fiecărui elev, pot constitui un ajutor eficient pentru toți cei care sînt preocupați de educația tinerei generații.

Elevul bun

În „Gazeta învățămîntului” de vineri 18 noiembrie, lector univ. **Virgil Radulian** și prof. **Mihai Lupușoru** semnează articolul „Elevul bun”. Pornind de la faptul că în condițiile actuale „școala noastră este preocupată de găsirea celor mai bune soluții pentru a da țării inteligențe vii și originale, creatoare de valori în diferite domenii”, cei doi cercetători expun rezultatele unor sondaje efectuate în câteva școli din orașul Bacău. Aceste sondaje au arătat că în practica pedagogică se acordă prea puțină atenție elevilor buni, potrivit mentalității depășite că elevii dotați cu o gândire vie, iscoditoare „merg de la sine” și nu necesită o preocupare specială din partea școlii. Aceasta duce la faptul că mulți elevi buni cad în anonimat, curiozitatea lor intelectuală tocindu-se. În atenția pedagogilor trebuie să stea, remarcă cei doi autori, problema tratării diferențiate a elevilor dotați în clasele obișnuite, sau separarea lor, după aptitudinile, în clase speciale. Numai în felul acesta aptitudinile naturale deosebite ale unor copii se pot dezvolta, dintre ei recrutîndu-se viitorii inventatori, cercetători, cărturari de seamă.

Rolul formativ
al școlii

În „Contemporanul” din 18 nov. 1966, în pagina destinată problemelor școlii, **Alexandru Găvenea** semnează articolul „Informarea elevilor și rolul formativ al școlii”. Analizînd planul de învățămînt, programele și manualele clasei a X-a a liceului teoretic, autorul atrage atenția asupra pericolului pe care-l reprezintă suprasolicitarea aparatului intelectual al școlărilor, rezultat din tendința de a da elevului cît mai mult material informativ, cu scopul ca acesta să cunoască „din toate cîte ceva”. Consecințele acestei prea vaste informări sînt deosebit de grave. Suprasolicitarea memoriei duce la inhibarea gândirii, la o atitudine pasivă față de cunoștințele primite, la tocirea curiozității științifice. Astfel zonele superioare ale intelectului, ca imaginația, capacitatea de înțelegere, creativitatea, pierderea de analiză și de selecție, sub torentul prea mare de informații, nu se mai dezvoltă.

Autorul arată că în procesul de instruire, pedagogul trebuie să-și azeze comunicarea pe elementele fundamentale, cu o profundă semnificație pentru fenomenul studiat, stimulînd munca individuală a elevului de a pătrunde singur esențialul. În modul acesta elevii vor dobîndi o metodă de lucru superioară care le va permite să se descurce creator în diferite împrejurări. Aprofundarea cunoștințelor are implicații serioase și în formarea sentimentelor și caracterului unui elev.

Decisivă pentru formația elevilor, relevă autorul, este formația profesorului. „Un profesor care se mulțumește numai să înregistreze și să transmită ce au spus alții va avea o influență negativă asupra personalității școlărilor. În condițiile actuale, modernizarea învățămîntului cere imperios realizarea echilibrului între procesul de comunicare a cunoștințelor și acela de formare a sîntoșelor personalități creatoare.

ELENA BALTAG

VERSURI, POVESTIRI, CĂRȚI DE AVENTURI

8-12 ANI

M. SEVASTOS: Istorisiri adevărate. Ilustrații de **Adriana Mihăilescu**. 72 p. Preț: 3,75 lei. Ed. tineretului, 1966. Prieten apropiat al lui **M. Sadoveanu** și al altor scriitori de la revista „Viața Românească”, **M. Sevastos** povestește cîteva expediții vinătoarești întreprinse în tovarășia lor, precum și unele întîmplări trăite sau auzite, care pun în evidență prin amănunte revelatoare, inteligența ciinilor, a cailor și a altor animale. Scrise cu căldură, istorisirile acestea constituie o lectură plăcută și folositoare, dezvoltînd înclinația copiilor de a înțelege și ocroti animalele.

10-14 ANI

LEONIDA NEAMȚU: Acolo unde vîntul rostogolește norii. Colecția „Clubul Temerarilor”. Vol. I: 63 p. Vol. II: 59 p. Preț: 3 lei. Ed. tineretului, 1966. Seria a patra și a cincea din colecția „Clubul Temerarilor” ne transpun în zilele războiului, la noi în țară, povestind în stil de roman polițist, acțiunea curajoasă a unui tînăr, „Blondul”, care pedepsește un general fascist vinovat de numeroase crime. Scrisă cu nerv, narațiunea este antrenantă. Ea trezește în cititori dorința de a-și pune curajul și istețimea în slujba unor acțiuni patriotice. Nu ne rămîne să regretăm decît faptul că autorul, prin unele expresii folosite de cîteva personaje, a uitat că se adresează copiilor.

12-16 ANI

Miorița — Balade populare. Prefață și culegere de **Iordan Datcu**. 352 p. Preț: 12 lei. Ed. pentru literatură, 1966. Această antologie cuprinde cele mai frumoase balade românești: **Miorița**, **Gruia lui Novac**, **Corbea**, **Toma Alimoș**, **Iancu Jianu**, **Pintea Viteazul** ș. a., cîteva dintre ele însoțite și de variantele lor principale. **Vitejia**, curajul, simțul de dreptate, înțelepciunea eroilor cîntați în aceste balade rămîn de neuitat. Prefața semnată de **Iordan Datcu** introduce pe cititori cu competență în lumea baladelor populare, dezvăluind sensurile etice și frumusețea lor artistică.

ȘTIINȚĂ POPULARIZATĂ

10-14 ANI

GABRIELA PALADIN, TUDOR OPRIS: Viața în pustii. Colecția „Să știm”. Copertă și ilustrații de **Mioara Rogozeanu**. 78 p. Preț: 7 lei. Ed. tineretului, 1966.

Contrar unor păreri preconcepute, viața în pustii este bogată și plină de neprevăzut. Tocmai acest lucru își propune să-l dovedească autorii în această carte, printr-o prezentare științifică, totodată vie și colorată, a lumii pusturilor. După ce descriu principalele pustii de pe glob și le arată geneza, autorii ne prezintă familia ciudată a cactusilor, apoi lumea șerpilor, scarabeilor, păianjenilor, scorpionilor, ne arată cuiburile lor, ne dezvăluie secretele existenței lor.

O carte bine scrisă care va interesa pe copii și chiar pe tineri, trezind în ei — poate — vocații de naturaliști.

14-18 ANI

ALAIN BOMBARD: Naufragé volontaire. Text prescurtat, introducere, note și vocabular de **Teodora Popa**. 183 p. Preț: 6,45 lei. Editura didactică și pedagogică, 1966. Elevii claselor IX-XII — cărora li se adresează cartea — vor citi cu emoție jurnalul de bord al doctorului francez **Alain Bombard** care s-a supus de bună voie condițiilor de naufragiu, traversînd singur Atlanticul, pentru a dovedi întregii omeniri că, avînd curaj și forță morală, omul poate să supraviețuiască celor mai grele încercări la care-l supune o călătorie pe mare. A te împotrivi disperării, a-ți păstra calmul, a-ți căuta hrana potrivită în apele oceanului — iată ce te învață autorul acestei cărți.

Scrisă în franțuzește, ea constituie o lectură particulară potrivită elevilor care studiază limba franceză și un bun exercițiu de traducere.

VLADIMIR COLIN: Povestea scrisului. Grafica de **Cristea Condacci**. 146 p. Preț: 30 lei. Ed. tineretului, 1966.

Acest volum destinat copiilor și tinerilor poate interesa în același timp și pe părinți; se prezintă cuceririle treptate ale omului în domeniul scrisului, de la cele dintîi încercări de exprimare ale pitecanthropului, la primele desene ale omului din paleolitic superior, de la pictografie la ideografie, de la fonogramă silabică, la alfabet. Facem cunoștință cu diferite scrieri ale popoarelor de-a lungul istoriei, inclusiv cu aceea a dacilor.

Această lucrare frumos prezentată, ilustrată cu fotografii și reproduceri de documente din diferite epoci, are o certă valoare culturală și e o lectură plăcută și ușoară.

ZORINA REGMAN

Convorbire la Paris cu:

LOUIS COUFFIGNAL,

ANDRÉE TETRY

și dr. PAUL CHAUCHARD

DESPRE BEATLES, „COMPLEXAȚI“ ȘI BEATNICI

La Paris urmașii acelor faimoși „blousons noirs“ căzuți în desuetudine, se numesc astăzi beatles, beatnici, sau pur și simplu tineri „complexați“. După înfățișarea lor de falsă boemă, îți dai seama că tinerii din această categorie sînt chinuți de complexe și deangoase, neștiind încotro s-o apuce.

Presa franceză îi numește de la o vreme „vaga-bonzi intelectuali“ (mulți dintre ei au bacalauratul, alții sînt studenți sau au trecut pe la Sorbona), sau îi califică drept „copiii prea oropsiți ai străzii“. De ce această dramă a tinereții? ne-am întrebat. De ce acești tineri cu figurile livide de nesomn (mulți dintre ei veniți de dincolo de Canalul Minciei, alții de peste Rin, alții de peste Alpi) pe care-i înțilnești mîzgălind trotuarul pe rue de Rivoli sau făcînd coadă la „supa populară“? Pentru ce această „frondă a nimicului“ cum a denumit-o un gazetar occidental? La aceste întrebări, am notat în carnetul meu răspunsurile a trei intelectuali francezi, un cibernetician: Louis COUFFIGNAL, vicepreședintele Societății Internaționale de Cibernetică și inspector în Ministerul Educației Naționale; un psihiatru: dr. Paul CHAUCHARD, directorul Laboratorului de neurofiziologie de pe lângă École Pratique des Hautes Études din Paris și o profesoară: Andrée TETRY, director adjunct la aceeași instituție.

Le consemnez în ordinea în care mi-au fost transmise:

Louis Couffignal: Nu putem și nu avem dreptul de a vedea în acești tineri certați cu munca, tineretul francez în totalitatea sa...

— Cum explicați însă prezența mai bine zis absența din viața societății a acestui tineret cuprins în termenul de „beatles“ sau „beatnic“? E într-adevăr vorba de o „frondă“ organizată, de transpunerea unui ideal tinerec?

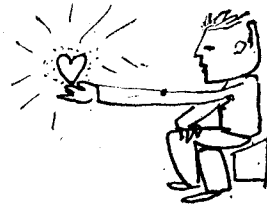
— Nici una, nici alta. „Frondeurii“ noștri parizieni sînt, aș spune, exponenții unui umil protest în surdina, îndreptat firește împotriva familiei, a societății. Dar, repet, acest protest în genunchi, exprimat doar în cîntecele lor,

într-o vestimentație „neconformistă“ nu lezează pe nimeni. E adevărat că mulți dintre acești tineri fug de acasă pentru că simt că se înăbușe în familie, într-un climat bazat adesea pe relații mercantile. Tinerii caută afecțiune, onestitate, forța exemplului. Li se răspunde cu lașitate, cu egoism, cu ipocrie. Și aceasta nu numai în familie, ci și la școală, pe stradă, în societate. Cauzele acestei așa-numite „fronde“ sînt poate mai profunde decît ni le închipuim noi...

— Cum explicați totuși moda „noilor beatnici“ la Paris?

— Se știe că dintotdeauna, tineretul și-a manifestat dorința de a fi original, de a se manifesta ca niște copii teribili ai societății. Avem doar atîtea exemple în istorie. Într-un fel sau altul, toți tinerii vor să fie originali cu orice preț. Neavînd condiții în școală, acasă, în societate, ajung să mîzgălească trotuarele imitîndu-i pe Picasso, pe Buffet sau pe Dali. Firește, mulți dintre acești tineri ignoră conflictele sociale,

evoluția societății. Ei se lasă antrenați de ceea ce este mai spectaculos, de elementele festive, de paradă, prezente în comportarea celor mai vîrstnici. Și iată-i, abordînd o vestimentație desucheată, cit mai ieșită din comun. Ei sînt acum „cineva“, „copii teribili ai străzii“. Lumea întoarce capul după ei. Presa îi descrie ca pe un fenomen. Sînt mulțumiți, ba chiar fericiți.

Dar moda e modă. Cetele de „blousons noirs“ de pildă, de acum zece ani, au fost tot o modă fără ecou social. Și „frondeurii“ de astăzi vor fi mîine poate la rîndul lor „cetățeni onorabili“. De data aceasta parcă, fenomenul e mai neliniștitor, nu numai pentru cei ce se ocupă de problemele tineretului, ci pentru întreaga societate. Maladia „beatles“ dovedește că ceva nu este în regulă în modul în care se face la noi instruirea și educarea tineretului.

Noi n-am găsit încă mijlocul cel mai potrivit pentru a face să vibreze entuziasmul celor 20 de ani, pentru a canaliza toate energiile tinere pe făgașul unei armonioase împliniri.

Andrée TETRY: „Eu aș spune că fiecare generație se vrea să fie ea însăși. Dandysmul de la 1900 n-a fost decît o modă, dar a intrat în istorie. E adevărat că au fost și alte mode, mai mult sau mai puțin nocive, în funcție de circumstanțele în care s-au dezvoltat. Cine mai vorbește astăzi, de pildă, de generația „anonimilor alcoolici“ de peste ocean, de după primul război mondial? Să nu ne înșelăm însă asupra acestei noi generații, aflată la răscurse. Ea încearcă să se elibereze de un anumit conformism, prezent în mai toate treptele învățămîntului și pedagogiei noastre. Și astăzi poți auzi uneori aceleași tirade scolastice despre morală și etică la Sorbona, ca pe vremea lui Jean-Jacques Rousseau. E drept că ele coexistă alături de cele mai pertinente voci ale științei franceze contemporane.

Noi, pedagogii, uităm de multe ori ce rol complex jucăm în viața tineretului. Dacă pe vremea cînd eram tineri nu obișnuiam să practicăm nici un sport (era crimă să faci și teatru!) sîntem astăzi scandalizați dacă feciorul nostru joacă fotbal, rugby sau boxează. Așa cum altădată și noi căutam adevărul în cărți, și genera-

ția celor de 20 de ani îl caută astăzi în știință în laborator, în lectură, în sport. Noi le oferim bani de buzunar și tinerii ocolind școala ajung în Saint-Germain-dès-Près.

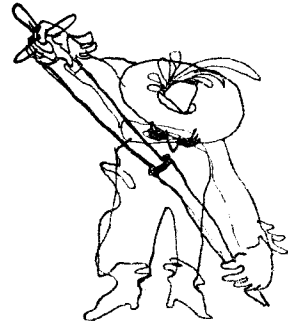
— Am auzit de multe ori, completează dr. Paul Chauchard, diverse voci spunîndu-mi: „Noi, vîrstnicii, am ridicat o barieră între noi și cei tineri. Și, desigur, fără să vrem. Ei nu

ne înțeleg și nici noi nu-i înțelegem. Le vorbim adesea de etică, de morală, de principii, dar etica, morală și principiile noastre sînt oare de invidiat?“

Beatnicii au astăzi pe Scott, pe „Beatles-ii“ înobilați în Anglia, pe Antoine, pe Adamo, pe Miereille Mathieu în Franța, care le cîntă aleanurile, protestul. Aceste vedete ale șansonetei și jazului sînt totuși reprezentanții unui anumit tineret. Părinții lor sînt oameni cu stare, iar ei înșiși sînt deja milionari. Și dacă cercetăm cu luare aminte fauna obișnuitorilor cafeurilor din Saint-Germain-dès-Près, beatnicii de acolo sînt de fapt membrii acelei „jeunesse dorée“ care-și poate permite, chipurile, orice. Și ceilalți?... În rîndul celorlalți operează orbește imitația, mimarea gesturilor, falsificarea personalității, renunțarea la aceasta. S-ar putea ca printre „ceilalți“ să fie și viitorii creatori de opere îndrăznețe (avem doar exemplul „furișilor englezi“, al beatnicilor din Los Angeles, care au dat o seamă de scriitori și poeți de renume) dar deocamdată ei își cheltuiesc energia într-un mod inutil. Unii sînt tentați — pentru a le aplica mai repede o etichetă decît o corecție — să-i includă în drojdia societății noastre. Cred că judecata acestor grafomani ai gazetelor pariziene este cam pripită. Fenomenul este mult mai complex și dacă aserțiunea celor de mai sus s-ar dovedi reală, ar fi desigur trist, tare trist, ca la 20 de ani să te numeri în această categorie.

— Adevărul — continuă dr. Paul Chauchard este că în cadrul unei societăți ca a noastră, asemenea tineri își revendică prin actele lor de protest inconștient dreptul de a-și spune cuvîntul, de a se instrui, de a avea un viitor. Anumiți specialiști socotesc că apariția lor marchează o criză de civilizație, o criză de creștere, o criză a progresului. Pe lângă asemenea considerente, bazate desigur pe legile evoluției societății, aș adăuga golurile din sistemul nostru de învățămînt, lipsa de armonie dintre pedagog și societate. În momentul în care vom realiza un echilibru între aspirațiile tineretului

și mersul înainte al societății umane, asemenea cicluri de crize exterioare nu vor mai fi posibile. Tinerii, adolescenții au tot dreptul de a-și găsi un loc în societate fără a veni în conflict cu lumea din jurul lor...

COLEGII ȘI ACADEMII

ÎN ȚĂRILE ROMÂNE ÎN EVUL MEDIU

(continuare din nr. 5)

Schimbările petrecute în structura social-economică a țărilor române în sec. al XVII-lea se resimt și în viața politică și în cea culturală. O boierime și un cler ignoranți nu mai puteau face față necesităților noi în problemele politice, administrative, juridice, comerciale. Avântul tiparului a creat condiții prielnice răspândirii culturii în toate părțile sociale, pînă la cele de jos. Receptarea și adaptarea noilor curente cultural-ideologice europene: puritanismul, presbiterianismul și mai ales cartezianismul în Transilvania, contactele culturale cu umanismul polonez adaptat unei societăți feudale, cu cultura rusă și cu cea greacă, în Moldova și Țara Românească, au contribuit de asemenea la așezarea învățămîntului superior pe baze mai solide.

Ca o reacție față de învățămîntul patronat de lezuiții alungați la 1603 din Transilvania, principele Gabriel Bethlen, calvin fervent, a înființat la 1622 colegiul academic de la Alba Iulia, cu trei facultăți: teologică, filozofică și literară. Cu mari cheltuieli, întemeietorul a asigurat noul instituții un corp profesoral valoros: vestitul polihistor Ioan Henric Alstedius de la universitatea din Herborn, conducătorul colegiului de la Alba Iulia, autor a numeroase manuale „in usu scholae Alben-sis”: Rudimenta linguae graecae, Rudimenta linguae latinae, Rudimenta linguae hebraicae et chaldaicae, Grammatica latina. La Alstedius apar unele idei luminate, concretizate în „pansofia” sa, care voia să fie o știință universală și totodată o metodă pedagogică, bazată pe cunoștințele câștigate prin simțuri și sistematizate cu ajutorul rațiunii; cunoscutul filolog și poet Martin Opitz, autorul unui frumos poem despre Zlatna, în stil umanist (tradus în l. română de Ge. Coșbuc), în care-și exprimă admirația față de țărâni român, lăudându-le modul de viață, munca, obiceiurile și folclorul, în toate acestea Opitz văzînd o continuare a vechii culturi romane; apreciatul naturalist Bisterfeld, care a predat cursuri de logică și științe naturale (botanică, zoologie, mineralogie), apoi de astronomie, fizică, meteorologie. În lucrarea sa Philosophia prima publicată la Alba Iulia în 1652 el a formulat o teorie, apreciată în mod pozitiv de Leibnitz, potrivit căreia acțiunea reciprocă și unitatea lumii sînt „poarta cărărei geneze și chiar tuturor analizelor”. Bisterfeld este adeptul lui Bacon cu privire la problema progresului științei.

Acestor profesori li s-a asociat pe la 1653 și polihistorul transilvănean Apáczai Csere János, cel mai de seamă adept al cartezianismului în Transilvania. Acesta împărtășește chiar unele idei materialist-mecaniciste. Discursul său inaugural ca profesor la colegiul din Alba Iulia De studio sapientiae din 1653, alături de idei puritane, cuprinde și idei materialiste, anume că singurele principii explicative ale naturii sînt materia și mișcarea. În același timp a relevat capacitatea rațiunii de a cunoaște legile cauzale, subliniind legătura strînsă dintre filozofie și științele naturii, dintre acestea și meșteșuguri. În mai multe lucrări și chiar în unele cursuri pe care le-a predat la Alba Iulia, (sintactică, poetică, retorică și logică), critică rîndurile sociale din Transilvania acelei vremi, deplînge situația grea a țărânilor lăgăvaze preconizînd ideea ca în stat (republica) oamenii să fie liberi, iar problemele politice să fie dezbătute de „întreaga dietă”, adică în spirit constituțional (istoria gîndirii social-filozofice în România, București, 1964).

În cele trei decenii și jumătate de funcționare, colegiul de la Alba Iulia a jucat un rol deosebit din punct de vedere cultural și confesional. Principiile pedagogice foarte înaintate pentru vremea aceea, ale pedagogului ceh Jan Komenski își fac înecutul cu înecutul loc în această școală. (K. Szátmári, A gyulafehérvári-nagyenyedi Bethlen főtanoda története, Cluj 1888). La colegiul de la Alba Iulia învățau nu numai tineri din Transilvania, dar el era frecventat și de tineri din Țara Românească. Intorescîndu-se acasă cu o educație anticatolică, într-un timp cînd curentul pentru limba latină era în creștere în această țară.

Întărirea autorității domnești în Moldova și Țara Românească în vremea lui Vasile Lupu și Matei Basarab, zelul de a apăra credința ortodoxă împotriva diferitelor „erezii” și de a creia condiții culturale într-o vreme cînd dezvoltarea orașelor și cînd umanismul și reforma impunea primatul culturii unor pătri sociale tot mai largi, explică organizarea învățămîntului superior din cele două țări românești.

La 1640 la Hîlniță, după modelul academiilor organizate la Kiev de mitropolitul Petru Movilă, Școala de la Trei Ierarhi din Iași. Ea funcționa într-o clădire impozantă în incinta mănăstirii. Aici predau latina, slava, greaca, retorica, filozofia și poezia profesori aduși de la Kiev, între care se distinge conducătorul școlii Sofronie Poicașki și Ignatie Jevlevici, apoi Benedict de Vătoped și foarte probabil învățați români ca Eustatie Logofătul și Simion dascălul. (Contribuții la istoricul dezvoltării universității din Iași, 1960—1960, I. p. 16).

După cum la baza învățămîntului academiilor din Kiev era limba latină, tot astfel a fost și la academia țeșeană. Rezultă acest lucru nu numai din programa școlii, dar o mărturisește misionarul catolic Bandini. Concepția era cea idealistă, neo-aristotelică, așa cum o profesa marele dascăl al Școlii Patriarhalei din Constantinopol Teofil Cortidaleu, ce se bucura de mare autoritate în acea vreme. Colegiul de la Trei Ierarhi, după 1646, devine tot mai mult o școală grecească. Astfel se explică invitația adresată de Vasile Lupu lui Pantelimon Ligardis, fost conducător al noului „Academii” grecești de la Constantinopol ca profesor la Trei Ierarhi. Această academie în cel peste 15 ani de existență a adus „mult câștig și mare folos Moldovei” prin învățăturile răspîndite, după aprecierea contemporanilor. (T. Codrescu, Uricarul, VII, p. 7).

Nevoi asemănătoare, la care se adaugă și emulația dintre cel doi domnitori explică înființarea, la Tirgoviște, prin strădanțiile învățatului boier muntean Udrishte Năsturel a unei școli slavone cu dascăli aduși tot de la Kiev. Era expresia regimului instaurat în Țara Românească, potrivit elementului grecesc constantinopolitan.

O asemenea școală nu putea satisface însă nevoile culturale ale unei societăți în plină transformare, cînd marile transformări economice, sociale și politice ce cuprinseseră lumea, impuneau o pregătire superioară a intelectualilor. Tendințele umaniste grecești și latine au găsit un susținător de seamă în persoana postelnicului Constantin Cantacuzino. Acesta a chemat în Țara Românească pe Pantelimon Ligardis, fost profesor de retorică la Institutul Sf. Atanasie din Roma, apoi conducătorul noului „Academii” grecești din Constantinopol, excomunicat și expulzat de adepții lui Coridaleu reveniți la conducerea Bisericii răsăritene.

Sosîi în Țara Românească în 1646 împreună cu Ignatie Petritis, patronați de Cantacuzino și susținuți de Matei Basarab însuși, întemeiază o școală greacă și latină, „Școala greacă et latina”. Spre deosebire de colegiile înființate din Apus, în școala din Tirgoviște se pune un accent deosebit pe umanismul grec și cultura bizantină. Ligardis predă cursurile de logică și de retorică în limbile greacă și latină, după cum făcea și Petritis la cele de gramatică. Academia sau colegiul de la Tirgoviște era frecventată în primul rînd de fiii boierimii muntene. Aici și-au făcut studiile fiii postelnicului Const. Cantacuzino, Șerban, viitorul domn al Țării Românești și fratele său Drăghel, poate fiul lui Udrishte Năsturel însuși și chiar nepotul lui Matei Basarab. Aveau însă acces și copiii deosebit de dotați leșiți din rîndurile țărânilor, cum a fost acel Danilă Panonlanul fiu de țăran din Transilvania, viitor mitropolit al românilor din Transilvania. De altfel atticolegiul de la Iași cît și cel de la Tirgoviște urmăreau și scopul de a combate influența calvică printre românii ortodocși. În 1650 clasa lui Ligardis număra 12 elevi și poate tot pe atîția cea a lui Petritis. Cunoscul formă și concepția lui Ligardis, opusă filozofiei neoaristotelene a lui Coridaleu, se poate presupune că la „colegiul” de la Tirgoviște predomina, la început, concepția filozofică tomistă. Aceasta evoluează însă, tot mai vizibil, spre o doctrină filozofică materialistă. (V. Papacostea, O școală de limbă și cultură slavonă la Tirgoviște în timpul domniei lui Matei Basarab, în Romanoslavica, V. 1962, p. 183—194. Idem, Originile învățămîntului superior în Țara Românească, în Studii, 1962, nr. 5, p. 1139—1164; Istoria literaturii române, I, p. 341; 1864, Universitatea din București, 1964, p. 12).

Învățămîntul din această perioadă în toate cele trei țări românești, ca de altfel și la „marea școală” din Constantinopol și la Academia din Kiev, era impregnat puternic de concepțiile medievale și teologice. Dar nu se poate contesta nici faptul că, înecutul cu înecutul, pătrund și noile idei generate de transformările societății pe drumul modernizării. Mulți dintre dascălii școlii constantinopolitane și al celor din țările românești recunoștea materialitatea lumii și mișcarea materiei, dezvoltarea progresivă a societății, prin intermediul mai multor stadii. Nu lipsea din acest învățămînt și un oarecare caracter practic, exprimat prin studierea limbilor folosite în relațiile internaționale. Dintre acestea latina și italiana se bucurau de mare prestigiu atît la școala constantinopolitană cît și la academiile domnești din Moldova și Țara Românească, precum și la colegiile din Transilvania.

Un pas apreciativ spre depășirea și mai mult a învățămîntului cu caracter medieval și spre o modernizare a lui aparține sfîrșitului sec. al XVII-lea și începutul celui următor, cînd întreaga societate românească înregistrează asemenea transformări.

Un asemenea caracter va fi avut școala de grad mai înalt, de la Orăștie, întemeiată și condusă de Mihail Halici, frecventată de mulți elevi români. Concepția dominantă în această școală calvinizantă rezultă din faptul că Halici, fiul de nobil român din Banat, era un adept fervent al puritanismului și cartezianismului, un umanist al vremii sale. Acesta este și autorul unei

colecții de poezii profane în limbile latină, română și maghiară, scrise în metru cantitativ, după prozodia latină. Foarte probabil că la cursurile de gramatică și de retorică de la școala din Orăștie se folosea aceeași metodă. În afară de cele două discipline, se mai predau la această școală logica, psihologia, metafizica, istoria, algebra etc. Conținutul științific și ideologic al învățămîntului de la Școala din Orăștie rezultă pe de altă parte și din lista cărților din biblioteca lui Halici, peste 500 la număr, cumpărate pentru nevoile școlii și folosite de elevii acesteia: enciclopedii, dicționare, lucrări de filologie, filozofie, teologie, drept, medicină, științele naturale, istorie etc. în limba latină, greacă, ebraică. (N. Drăganu, Mihail Halici. Contribuția la istoria culturală românească din sec. XVII, Cluj, 1926; Musnai L., Uj adatok Halici Mihály életéhez és hagyatékához (Nol contribuții la viața și moștenirea lui Mihail Halici), în Nyelv és Irodalomtudományi Közleány, 1960, IV).

La „Academia” organizată de Gheorghe Duca în Moldova, alături de limba greacă și de cea slavonă, un loc tot mai însemnat ocupă limba română. Este vremea cînd marii învățați moldoveni își realizează valoroasele lor opere în limba română: Miron și Nicolae Costin, apoi Nicolae Milescu, Ioan Neculce, Dimitrie Cantemir.

Și mai pregnantă apare această înnoire în cazul „Academiei domnești de la Sf. Sava”, înființată la 1694 de Constantin Brîncoveanu, la îndemnul învățatului cărturar stolnicul Constantin Cantacuzino, cu studii la vestita universitate de la Padova. La „Academia domnească” de la București își însușeau învățăturile vremii nu numai tineretul aristocratic din Țara Românească, ci și numeroși tineri din țările balcanice, dornici de o instrucție aleasă, bazată pe clasicismul greco-latin. Era, după mărturiile vremii „o școală înaltă deosebită, pentru școlarii localnici și străini”. Din viașterea divanului erau ajutați „ucenicii străini și cei lipsiți de ajutor”. Erudiți profesori, ca Sevastos Chimenito, primul ei director, adus de la marea școală (Academia) din Constantinopol, și alții, cu studii temelnice de filozofie, filologie și medicină, însuși la Constantinopol și mai ales în Italia (Padova, Veneția, Roma), în Germania, Franța, Anglia, împărtășeau elevilor nu numai filozofia neoaristotelică, dar și logica, retorică, fizică, cosmografia, psihologia, metafizica, poezia, gramatica și teologia. În programul școlii figurează mai toți clasicii elini: Homer, Sofocle, Pindar, Euripide, Demosthene, Tuclid, Xenofon, Plutarh etc. Alături de însușirea culturii clasice, la Academia de la București se învățau și disciplinele filozofice-științifice. Astfel „Academia” de la Sf. Sava devine, sub raportul învățămîntului, centrul intelectual al lumii balcanice și al Orientului apropiat, nu numai prin numărul elevilor care pe la începutul sec. al XVIII-lea se ridică la 150—200, ci prin caracterul său progresist, avînd la bază o gîndire liberă, nelipsind nici caracterul ei științific. Noua interpretare a lui Aristotel, potrivit concepției lui Korydalaus însemna combaterea scolasticismului și cuprindea și numeroase elemente materialiste.

Chiar dacă nu se ridică la nivelul Academiei din București, „Academia domnească” din Iași, întemeiată la 1714, a contribuit și ea la răspîndirea unor idei înnoitoare, prin disciplinele ce se predau de oamenii învățați ai vremii: gramatica, retorică, poezia, literatura și logica, în cele 4 grupuri sau cicluri: de elină, de greacă nouă, de română și de slavonă, a contribuit la răspîndirea studiilor umaniste și filozofice. (Ștefan Birsănescu, Academia domnească din Iași, 1714—1821. București, 1962).

Zadarnice erau acum opintirile forțelor retrograde de a menține învățămîntul și gîndirea în laturile teologiei medievale, cum încercau Habsburgii prin înființarea, în 1698, la Cluj, a unui colegiu pus sub îndrumarea lezuiților. Și în acest colegiu, alături de teologie și filozofia mistică, se impun științele naturale care, chiar dacă erau explicate prin concepția creaționistă, prin numeroasele întrebări ce nu puteau găsi răspunsuri multumitoare în această concepție se creau breșe în sistemul teologic medieval. Iar tinerii ardeleni cu învățături mai ales la universitatea din Halle, neputîndu-și valorifica cunoștințele și noile concepții în Transilvania habsburgică, căutau asemenea posibilități la „Academia” de la București.

Lumea medievală era subminată în temelii de ei subrezite de progresul social-economic. Colegiile și academiile au contribuit și ele, alături de alte instituții social-politice și culturale, la înălțarea lumii vechi și la așezarea societății pe baze noi, moderne. Aceste instituții de învățămînt și totodată de erudiție prin gîndirea filozofică a celor mai de seamă dascăli, deschid drumul spre pozitivism și materialism. Aceste curente culturale — ideologice găsesc în țările române un climat mai favorabil decît la Constantinopol sau în alte părți ale Europei orientale (V. Papacostea, La Fondation de l'Académie grecque de Bucarest in Revue des études sud-est européennes, IV, 1966, nr. 1—2 p. 115—138).

Prof. univ. ȘTEFAN PASCU

„A fost odată ca niciodată“, tradiționala formulă cu care bunicile de pretutindeni — ca reprezentante autorizate ale scriitorilor de basme — își începeau odinioară istorisirile, nu s-a perimat. Ea și-a păstrat nealterată, ba chiar și-a accentuat puterea de circulație și în zilele noastre.

Astăzi, bunicile pot sta alături de copii, ascultând împreună în fața unui pic-up, modul cum răsună aceleași vechi povești, precedate de aceeași fermecătoare formulă: „A fost odată ca niciodată“.

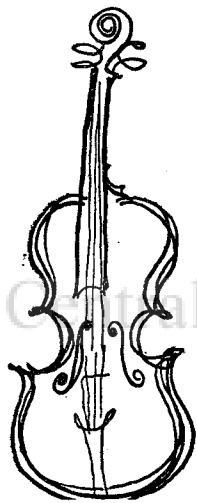
A fost odată...

Avantajele acestei cuceriri a tehnicii moderne nu se rezumă, desigur, la economisirea rezervelor de energie vocală ale bunicilor. Datorită discului, basmele pot fi ascultate — în interpretarea de o superioară calitate expresivă a unor actori profesioniști — oriunde și oricând, în grupuri organizate, ca și în intimitatea căminului familial, nemaivorbind de faptul că bunicile nu pot stăpîni, prin forța lucrurilor, un repertoriu ca acela al unei case de discuri.

Să examinăm, ca o ilustrare, repertoriul de basme al discului românesc. Deși acumulat de-a lungul unui număr redus de ani, el pune la dispoziția educatorilor și copiilor o seamă de lucrări consacrate ale genului, alături de unele povești mai noi, scrise de autori contemporani. Evident, nu lipsese basme de frații Grimm („Albă ca zăpada și cei șapte pitici“, „Scufița roșie“), Charles Perrault („Cenușăreasa“), Collodi („Pinocchio“), Oscar Wilde („Prințul fericit“). Dar centrul de greutate cade asupra „basmuitorilor“ clasici români și în special asupra lui Ion Creangă („Harap alb“, „Punguța cu doi bani“, „Capra cu trei iezi“, „Ursul păcălit de vulpe“, „Povestea porcului“), Petre Ispirescu („Sarea în bucate“, „Greuceanu“, „Prislea cel viteaz și merele de aur“), Delavrancea („Neghiniță“). Sint pre-

zenți în repertoriu și povestitori ca Tudor Arghezi („Hoțul“), Cezar Petrescu („Fram, ursul polar“), Vladimir Colin („Povestea ursului cafeniu“), Octav Pancu-Iași („Povestea cu ochi albaștri“, „Băiețelul și mărul“), Ștefan Tita („Rodica lăcomică“), Valeria Boiculesi („Cricri“), Irimie Străuț („Țupa-țupa“). Pot fi găsite de asemenea povești populare românești („Ciocirlia, Vulpea și ogarul“), maghiare („Tîrgul omului sărac“, „Fata leneșă“ etc.), norvegiene („Iedul și aritmetica“), africane („Maimuța judecător“). Recent, „Bunicul“ și „Bunica“ de Delavrancea au fost editate pe un disc destinat să însoțească volumul de povești apărut în Editura tineretului.

Prezentate, în majoritatea lor, sub formă de dramatizări — cu concursul unor artiști de frunte ai scenei românești, înregistrările acestor basme provin mai cu seamă din fonoteca Radio-ului, fiind adeseori programate și în emisiunile speciale pentru

cei mici. Pe calea discului, ele devin un auxiliar prețios al procesului de educație, putînd fi folosite — în funcție de caracterul fiecărei povestiri — în grădinițe sau în școlile generale de opt ani. Pe măsură ce repertoriul de basme pe discuri se va lărge, nu ne indoim că acest mijloc educativ modern își va găsi o utilitate tot mai accentuată.

E. ELIAN

CUPRINS:

- Prof. univ. ȘTEFAN PASCU:
Colegii și academii în Țările Române în evul mediu
- PETRU VINTILĂ:
Frumoasă ești, patria mea!
- Prof. MIRON CONSTANTINESCU:
Un laborator sociologic
- PETRU TOLVADIA:
Cum rezolvați cazurile dificile?
- URSULA ȘCHIOPU:
Educația, psihologia și tăcerea
- VICTOR MAȘEK:
Estetica serbărilor școlare
- MARCEL BREAZU
- H. CULEA
- ION LÂNCRĂNȚAN
- PAUL CARAVIA:
Moda și bunul gust
- STELA PREDESCU:
Părinți, vă cunoașteți copiii?
- OLGA LĂZĂRESCU:
Încrederea în copil
- H. CORNEA:
Metode tehnice și procedee în cercetarea sociologică
- PAVEL CRUȘOVAN:
Aveți copii?
- ROMEO DĂSCĂLESCU:
Împușcă-l pe nenea...
- EMIL VERZEA
- N. RĂDULESCU:
Minime și maxime în afecțiunea părintească
- Prof. univ. RADU VULPE:
Poemele homerice
- LUIZA VLĂDESCU:
Sarea în bucate
- Prof. ROMEO POENARU
- Prof. ION MARUIA:
Cum ați petrecut vacanța?
- Dr. PETRE STĂNESCU:
Să controlăm vederea copiilor noștri
- ZINA SÎRBU:
Din carnetul unui director de liceu
- MIRCEA SÎNTIMBREANU:
Ghiozdanul
- GEORGE CUIBUȘ:
Cu Louis Couffignal, Andrée Tetry, dr. Paul Chauchard despre: Beatles, „complexați“ și beatnici
- EDGAR ELIAN:
A fost odată...
- PAGINI SCRISE DE CITITORI, COLOCVII CU CITITORII, MICUL NOSTRU GHID TURISTIC, MICA BIBLIOGRAFIE COLOCVII, CRONJCA ȘTIINȚIFICĂ, COMENTARIILE, RECOMANDĂRI DE CĂRȚI PE VÎRSTE ȘCOLARE, POȘTA REDACȚIEI, PUBLICITATE.

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE
Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; TATIANA CAZACU-SLAMA, psiholog; SABINA CONSTANTIN, vice-președintă a Sfatului popular regional Cluj; GH. DIACONU, dir. Școlii profesionale „Grivița Roșie“, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casei de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Școlii pedagogice, Bacău; I. MATEI, sociolog; Conf. Dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU, red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; Conf. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU; ECATERINA TIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; PETRU VINTILĂ, (redactor șef adj.); ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentare grafică de
ION
POPOVICI

poșta redacției

Prof. **George Tudoran**, București: Ne propuneti un „colocviu” cu tema „disciplină-indisciplină”, pe considerentul că învățătorii, profesorii și chiar părinții „vor avea de spus lucruri interesante din care s-ar putea trage concluzii juste”.

Sîntem de acord cu dumneavoastră că problema disciplinei elevilor, cu implicațiile ei pedagogice, se cuvine dezbătută pe larg. De altfel, în numerele apărute pînă acum au și fost abordate unele aspecte ale ei, urmînd să constituie în continuare obiectul preocupărilor noastre.

Prof. **Constantin Parfene**, Bîrlad: După cîte ați văzut, în revista noastră au apărut articole despre prietenie. Nu am avut însă intenția să epuizăm problema, așa încît coloanele revistei noastre vor sta în continuare la dispoziția celor care doresc să-și comunice punctele de vedere.

În articolul intitulat „Prietenia, necesitate etern omenească”, dumneavoastră tratați aspecte pe care le-am aprofundat în numerele anterioare. Așteptăm o intervenție care să abordeze aspecte noi.

Prof. **Gheorghe Atanasiu**, Timișoara: Articolul dumneavoastră „Labioclectura” vizează o problemă specială de didactică și nu se încadrează în profilul publicației noastre, care se ocupă de îndrumarea profesorilor și părinților în problemele de educație a copiilor. Adresați-vă pentru publicarea lui „Gazetei învățămîntului” sau „Revistei de pedagogie”.

Înv. **Adrian Singer**, Com. Ștefănești — București: Revista noastră nu publică articole de analiză a manualelor școlare. De aceea, vă sfătuim să vă adresați cu articolul dumneavoastră „Gazetei învățămîntului”.

Înv. **Gurie Crucoveanu**: Scrisoarea dumneavoastră în care relevați grija acordată de școală și familie întrebunțării timpului liber în scopuri educative ne-a reținut cu atît mai mult atenția, cu cît aveți o dublă calitate: de părinte și de învățător. Ar fi util, ca în cadrul confruntării de păreri prilejuite de ancheta despre timpul liber de la sfîrșitul săptămîinii, să reveniți cu opinii mai bine întemeiate pe fapte și pe experiența dumneavoastră personală.

Înv. **Dimitrie D. Sirbu**, Caransebeș. Din scrisoarea dumneavoastră se desprinde o mare îngrijorare pentru copiii care cresc nesupravegheați sau nu îndeajuns supravegheați de către familie. Așa este: unii părinți tratează cu destulă nepăsare împrejurările care pot genera influențe negative asupra celor mici: zăvaba îndelungată pe stradă, taifasul cu prieteni pe care familia nu-i cunoaște ș.a.m.d.

Totuși noi nu considerăm strada drept un „iarmaroc al derbedeilor”. Pe stradă nu se încrucisează numai drumurile huliganilor, ci și cele ale oamenilor cinstiți și serioși, care adeseori iau atitudine față de ceea ce ofensează bunul simț, cinstea și corectitudinea. Și nu se poate ca școlarul să nu fie receptiv la aceste manifestări sănătoase ale opiniei publice.

Pe de altă parte însă, este adevărat că strada — prin oamenii certați cu morala și cu bunele maniere, cu care ea îl pune în contact pe copil — poate avea și o influență nefastă asupra lui. „Merele putrede strică și cele bune”, spune un vechi proverb. „Toate deprinderile rele — ne asigurați dumneavoastră — de pe stradă le adună copilul, tot ce nu trebuie să vadă, să audă și să aște, de acolo le află”. Și chiar dacă nu absolut toate, măcar foarte multe din rele de acolo și le însușește copilul, mai ales cînd își petrece acolo nesupravegheat tot timpul liber și cînd nu a fost educat în așa fel încît — din tot ce îi oferă strada — el să poată discerne limpede ceea ce e rău de ceea ce e bun.

În incheiere, vă comunicăm că articolele „Învățătorul George Cătană, eminent folclorist” și „Caransebeș, metropola școlii bănățene” nu corespund profilului revistei noastre. Dacă sînteți de acord, le putem trimite revistelor de specialitate, adică revistei „Limba română” și respectiv „Revista de pedagogie”.

CITIȚI ȘI RĂSPÎNDIȚI REVISTA

COLOCVII

despre școală, familie și societate

Profesori-diriginți, popularizați revista noastră
la întîlnirile și lectoratele cu părinții.

Abonamentele se fac prin oficiile poștale
și prin difuzorii voluntari din școli, instituții
și întreprinderi.

Tariful abonamentelor este de 9 lei pe trei
luni, 18 lei pe șase luni și 36 lei pe un an.

Abonamentele pe 3 și 6 luni se fac numai
pînă în ziua de 15 a lunii ce precede
abonamentul!

Reînoiți din timp abonamentul Dv. la revistă

Combinatul de celuloză și hîrtie—Călărași

Produce:

- Celuloză din paie naturală
- Celuloză din paie albită cu grad ridicat de alb (85—87%)

Hîrtie:

- Hîrtie Offset
- Hîrtie tipar înalt
- Hîrtie de scris I.A.
- Hîrtie de scris I.B.
- Hîrtie cretată
- Hîrtie suport pentru cretare
- Hîrtie de ambalaj albit
- Hîrtie de ambalaj rezistent

Caiete:

- cu liniatură oblică pentru clasele 1—3
- de aritmetică și dictando de 8—100 file
- de aritmetică și dictando cu spirală 100 file
- pentru teză
- caiete repertoare cu 48—100 file

MEF

TEHNICA
VAMUSULUI

BUCURESTI

str. valea cascadelor 42
telefon: 310490 310499

produce:

- canapelele extensibile

HORTENSIA MONICA

PRET 2500LEI

PRET 2077 LEI

camera combinată
PERINITA
 camera dormitor
E-O-40
 suport de flori
TL - 1
 suport de flori
TL - 2
 garnitura de hol
MANUELA
 mäsuta de servit
PRACTIC
 mäsute suprapozabile
TRIFOI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**BOMBOANE
CU FRUCTE!**

**IZVOR
de sănătate
și energie**

**gemuri și
nectaruri de fructe**